

gymnazijní, -í, -í гимназиален: **~í studia** гимназиално обучение; **~í profesor** гимназиален учител

gymnazist, -a, -y м. гимназист

gymnazistka, -a, -y ж. гимназистка

gymnázium, -a ср. гимназия (учебно заведение и сграда): **klasické ~um** класическа гимназия; **reálné ~um** реална гимназия; **studovat na ~u** уча в гимназия

gynekolog, -a м. гинеколог

gynekologick|ý, -á, -é гинекологичен, гинекологически: **~é vyšetření** гинекологически преглед

gynekolog|e, -e ж. мед. гинекология

gynekoložka, -a, -y ж. гинеколожка

gyps, -u м. разг. гипс: **mít nohu v ~u** кракът ми е гипсиран

gyp|s, -y м. гипс

gyp|s, -y м. глупав човек; дървена глава

gyros, -u м. донер, донер-кебап

H

h, H 1. чешкият гърлен съгласен звук [h] и буквата **h**, която го обозначава **2.** [há] и há нескл. ср. название на съгласния звук [h] и буквата **h**: **vyslovit h** произнеса h; **napsat malé h, velké H** напиша малко h, главно H **3.** муз. сѝ: **stupnice H dur** гама сѝ мажор; **tónina h moll** тоналност сѝ минор **4.** съкр. от **haléř** халер (название на чешка монета)

ha I междум. **1.** а; ха; ах (за учудване, изненада, радост) **2.** хи; ха-ха; хо-хо (за презрение, присмех)

ha II мат. и под. ха (съкр. от хектар)

habaděj нар. разг. изобилно, много, бъл, сума, маца: **je tu místa ~** тук има много място

habán I, -a м. разг. експр. върлина, дългуч, дангалак

habán II, -a м. хабан (моравски и словашки сектант-необанист)

habešsk|ý, -á, -é абисински, етиопски

habeštin|a, -y ж. абисински език

habilitace, -e ж. хабилизация, хабилизация

habilitační|í, -í, -í хабилизационен: **~í práce** хабилизационен труд; **~í řízení** хабилизационна процедура

habilitovat, -uji/разг. -uju св. и несв. хабилизирам

habilitovat se, -uji se/разг. -uju se несв. и св. хабилизирам се

hábit, -u м. **1.** расо **2.** мантия, одѣжда **3.** експр. официални дрѣхи, официално облекло

habr, -u м. бот. габър (Carpinus)

habrov|í, habř|í, -í ср. събир. габърова гора

habrov|ý, -á, -é габър

habří вж. **habroví**

habřin|a, -y ж. габърова гора

hač|at, -ám несв. дет. седя, сѣдам, чучам

háč|ek I, -ka м. одуш. водач на лѣдка, прѣден гребѣц, кърмчий

háč|ek II, -ku м. неодуш. **1.** кѣка, кѣкичка: **zavřít na ~ek** затвѣра с кѣка (врата и под.) **2.** кѣка (за плетене, ловене на бримки и под.) **3.** мѣжко тѣлено кѣпче **4.** риб. жарг. кѣкичка за вѣдица **5.** език. „хачек“; кѣкичка, ѣгълче (диакритичен знак от чешката азбука) **6.** разг. трѣдност: в съчет. **je v tom ~ek** там има трѣдност; **ta věc má ~ek** в работата има една трѣдност, спѣнка, прѣпятствие

háčkovac|í, -í, -í кѣйто се отнася до плѣтене на една кѣка

háčkován|í, -í ср. **1.** плѣтене на една кѣка **2.** ръкодѣлие, плѣтено на една кѣка; плетиво на една кѣка

háč|kovat, -uji/разг. -uju несв. **1.** плѣта с една кѣка **2.** кѣрма (вадя с кука черва на пернати животни и под.)

hač|nout si, -nu si св. дет. сѣдна, чѣчна

had I, -a одуш. **1.** змия: **uštkl ho ~** змия го ухапа

♦ **hád|a, -y** м. гадателски: **mít si ~a na prsou** храня змия в пазвата си **2.** гад, гадина (ругателство): **ty ~e!** гад! гад такъв! гадина! гадина такава!

had II, -u м. неодуш. техн. трѣбна серпентина **hadač, hádač, -e** м. **1.** гадател, прорицател, врач, гледач **2.** кѣйто отгѣтва (гатанки)

hadačk|a, hádačk|a, -y ж. **1.** гадателка, прорицателка, врачка, гледачка **2.** кѣйто отгѣтва (гатанки) **3.** експр. кѣраница, препирня, свѣда, кавга, разправия

hadačsk|ý, hádačsk|ý, -á, -é гадателски, прорицателски

hadačstv|í, hádačstv|í, -í ср. врачѣване, гадѣне, гледане

hádání, -í *ср.* 1. врачуване, гадаене, гледане (на кафе, на ръка и под.) 2. кàраница, свàда, рàз-пра, препирня, пререкàние, спор 3. *остар.* диспùт

hádání, -e *ж. експр.* кàраница, кавгà, свàда, препирня, разправия

hádanka, -y *ж.* 1. гàтанка: **luštit, řešit** ~y отгàтвам гàтанки 2. загàдка: **to je mi ~ou** товà за мèне е загàдка; **mluvit v ~ách** говòри със загàдки

hádanká, -e *м.* съставител и любител на гàтанки

hádankovitý, -á, -é загàдъчен, енигматичен

hádat, -ám 1. (–; *со; на коho со; кому со*) смятам, мисля, предполагам, досещам се, познавам, отгàтвам (*нещо; нещо за някого*): **~ej, co mám** отгатни, познай каквò ймам; **~ali mu padesát let** дàвахà му петдесет години 2. (*со*) отгàтвам, решавам гàтанки 3. (*со; –*) гадая, врачувам, гледам (*на ръка и под.*): **dát si ~at z ruky** помòля да ми гледат на ръка

hádat se, -ám se *несв.* 1. (*оč s kým*) кàрам се, спòря, препирам се, разпàравям се (*с някого зàн*)

нищо и нìкакво, за нìма нìщо 2. (*о čet*) *остар.* вòдя спòр, вòдя диспùт, дискутирам (*за нещо, относно нещо*)

hádátko, -a *ср.* 1. *умал. експр.* змийчè и *прен.* 2. **~o řepné** *зоол.* цвèклова гьсèница (Heterodera)

hádavost, -i *ж.* свадливост, заядливост

hádavý, -á, -é свадлив, заядлив; кòйто обича да спòри, да се кàра, да се препира: **~á ženská** кавгаджийка

hádě, -tě *ср.* 1. змийчè 2. *експр.* а) пòргàва, гьв-кава, чеврѣста девòйка б) лукàв, лъстив човèк

hádek, -ka *м. умал.* змийчè; мàлка, дрèбна змия

hádí, -í, -í змийски: **~í kůže** змийска кòжа; **~í jed** змийска отрòва; **~í uštknutí** ухàпване от змì

акробатка); **~í plemeno** *прен.* гàдно, дòлно плèме

hádice, -e *ж. техн.* маркùч, трьбà, червò (*за поливане*): **hasičská ~e** пожарникàрски маркùч

hádík, -a, -y *ж.* трьбичка (*гумена*)

hádka, -y *ж.* 1. кàраница, кавгà, свàда, разправия, спор, препирня: **~a o peníze** кавгà за парì; **vyvolat ~u** предизвикам кавгà, спòр 2. *остар.* диспùт

hádovitý, -á, -é змисобрàзен, змиевиден, лъ-катùшен

hadr, -u *м.* 1. парцàл, пачàвpa (*за миене, за прах и под.*): **~ na podlahu** парцàл, пачàвpa за мие-не на пòд; **~ na tabuli** парцàл за бърсане на чèрна дьскà 2. парцàл, дрипа: **sběr starých ~ů** събйране на стàри дрèхи за вторични суро-вини; **chodí v ~ech** *експр.* хòди облèчен в дрипи

чй като финикèец; търчй насàм-натàм (*от много работа*); **má svaly jako ~y** увиснали са му месàта 3. *разг. пейор.* долнокàчествен плàт; парцàл, боклùк: **koupila si na šaty, ale je to ~** тя си кùпи плàт за рòкля, но тòй е йстински боклùк 4. *обикн. мн.* **hadr**ly, -ů *разг.* грубо парцàли, дрèхи: **sváteční ~y** официàлна дрèха; **má mnoho ~ů** йма мнòго дрèхи, мнòго дяволите!

hadrák, -u *разг.* парцàлена тòпка

hadrárna, -y *ж.* 1. магазин, склàд за парцàли 2. *разг. пейор.* вехтошàрница; нèщо мàлко, убогò, мизèрно

hadrář, -e *м.* 1. вехтошàр 2. *разг. пейор.* дрип-льò, парцàливкò 3. *разг. пейор.* неудàчник

hadrovina, -y *ж.* 1. плàт за парцàли (*за чи-стене*) 2. *техн.* хартиèна кàша (*от парцàли*) 3. *пейор.* долнокàчествен, долнопрòбен плàт

hadrovitý, -á, -é парцàлив, дрипав

hadrový, -á, -é парцàлен; кòйто се отнàся до парцàл(и): **~ý míc** парцàлена тòпка; **~é svaly** *прен.* слàби, мèки, отпùснати мýскули

hadřík, -u, **hadříček**, -ku *м. умал.* 1. парцàлче 2. *разг. пейор.* некачествен плàт 3. *обикн. мн.*

hadříčky, -ů *разг. експр.* вèхти лèки дрèшки; парцàлки

haf *междум.* бау; джаф (*за куче*)

hafan, -a *м. експр.* голямо кùче, пес

hafat, -ám *несв.* 1. джафкам, баукам, лàя (*за куче*) 2. *пейор.* джафкам, лàя (*за човек*)

háj, -e *м.* 1. горà, горйца, горйчка (*обикновено широколистна*): **březový ~** брèзова горйчка

♦ дяволите, мътните да те взèмат! мàхай ми се от главàта! 2. *в съчет.* **urnový ~** колумбàрий

hajat, -ám *несв. дет.* спйнкам, нàнкам

hajdalácký, -á, -é *разг. експр.* немарлив, не-брèжен, лентййски: **~á práce** немарлива, не-брèжна рàбота

hajdalák, -a *м. разг. експр.* бездèлник, хай-лàзин, лентйй

hajdy *междум.* хàйде; хàйде бè! хàйде дè!

hájek, -ku *м.* горйчка

hájemství, -í *ср.* горски учàстък

haluzn|a, -у ж. пейор. голяма неприветлива
ста̀я, сгра̀да; хамба̀р

hanopis, -u *м.* памфлёт, пасквйл

hantýrk|a, -у ж. 1. жаргѡн: **studentská ~a** студѡнски, ученически жаргѡн 2. аргѡ **hap|at**, -ám св. дет. падна: **pozor ať ne~áš!** внимавай да не паднеш!
happy end [hepy-end], -у м. хѡпи ѡнд, щастлив краї, благополўчна разврўзка
hapr|ovat, обикн. само третол. -ује нескв. разг. не върви, кўца: **jejich manželství ~uje** бракът им кўца, не върви
haraburd|í, -í ср. събир. разг. вехторїи, партакѡши, партушини
harakiri нескл. ср. харакири
harampád|í, **harampát|í**, -í ср. събир. вехторїи, партакѡши, партушини
harant, -a м. 1. разг. експр. хлапѡ, детѡ: **starat se o kopu ~ů** грижа се за цял кўп дечурлига, хлапѡта 2. експр. ўличник, палавник, немїрник
haras, -u м. груба вўлнена прѡжда и плат от нея
haraš|it, -ím нескв. 1. шумоля, шумя, хрущя, скриптя: **suché listí ~í ve větvích** сўхите листя шумолят по клѡните; **písek mu ~il pod nohama** пясъкът му скўрцаше, скриптѡше под краката 2. (čít) тракам, трѡпам, трополя, дрўнкам, произвѡждам някакъв шум (с нещо): **~it klíčem v zámku** тракам с клўч в брѡва
harašiv|ý, -á, -é 1. кѡйто шумї, шумоли; шумящ, шумолящ 2. кѡйто хриптї; хриптящ, хриплив: **~ý dech nemocného** хрипливо дїшане на болен 3. трѡпащ, тракащ; дрўнкащ; грѡхотен, гърмящ
hár|at, -ám нескв. книж. пламтя, горя, бушўвам и прен.: **vášeň ~á v srdci** страст горї, пламтї, бушўва в сърцѡто
harc|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (proti komu, proti čemu) истор. атакувам, нападам (някого, нещо) 2. (proti komu, s kým) книж. експр. бия се, воювам, сражавам се (с някого, срещу някого) 3. експр. препўскам, галопїрам 4. и **harc|ovat se** експр. скїтам се, скитѡсвам, мѡстят се: **~ovat se z místa na místo** мѡстят се от място на място; **~ovat se ve vlaku, vlakem** пътувам неудобно (и дўлго) във влак; лашкам се, блўскам се във влак
harém, -u м. харѡм
harend|a, -у ж. диал. кръчма
harf|a, -у ж. муз. арфа
harfenic|e, -e ж. арфїстка
harfeník, -a м. арфїст
harfenist|a [-пу-], -у м. арфїст
harfenistk|a [-пу-], -у ж. арфїстка
harlekýn, -a м. арлекин, палячо

harmonick|ý [-пу-], -á, -é хармоничен
harmonik|e [-пу-], -e ж. хармѡния
harmonik|a [-пу-], -у ж. 1. акордеѡн: **tahací ~a** акордеѡн; **chromatická ~a** полутѡнов акордеѡн 2. хармѡника: **foukací ~a** (ўстна) хармѡника, мўндхармѡника 3. хармѡника (всяко набрано нещо)
harmonikář [-пу-], -e м. 1. акордеѡнист 2. хармонист
harmonisovat вж. **harmonizovat**
hamon|um [-mony-/móny-], -a ср. муз. хармѡниум
harmoniz|ovat [-пу-], -uji/разг. -uju нескв. и св. 1. (со) муз. хармонизїрам 2. (со) книж. привѡждам/привѡда в хармѡния, в унисѡн (нещо с нещо) 3. само нескв. (s čím) книж. хармонизїрам (с нещо)
harmonogram, -u м. икон. графїк
harmon|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (s čím) хармонизїрам; в хармѡния, в тѡн сѡм с нещо
harpun|a, -у ж. харпўн
hartus|it, -ím нескв. експр. 1. (–; na koho, na co) гнѡвно настоявам (пред някого за нещо); вдїгам патардїя: **~it na dlužníka, aby zaplatil** на висѡк глас настоявам пред длўжник да платї 2. (na koho, na co) ругая, гўлча (някого, нещо); вїкам (по някого, по нещо): **~it na děti** ругая децѡ, вїкам по децѡ, крещя на децѡ
hasák, -u м. техн. клўч за затягане на трѡбї:
řetězový ~ верїжен клўч
hasic|í, -í, -í пожарогасителен, огнегасителен: **~í přístroj** пожарогасител
hasič, -e м. пожарникѡр, огнебѡрец
hasičsk|ý, -á, -é пожарникѡрски, огнебѡрски: **~ý sbor** пожарна комѡнда
has|it, -ím нескв. 1. гася, угасявам: **~it požár** гася пожар
пъхай гагата, кѡдетѡ не тї е рѡбота 2. гася (вар): **~it vápno** гася вар 3. утолявам (жажда и под.)
has|it si, -ím si нескв. разг. експр. бързам, препўскам: **~il si to domů** бързаше, тїчаше, препўскаше към кўщи; **auto si to ~í stovkou** колѡта летї със стѡ километра в час
has|nout, -nu нескв. 1. гасна, угасвам, загасвам: **světla ~nou** светлините загасват 2. книж. умїрам, свършвам, гасна: **naděje ~nou** надеждѡта; край по въпрѡса
hastroš, -e м. 1. (бостѡнско) плашилѡ, чўчело:

koho) стоварвам, прехвърлям вина (върху някого); **~et flintu do žita** вдигам ръце, свалям оръжие, предавам се; **~et všechno do jednoho pytle** хвърлям, слагам всичко в един кюп; **~et do starého železa (někoho)** изхвърлям на

боклука (някого), бракувам (някого); **~et přes palubu (někoho)** изоставам, захвърлям на произвoла на съдбата (някого); **~et blátem (po někom)** очерням (някого), хвърлям кал (по някого); **~et písek do očí (někomu)** хвърлям прах в очите (на някого); **~et rukavici (někomu)** хвърлям ръкавица (на някого); **~et klacky pod nohy (někomu)** слагам прът в колелата (на някого); **~et na krk (něco někomu)** пре-хвърлям (нещо върху някого) стоварвам върху плещите (на някого нещо); **~et na hlavu (někomu něco) a)** хвърлям вина (върху някого) **б)** връщам за доизкусуряване (нещо на някого) **2.** (koti со) давам (нещо на някого), подхвърлям: **~et psovi maso** давам, хвърлям бисери на свинете; давам кладенчова вода на свинѐ **3.** (čít) мятam, подхвърлям, подмятам, размахвам (нещо): **~et hlavou** трѣсвам глава; **~et rukama** ръкомахам, жестикулирам с ръце, размахвам ръце; **vlny ~í lod'kou** вълните под-мятат, подхвърлят лодката; **~et silnými slovy** сипя гръмки дүми, фрази; **~et čísly** отрупувам с цифри

házet se/sebou, -ím se/sebou, 3. мн. -ejí/-í se/sebou нескв. мятam се, лежa неспокойно: **~et sebou ze spaní** мятam се насън; **~et sebou v horečce** мятam се в трѣска; **věci v balíku se ~ejí** вѣщите в пакѣта се блѣскаат, ўдрят една в друга

а) работя енергично, старая се, раздавам се в работата

hazuk|a, -y ж. остар. 1. клашник, долама **2.** калугерско рaсо **3.** вид широко палтo

hbitě нар. пѣргаво, срѣчно, ловко, чеврѣсто, бързо

hbitost, -i ж. пѣргавост, срѣчност, ловкост, бързина

hbit|ý, -á, -é пѣргав, срѣчен, ловък, чеврѣст, бърз

hebkost, -i ж. мѣкост, нѣжност, пүхкавост

hebk|ý, -á, -é мек, нѣжен, пүхкав: **~ý hlas** прен. нѣжен, мѣк, кадифѣн глас

heboučk|ý, hebounk|ý, -á, -é експр. мѣкичък, нѣжничък, пүхкавичък

hebrejsk|ý, -á, -é еврейски

hebrejštin|a, -u ж. еврейски език

hec, -u м. разг. експр. майтап, шегa

hec|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho; koho proti kоти, proti чети) насѣквам, подстрѣкавам, подкoкорoсвам (някого против някого, против нещo); дрaзня (някого)

heč междум. **1.** я глѣдай; я виж; виждаш ли; на,

нѣцки-нѣцки (за доволство и хвалба) **2.** на ти сегa; видя ли; пада ти се; хак ти е (за злорадство)

hečte междум. (за мн. число и при учтива форма) **1.** я глѣдайте; я вижте; виждате ли; нѣцки (за доволство и хвалба) **2.** на ви сегa; видяхте ли; пада ви се; хак ви е (за злорадство)

hedváb|í, -í ср. коприна, свѣла: **přírodní, umělé ~í** естѣствена, изкүствена коприна **2.** копринен конѣц

hedvábnick|ý, -á, -é копринарски, копринен; бубарски: **~ý průmysl** копринена индүстрия, промишленост

hedvábnictv|í, -í ср. **1.** копринена индүстрия, промишленост **2.** копринарство, бубарство; копринарство, бубарство

hedvábník, -a м. 1. зоол. копринена буба (Bombyx mori) **2.** копринар, бубар

hedvábn|ý, -á, -é копринен и прен.: **~á nit'** копринен конѣц; **~á pleť** копринена, кадифѣна, нѣжна, мѣка кожа (на човѣшко лицѣ, тяло); **~ý papír** тѣнка амбалажна копринена хартия

hegemonie [-ny-], -e ж. хегемония: **~e antického Říma** хегемония на дрѣвния Рим

hej I междум. **1.** хей; ей (за обръщане на внимание): **~, otevřte!** хей/ей, отворѣте! **2.** ўха; ехѣе (изразява радост) **3.** хоп; хопала; хайде; хайде-хоп (придружава бързо движение при колективен труд): **~ rup!** раз-два! три-чѣ-ри-хоп! хей-хоп! хей-хоп!

hej II нар. разг. в съчет. **тому je ~!** широко му е около вратa; **nejsem žádný ~ (nebo) počkej** не сѣм кой да ѐ

hejl, hyl, -a м. 1. зоол. червенүшка (Pyrrhula) **2.** само **hejl** експр. найвник, будала

hejn|o, -a ср. 1. ято, оряк, пасаж (рибен): **ptačí ~o** ято птици; **~o rybiček** пасаж, ято рибки **2.** прен. стадо, множество

hejsa, hejsa междум. ехѣѣе; охoхoо; йху-йхухү (за весело настроение, радост)

hejs|ek, -ka м. пейор. контѣ, франт, фарфарон; млад лекомислен и суѣтен мѣж

hejtman, -a м. 1. остар. воен. капитан (в австроунгарската армия) **2.** остар. воен. военачалник, пълководец **3.** по-рано околийски началник **4.** хѣтман

hejtmanstv|í, -í ср. **1.** длѣжност на капитан, вое(но)началник, околийски началник, хѣтман **2.** по-рано околийско управлѣние

hekal, -a м. експр. мрънкало, плачльо; човѣк, който постоянно се оплаква, oхка, пѣшка

hek|at, -ám *несв.* **1.** оплаквам се, охам, пѣшкам, стѣна **2. експр.** пухтя, пухтя (за локомотив и под.)

hekatomb|a, -y *жс.* хекатомба

hektar, -u *жс.* хектар

hektarov|ý, -á, -é хектаров: **~ý výnos** добив от хектар

hektolitr, -u *м.* хектолитър

hektolitrov|ý, -á, -é хектолитров

hele, heled' *междум. (приема лични окончания)*

1. л. мн. heleme, helemese, heled'me, helejme;

2. л. мн. и при учтива форма heled'te я; èто; вижте; глѣдай; глей; хей, виж ти; вижте; глѣдайте; глѣйте (за обръщане на внимание):

hele, on už jde! èто го, йдва! **hele ho, chytráka!** я го глѣдай, я го виж хитрѣца! виж го ти хитрѣца! **heled'te, co jsem vám přinesl** я вижте каквò съм ви донѣсъл!

helekat, helekavý *жс.* halekat, halekavý

helénist|a [-пу-], **-y** *м.* елинист

helénizac|e [-пу-], **-e** *жс.* елинизация, елинизация-ране, погрѣчване

helénizmus, helénism|us [-nyzmus], **-u** *м.* **1.** елинизъм; èлинска култура **2. език.** елинизъм

heléniz|ovat [-пу-], **-uji/разг. -uju** *несв. и св.* елинизирам; погрѣчвам/погрѣча

helénsk|ý, -á, -é èлински, старогрѣчки

helikón, heligón, -u *м.* муз. хеликòн (духов музикален инструмент с мундиук); туба

helikoptér|a, -y *жс.* хеликòптер, въртолѣт

heliocentric|ý, -á, -é хелиоцентричен

heliocentrism|us, heliocentrism|us [-izmus], **-u** *м.* хелиоцентризъм

heli|um [hé-], **-a** *ср.* хим. хèлий (He)

helm|a, -u *жс.* шлем, каска: **tropická ~a** тропически шлѣм; тропическа каска; **kadeřnická, holičská ~a** фризòрска каска (за сушене на коса)

helmic|e, -e *жс.* шлем, каска

hélót, -a, hélót|a, -y *м.* истор. илòт

helvet, helvít, -a *м.* калвинист

drž|í jak ~á víra *мнòго здрàво е залепèно*

hematolog|e, -e *жс.* хематология

hemisfér|a, -y *жс.* хемисфèра, полукълбò

hemoglobin [-bi-/bí-], **-u** *м.* биол. хемоглобин

hemoroid|y [-goi-], **-ů** *м. мн.* хеморойди, маясъл

hemžen|í, -í *ср.* гмеж, гъмжило, гъмжèне, пѣкане

hemž|it se, -ím se *несв.* **1.** гъмжà, пѣкам: **lidé se ~í jako mravenci** хòрата пѣкат катò мравки **2. (čím)** гъмжà (от нецò): **diktát se ~í chybami** диктòвката гъмжи от грѣшки

hen|a, -y *жс.* кьна

henleinov|ec [-laj-], **-ce** *м.* истор. хèнлайновец

hepatit|is [-tytys], **hepatit|ida** [-tytýda], **-tidy** *жс.* мед. хепатит

hepčí, hepšik, hepšík *междум.* апчихù (за звук при кихане)

heraklit, -u *м.* строит. хераклит

heraklitov|ý, -á, -é хераклитов

heraldick|ý, -á, -é [-dy-] хералдичен, хералдически

heraldik|a [-dy-], **-y** *жс.* хералдика (наука за гербовете)

herbář, -e *м.* **1.** хербàрий **2.** справòчник по билколечèние

herbicide, -u *м.* хербицид

herd|a, -y *жс.* разг. експр. удар в гърбà (с юмрук)

herdek *междум.* грубо по дяволите! дявол да го взème!

her|ec, -ce *м.* актòр, артист: **divadelní ~ec** театрален, драматичен артист; **filmový ~ec** киноартист

hereck|ý, -á, -é актòрски: **~ý výkon** актòрско изпълнèние; **~é nadání** актòрски талàнт, актòрска дàрба

herectv|í, -í *ср.* **1.** актòрство; актòрско изкуство **2.** актòрство; актòрска профèсия

herečk|a, -y *жс.* актриса, артистка: **filmová ~a** киноартистка

herk|a, -y *жс.* разг. крàнта, мърша (за кон и прен.)

herkul|es, -a *м.* сйлен човèк: **já nejsem žádný ~es** àз не сьм Хèркулес

herkulovsk|ý, herkulesk|ý, -á, -é хèркулесовски, исполнски

hermafrodit [-dyt-], **-a** биол. хермафродит

hermelín, -u *м.* хермелин

hermelínov|ý, -á, -é хермелинов

hermeticky [-ty-] нар. херметически

hermetick|ý [-ty-], **-á, -é** херметичен, херметически: **~ý uzávěr** херметическо затваряне; **~ý obal** херметична обвивка

hern|a, -y *жс.* **1.** игрàлен дòм, игрàлен салòн; казино **2.** стая за игра (в детски заведения)

hern|í, -í, -í игрàлен; кòйто се отнàса до игра

desoval ~a от турчин бèше по-лòш; бетèр турчин бèше

heroick|ý, -á, -é геройчен, героийски

heroin [-in/-ín], **-u** *м.* хероин

heroin|a [-oin/-ína], **-y** *жс.* **1.** книж. героиня **2.** театр. героиня

heroizm|us, heroism|us [-izm-], **-u** *м.* книж. героизъм, героичност, героїство

heroj, -e *м. книж.* герой

herold, -a *м. истор.* херолд, глашатая

hertz [herc], -u *м. физ.* херц

heryn|k, **heryn|ek**, -ka *м. разг.* солена херинга

♦ **heryn|k** *м. разг.* **heryn|k** *м. разг.* **heryn|k** *м. разг.*

тук като сардели; **roztrhnu tě jako ~a** ще те направа на пух и прах, на кайма

heřmán|ek, -ku *м. бот.* лайка, лайкучка (Matricaria): **~ek pravý** лайка (Matricaria chamomilla)

heřmánkov|ý, -á, -é лайков, лайкучков; който се отнася до лайка, до лайкучка

hes *нескл. ср. муз.* сй-бемол

heslář, -e *м.* словник

hesl|o, -a *ср.* 1. парола, пропуск и воен. 2. шифър: **ukladní knížka na ~o** спестовна книжка с шифър 3. лозунг, девиз: **volební ~a** предизборни лозунги; **razit ~o** издигам лозунг 4. заглавна дума (в речник), речникова статия

heslovit|ě *нар.* сбито, стегнато, кратко, лаконично, конспективно

heslovit|ý, -á, -é сбит, стегнат, кратък, лаконичен, конспективен

heslov|ý, -á, -é 1. който се отнася до лозунг 2. който се отнася до парола 3. който се отнася до шифър: **~á knížka** спестовна книжка с шифър 4. който се отнася до заглавна дума в речник, до речникова статия 5. в съчет. **~ý katalog** предметен, систематичен каталог; **~ý odstavce** (v slovníku) речникова статия

heterogenn|í, -í, -í хетерогенен, разнороден

hethitštin|a [chety-], **chetitštin|a** [-ty-], -y *ж.* хетски, хетитски език

heuréka *междум.* еврика

heuristik|a [-ty-], -y *ж.* евристика

hever, -u *м. разг.* лост, ръчка, дръжка, крик

♦ **hever** *м. разг.* **hever** *м. разг.* **hever** *м. разг.*

експр. изваждам, изтръгвам, измъквам с кукла, с ченгел (от някого нещо); **jít s ~em (na něco)** правя както трябва, солидно, енергично (нещо), залавям се (с нещо) здравата, яката

hexametr, -u *м. лит.* хекзаметър

heydrichiád|a [haj-], -y *ж. истор.* хайдрихиада

hezky *нар.* 1. хубаво, красиво: **dnes je ~** днес времето е хубаво; **~ se jim šlo** пътят им беше хубав, удобен; вървяха удобно; **měj se ~!** останй си със здраве! всичко (най-)хубаво! 2. в съчет. за експресивност: **~ sed!** седи мирно (за дете); **jen zůstaň ~ doma!** никъде няма да ходиш! седи си у дома! **~ to zaplať** я си плати! **je už ~ pozdě** вече е твърде късно

hez|k|ý, -á, -é 1. хубав, красив: **~é děvče** хубаво момиче; **~é počasí** хубаво време; **to je od vás**

~é много мило от ваша страна 2. *експр.* порядъчен, значителен, голям: **to je ještě ~ý kus cesty** има още доста път (дотам); **přijde si na ~é peníze** добре печели; печели хубави пари

hezoučk|ý, **hezounk|ý**, -á, -é *експр.* хубавичък, красивичък

hezoun, -a *м. експр.* красавец, хубавец, сладур и ирон.

hi, **hihi**, **hihihi** *междум.* хи-хи (за смях, хихикане, кикотене)

hiát, -u *м. език.* хиатус, зев

hic, -u *м. разг.* голяма жегла, адски пек

hierarchick|ý, -á, -é йерархичен, йерархически: **~á stupnice** йерархичен ред

hierarchi|e, -e *ж.* йерархия

hierarchiz|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. и св. при-* вждам/приведа в йерархичен ред

hieroglyf, -u *м.* йероглиф и *прен. експр.*

hieroglyfick|ý, -á, -é йероглифен: **~ý nápis** йероглифен надпис

hihň|at se, -ám *св. експр.* хихикам; кикотя се

hij, **hija**, **hije**, **hijo** *междум.* дий! (за подканяне на врегнато животно)

himálajsk|ý, -á, -é хималайски

himl, **himlhergot**, **himllaudon**, **himlsakra** *междум.* грубо по дяволите! дявол да го вземе!

hin, **hín** *прил. и нар. разг. експр.* обикн. в съчет.

♦ **hin** *м. разг.* **hin** *м. разг.* **hin** *м. разг.*

това съвсѐм ме довърши; **byl strachy celý** ~ от страх загуби ума и дума; **je ~ na nohy** не го държат краката; краката му са болни; **byl do ní celý** ~той се беше побъркал по нея; беше лудо влюбен в нея

hind, -a *м.* индус

hindsk|ý, -á, -é индуски

hindštin|a, -y *ж. език.* хинди

hinduizm|us, **hinduism|us** [-izm-], -u *м.* индуизъм

hindustánštin|a, -y *ж.* индустански език

hip *междум.* хайде; давай; хоп; хип-хип, ура! (за подканване на спортисти, състезатели)

hipodrom, -u *м.* хиподром

hipplie [hipi], -iho *м.* хипи

his *нескл. ср. муз.* сй-диез

hispanist|a [-ny-], -y *м.* испанийст (студент или специалист по испански език и литература)

hispanistik|a [-nysty-], -y *ж.* 1. испанистика

2. испанска филология

histologick|ý, -á, -é хистоложки, хистологичен,

хистологически

histologi|e, -e *ж.* хистология

hladov|ý, -á, -é 1. гладен: **jít spat s ~ým žaludkem** ^{жълудък} **ji**

jako vlci гладни са като вълци; **sytý ~ému nevěří** ^{пословица} сит на гладен не вярва **2.** гладен; който се отнася до глад: **~á smrt** гладна смърт; **~á léčba** гладолечение **3. експр.** слаб, недостатъчен, нищожен, мизерен, оскъден: **~é mzdy** мизерни заплати; **~ý oběd** оскъден обяд; **~é řemeslo** нискодоходен занаят **4. (po čem; čeho) експр.** жаден, алчен (за нещо): **~ý lásky** жаден за любов; **~ý po penězích** алчен за пари; **ty hladověe hladová!** ^{експр.} скъпёрнико нёден!

hlahol, -u м. 1. глътка: **dětský ~** дётска глътка **2.** (камбанен) звън, кънтёж, ек, ехтёне, звънёне, звук: **~ zvonů** камбанен звън; **~ veselé písně** звүци на вёсела пёсен

hlaholic|e, -e жс. глаголица; глаголическа азбука **hlahol|it, -ím нескв. 1.** звънтя, кънтя, ехтя, еча: **síň ~ila zpěvem** залата кънтёше от пёсни **2.** говоря на висок глас, говоря гръмко

hlaholn|ý, hlaholiv|ý, -á, -é гръмък, гръмогласен, кънтящ, ехтящ

hlaholsk|ý, -á, -é глаголически: **~é písmo** глаголическа азбука

hlas, -u м. 1. глас (човешки, животински); звук: **zastřený ~** приглушен глас; **ptačí ~y** ^{птичи} ~~гласы~~ ^{гласы}

jícího na poušti ^{библ.} глас в пустиня; **bůh psího ~u neslyší; psí ~ do nebe nedojde** ^{поговорка} кучето си лае, кervанът си върви **2. прен.** глас: **~ lidu** глас народен; **~ svědomí** гласът на съвестта; **~ krve** гласът на кръвта **3. муз.** глас: **první, druhý ~** първи, втори глас **4. глас (при избори, съвещания): volební ~** вот, избирателен глас; **schváleno většinou ~ů** прието с мнозинство (от гласове); **mít jen poradní ~** имам само съвещателен глас

hlás|at, -ám нескв. (со) 1. известявам, съобщавам, възвестявам, разгласявам: **~at novinu** съобщавам, разгласявам новина; **nápis ~á, že ...** надписът съобщава, че ... **2. експр.** проповядвам, прокламирам, пропагандирам: **~at nové myšlenky** проповядвам нови идеи; **~at křížovou výpravu** призовавам към кръстонóсен пóход

hlasatel, -e м. 1. остар. глашатай, вестител **2.** проповедник (на идеи); пропагандатор **3.** говорител (по радио, телевизия), спикер, диктор **hlasatelk|a, -y жс. 1.** вестителка **2.** проповедница (на идеи); пропагандаторка **3.** говорителка (по радио, телевизия), спикерка, дикторка

hlás|ek, -ku м. умал. експр. гласчѐ, гласѐц

hlás|it, -ím нескв. обявявам, съобщавам, докладам, рапортувам, долагам: **~it výsledky voleb** обявявам резултати от избори; **~it změnu bydliště** съобщавам за промяна на местожителството; **~it ztrátu (něčeho)** заявявам, съобщавам за загуба (на нещо); **být hlášen jako nemocný** вòдя се като бóлен (в служба); **poslušně ~ím воен. остар.** разрешете да доложа

hlás|it se, -ím se нескв. 1. (jak; čím; u koho; kde) явявам се, представям се, обаждам се, регистрирам се (като някакъв, някъде, пред някого): **~it se osobně** явявам се лично; **~it se na úřadě** записвам се, регистрирам се в учреждение; **~it se u vedoucího** явявам се при началник; **~it se podle rozkazu** явявам се по заповед; **~it se telefonicky** обаждам се по телефона; **nikdo se ne~í** никой не сѐ обажда, никой не отговаря; **~it se jako nemocný** съобщавам, че съм бóлен; пиша се бóлен; **~í se jaro** пролетта вѐче идва; **stárí se ~í náhle** старостта идва изведнџ **2. (k čemu; na co; kam)** записвам се (за нещо, за някъде): **~it se na brigádu** записвам се за бригада; **~it se ke zkoušce** записвам се за изпит **3. (o co; k čemu; za co)** изявявам желáние (за нещо): **~it se o svá práva** йскам, търся, предявявам правата си; **~it se o slovo/ke slovu** йскам думата **4. (ke komu, k čemu, kam)** заговарям (някого), обаждам се (на някого): **~it se ke známým (na ulici)** обаждам се на познати (на улицата); **~it se k svému národu** проявявам се катò патриòт **5. (ke komu, k čemu)** обявявам се за привърженик (на някого, на нещо) **6. само отриц. nehlás|it se (k někomu)** отричам се, отказвам се (от някого); не държа (на някого); правя се, че не познавам (някого): **nehlas se ke mně!** не мѐ търси! не идвай при мѐне!

hlásitě нар. гласно, гръмко, силно, високо, на висок глас

hlasit|ý, -á, -é гласен, висок, гръмък, силен; на висок глас: **~ý hovor** говорене на висок глас; **~á radost** гръмка, шумна радост

hlasivka ^{жс.} **hlasivky**

hlasivkov|ý, -á, -é гласилков: **~é vazy** ^{анат.} гласни връзки, гласни струни; **~é souhlásky** ^{език.} гърлени, гутурални, ларингални съгласни

hlasi|vky, -vek жс. мн. гласилки, гласни струни, гласни връзки

hlásk|a 1, -y жс. език. звүк: **artikulovat, článkovat ~y** артикулирам, учленявам звүкове

hlásk|a II, -y ж. 1. *истор.* наблюдателна кѹла; наблюдателница 2. *воен.* наблюдателен пѹнкт
hláskoslov|í, -í *ср.* език фонетика, звукословие
hláskoslovn|ý, -á, -é *език* фонетичен, звуко-
 словен

hlásk|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* произнасям дѹми
 по отдѣлни звѹкове

hláskov|ý, -á, -é *език.* звѹков, фонетичен, фонетически

hlásnic|e, -e ж. 1. *истор.* наблюдателница 2. рѹпор
hlásn|ý I, -á, -é *веститѣлски:* ~á trouba рѹпор и
прен.; ~á věž наблюдателна кѹла; наблюда-
 телница

hlásn|ý II, -ého *м. истор.* крѣпостен пазяч

hlasovac|í, -í, -í *избирателен:* ~í lístek избира-
 телна бюлетѹна; ~í právo избирателно пра-
 во, право на гласѹване

hlasován|í, -í *ср.* гласѹване, гласоподаване: **tajné**
 ~í тайно гласѹване; **zdržet se** ~í въздържѹ се
 от гласѹване

hlas|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (–; о čet, о kom;
pro koho, pro co; proti komu, proti čemu) гла-
 сѹвам (за някого, за неѹщо; против някого,
 против неѹщо); гласоподавам: ~ovat o návrhu
 гласѹвам за предложѣние; ~ovat pro mír a
 proti válce гласѹвам за мир и против войнѹта

hlasově *нар.* що се отнѹся до гласѹ; в гласово
 отношѣние: ~ skvělý výkon pěvce отлѣчно в
 гласово отношѣние изпѣлнѣние на певѣц

hlasov|ý, -á, -é *гласов:* ~é zabarvení гласов тѣм-
 бър; тѣмбър на гласѹ; ~é rozpětí гласов диа-
 пазон; диапазон на гласѹ; ~é cvičení вокално
 упражнѣние, упражнѣние на гласѹ; ~é ústrojí
анат. гласови ѳргани, гласов апарѹт

hlášen|í, -í *ср.* свѣдѣние, съобщѣние, свѣдка,
 отчет, рѹпорт, донесѣние, обява: **služební** ~í
 служѣбно съобщѣние; ~í bydlíště записване,
 регистриране на местожитѣлство; **rozhlasové**
 ~í радиосъобщѣние; съобщѣние по радио;
telefonní ~í съобщѣние по телефон; **meteo-
 rologické** ~í метеорологически бюлетѹн; ~í o
 příjezdu, o odjezdu vlaku информация за
 пристѣгане, за заминаване на влак; **dostat** ~í
 полѹча свѣдѣние, отчет, доклад, рѹпорт; **podat**
 ~í подам отчет, рѹпорт; рѹпортувам

hlav|a, -y ж. 1. глава: **lidská** ~a човѣшка глава;
 ~a psa кѹчешка глава; **umrlčí** ~a мъртвѣшка
 глава; чѣреп; **bolí mě** ~a боли ме глава, ймам
 главобѳлие; **má bílou** ~u косѹта му е побе-
 ляла; **skočit do vody po** ~ě скачам във водѹта
 с главѹта напред; **bouřka je nad** ~ou бѹрѹта е

krou|tí ita, двѣтѣта, прѹтѣтѣтѹ ~a s a t ~o u (n a d

něčím) въртѹ, клѹтя, поклѹщам главѹ в знак
 на несъгласие (с нѣщо); на учѹждане (от нѣщо);
stavět se na ~u a) прѹвя стѳйка б) *прен.* упо-
 ритѹ отказвам; упѳрствам, инѹтѹ се; **chytat**
se za ~u *прен.* хвѹщам се за главѹта; **věšet** ~u
 овѣсвам нѳс, стѹвам малодѹшен; падам
 дѹхом; **mít** ~u jako větel, jako škopek главѹта
 ми тежѹ; като замѹян(a) съм; главѹта ми е
 като шинѹк; **vrhnout se do něčeho po** ~ě впѹ-
 скам се в нѣщо прѣзглава; **jít** ~ou proti zdi
 йскам да разбѹя стена с главѹта си; ~ou zed'
neprorazíš! не мѳжеш да разбѹиш стена с гла-
 вѹта си! **neví, kde mu** ~a stojí главѹта му е
 пламнала от грижи; ~a mu z toho jde kolem
 свѹт му се завѹ от товѹ; главѹта му се замѹя
 от товѹ; **mám toho nad** ~u дѳйде ми до гѹша;
 мнѳго ми дѳйде; **přerostlo mi to přes** ~u не
 мѳга да се справѹ, опрѹвя с товѹ; **z toho mě**
 ~a nebolí, z toho si ~u nedělám товѹ не мѣ
 засѹга; не мѣ трѳгва, не мѣ вѣлнѹва; от товѹ
 не мѹ пѹка; товѹ ми е всѣ еднѳ; **už ho** ~a nebolí
 вѣче е умрѹл; вѣче е мъртѹв; **úspěch mi stoupl**
do ~u главѹзамѹях се; **víno mu stouplo do** ~y
 винѳто го хвѹна; тѳй се напѹ; **má v** ~ě
 направѹл е главѹта, на градѹс е; **nemá střechu**
nad ~ou нѹма пѳкрив над главѹта; **nemá, kam**
by ~u složil нѹма кѹдѣ да се подслѳни, да се
 приютѹт; нѹма пѳкрив над главѹта; **hlídat**,
opatrovat, **střežit něco jako oko v** ~ě пѹзя
 нѣщо като зѣнитѹта на окѳто си; **má máslo**
na ~ě не мѹ е мнѳго чѹста рѹботѹта; **scho-
 vávat** ~u do písku (jako pštros) крѹя си гла-
 вѹта в пѹсѹка (като шрѹйс); **bít někoho** ~a
nehlava бѹя, ѹдрям някого, кѹдѣто свѹря,
 кѹдѣто свѹрна; **prohlížet si někoho od** ~y k
patě разглѣждам някого от главѹта до петѹте;
ani vlas na ~ě mu nikdo nezkríví, **nikdo mu**
~u neutrhne нѹма да му падне кѳсѹм от
 главѹта, нѹкой нѹщо нѹма да му направѹ; ~u
vzhůru! гѳре главѹта! **lidí tam bylo** ~a na ~ě
 хѳрата бѹха тѳлкова мнѳго, че яйцѣ да хвѹр-
 лиш, нѹма кѹдѣ да падне; **nemá to ani** ~u, **ani**
patu товѹ е мѹш-мѹш, обѹркано, неподре-
 дѣно; **svalovat něco na něčí** ~u прехвѹрлям
 винѹта на дрѹгѹго; **nemá to v** ~ě v pořádku;
přeskočilo mu v ~ě тѳй нѣщо е откачил;
nejsem přece na ~u padlý! да не мѹ е изпѹла
 чѹвка акѣла; не съм за двѹ дни порѹснал!
porazit na ~u разбѹя на пѹх и прах; **má tvrdou**
~u тѳй е голям инѹт; тѹврѳглав е; **má svou**
~u своенрѹвен е; знѹе си своѳто; **postavit si**
~u заинѹтѹ се; **mít dobrou, bystrou** ~u сечѣ

ми пипето; ўмен съм; **nemít nic v ~ě; mít v ~ě piliny, slámu** глупав съм; празна ми е главата; ймам брѣмбари в главата; **mít dřavou ~u** забраван(а) съм; всичко забравям; нищо не помня; **mít horkou ~u** избухлив съм; **nosím to stále v ~ě; to mi leží v ~ě; to mi nejde z ~y; to mi vrtá ~ou** това не ми излиза от главата; **to mi nejde do ~y** не ми го побѣра умът, главата; не мога да го разбера, да го схвана; **má ~u plnou starostí** има много грижи на главата; **pustit něco z ~y** престана да мисля за нещо; **pustí to z ~y!** избий си го от главата; **vyhnat, vytlouci někomu něco z ~y** избия нещо от главата на някого; **vykouřilo se mi to z ~y** това ми излетя от главата; това ми се изпари от главата; **vtloukat do ~y (někomu něco)** набивам в главата (някому нещо); **vzít si do ~y (něco)** наумя си (нещо); **napravit ~u (někomu)** вразумя (някого); **ztratit ~u a)** загубя си ума; на зная каквò върша б) отчѣйвам се; **neztrácet ~u** не сѣ предавам; справям се с положението; не сѣ отчѣйвам; **lámat si ~u (nad něčím, s něčím)** блѣскам си главата (над нещо, за нещо); **dělat si těžkou ~u (z něčeho)** вземам прѣсърце (нещо); **plést děvčeti ~u** вземам ума, обѣрквам главата на момиче; **kam jsi dal ~u?** къде ти бѣше умът? къде ти е умът? **to nemá ze své ~y** той (тя) не го е измислил(а) това; **dát ~y dohromady** обмислим заедно (нещо); **počítat z ~y** смѣтам наум; **co není v ~ě, musí být v nohou/v nohách** поговорка който няма ум, има крака 2. човек, лице, глава; **roční spotřeba na ~u** годишно потребление на глава от населението; **výroba na ~u** производство на глава от населението 3. глава, ръководител, вожд, водач; пръв човек в общност, колектив; **~a státu** ръководител на държава, държавен глава; **~a rodiny** глава на семейство; **~a povstání** вожд на въстание 4. глава, живот; **přijít o ~u** загубя си главата, живота; **stálo ho to ~u** плати за това с главата си; **jde mu o ~u** касѣе се за живота му, животът му е в опасност; **ručit za něco ~ou** залагам главата си за нещо; **položit ~u za něco** заложва главата си за нещо; дам, пожертвам живота си за нещо; **vsadím na to svou ~u, že ...** залагам си главата, че ...; **na jeho ~u je vypsána cena** определена е награда за главата му 5. глава, кочан (предмет, който прилича на глава): **~a houby** шапка на гъба; **~a zelí** зѣлка; **klobouk s malou ~ou** шапка с малко дѣно; **~a svalu** анат. глава на мускул; **~a šroubu** глава

на вѣнт; **upínací ~a** пристегателна глава; **kočičí ~y** неравен калдѣръм 6. книж. глава (в книга) 7. обикн. мн. **hlav[y, hlav]** възглаве: **stát v ~ách postele nemocného** стоя до възглавето на болен

hlaváček, -ku м. бот. адонис, гороцвет, горицвет, сплетѣ-коса (Adonis)

hlavatk[a, -y] ж. зоол. дѣнавска съомга; лакѣрда (Hucho)

hlavat[ý, -á, -é] 1. глѣвест; с голяма глава: **~á konopě, ~é konopí** земед. жѣнски коноп (за семе) 2. експр. дебелоглав, твърдоглав, инат, упорѣт

hlav[ěň, -ně] ж. цѣв (на огнестрелно оръжие): **~ň pušky** цѣв на пѣшка; **dělová ~eň** цѣв на оръдие, на топ

hlavice, -e ж. 1. глава, пò-дебѣл край (на предмет): **~e hřebu** главѣчка на гвòздеј; **~e kloubu, kloubní ~e** анат. глава на стѣва 2. стропт. арх. капѣтел: **~e sloupu** капѣтел на колòна

hlavičk[a, -y] ж. 1. умал. експр. главѣчка, главица; **ten má ~u! to je ~a!** ўмен е! сечѣ му пипето! 2. глава, главѣчка (на предмет): **špendlíková ~a** главѣчка на карфѣца, на топлѣйка; **notová ~a**

na ~u намѣря му цаката 3. заглавѣе; заглавна част; оформлѣние (на печатно произведение, на бланка и под.): **~a novin** заглавѣе на вѣстник 4. спорт. ўдар на топка с глава

hlávk[a, -y] ж. глава, кочан: **~a zelí** зѣлка; **~a salátu** зелѣна салата; **~a chmelu** бот. съцвѣтие на хмѣл (женско)

hlávkov[ý, -á, -é] който е на главѣ, на кочани: **~é zelí** зѣлка, зѣлки; **~ý salát** зелѣна салата

hlavně нар. глѣвно, предѣмно, преимѣствено

hlavn[í, -í, -í] глѣвен, оснòвен, същѣствен, най-важен, центрѣлен: **~í vchod** глѣвен, официѣлен вход; **~í trať** магистрѣла; **~í město** стòлица; **~í pošta** центрѣлна пòща; **~í nádraží** центрѣлна гѣра; **~í jídlo** оснòвно, втòро ястѣе; **~í úloha a)** глѣвна задѣча б) глѣвна рòля; **~í příčina** оснòвна причина; **~í výhra** голямата печѣлба; **~í stan** воен. глѣвна квартѣра; **věta ~í** език. глѣвно изрѣчѣние; **~í přízvuk slovní** език. оснòвно ударѣние в дѣма; **v ~ích rysech** вòбщи чертѣ; **mít ~í slovo** ймам рѣшаващата дѣма

hlavničk[a, -y] ж. разг. остар. тиф, тѣфус

hlavolam, -u м. главоблѣсканица, рѣбус

hlavonož[ci, -ů] м. мн. зоол. главонòги (Cephalopoda)

hlazen|ý, -á, -é шлифован, лѣснат, излѣскан, полиран, гланциран: **~ý papír** гланцирана хартия; **~ý kámen** шлифован камък; **~é dřevo** полирано дърво

hle междум. ето, виж, я: **~, už jdou!** ето, идват вече!

hledac|í, -í, -í търсещ, за търсене: **~í světlo** техн. оптически фототърсач, визир

hledáč, -e м. одуш. търсач: **~ min** минотърсач; **~i pokladů** иманяри

hledáček, -ku м. техн. оптически фототърсач, визир

hledan|ý, -á, -é 1. търсен, дѣрен, желан, предпочѣтан, популярен: **~ý časopis** популярно списание 2. изискан; грижливо подбѣран: **~á elegance** изисканост; **~ý výraz** грижливо подбѣрана дѣума 3. неестѣствен, позѣборски, изкуствен: **~á veselost** неестѣствена вѣселост

hled|at, -ám нескв. 1. (koho, co) търся, дѣря: **~at klíče** търся клѣчове; **~at nocleh** дѣря подслѣн, квартира; **~at pomoc** търся пѣмощ; **~at práci, zaměstnání** търся работа; **~á ho policie** търси

търсиш, каквѣ искаш, каквѣ прѣвиш тѣка? **~at včerejší den** шлѣя се; **kdo ~á, ten najde** пословица който търси, намира; **vrána k vráně sedá, rovný rovného si** **~á** пословица крѣставите магѣрета отдалѣче се подѣшват; търкѣлило се гѣрнѣто, намѣрило си похлупѣка; намирам си еша 2. (co v kot, v čet) търся, виждам (нещо в някого, в нещо): **nikdo by v něm nebyl ~al** hrdinu никой не очѣкваше, че той ще стѣне герѣй

hled|at se, -ám se нескв. (s čím) упорѣто търся (нещо); рѣвя се (в нещо): **ne~ej se s těmi papíry** не търси, не сѣ ровѣ в тѣзи кнѣжа

hled|ět, -ím нескв. 1. (na koho, na co; kam; -) глѣдам (някого, нещо, към нещо, някъде), наблюдавам (някого, нещо, за някого, за нещо): **~ět do země** глѣдам в земята; **~ět za někým** глѣдам, наблюдавам, следѣ с поглед (някого); **~ět do prázdná** глѣдам отсѣстващо; зѣпам; **vpravo, vlevo, přímo hled!** физкулт. воен. главѣ

на зuby nehled! пословица на харѣзан кѣн зѣбите не сѣ глѣдат 2. в съчет. с aby ...; с инф. глѣдам, старѣя се: **~ět přijít včas** глѣдам, старѣя се да дѣйда наврѣме; **~ět, aby bylo všechno včas hotovo** глѣдам, старѣя се всѣчко да е гѣтово наврѣме; **hled' zmizet** изчѣзвай! изпарѣвай се! 3. (k čemu; pač) взѣмам предвѣд (нещо); обрѣщам внимѣние (на нещо); взѣ-

мам под внимѣние (нещо); интересѣвам се (от нещо): **ne~ě, ne~íc k chybám, je to dobrá práce** въпреки грѣшките рѣботата е хѣбава; **on ~í jen na peníze** стѣснат е; интересѣват го сѣмо парѣте; **ne~í na krejcar** не е стѣснат(а): лѣрж е, не дѣржи на стѣтѣнката 4. **u hled|ět si (koho, čeho)** грижа се, полѣгам грижи (за някого, за нещо); следѣ (за нещо): **musíš si jí ~ět!** ти трѣбва да се грижиш за нѣя! **hled' si svého, své práce!** глѣдай си рѣботата, занимавай се сѣс свѣята рѣбота!; **~í na čistotu a pořádek** следѣ за чѣстѣтата и рѣдѣ 5. **hled! hled'!** (за учѣждане, изненада) я глѣдай! я виж! я глѣдайте! я вижте!

hled|í, -í ср. 1. истѣр. прѣдна подвижна част на **оствѣрѣнѣм ~ím** дѣржѣ се прѣмо, искрено 2. воен. чѣст от мѣрник на огнѣстрѣлно орѣжие

hledík, -u м. бѣт. лѣвска устѣ; кѣченце (Antirrhinum)

hledisk|o, -a ср. глѣдище, глѣдна тѣчка, станѣвище: **dívat se na něco, posuzovat něco z různých hledisek** разглѣждам нѣщо от разлѣчни глѣдни тѣчки

hlediš|ť, -e ср. 1. зрѣтелна зѣла (в теѣтр); кѣносалѣн 2. прѣн. зрѣтели

hledít|k|o, -a ср. техн. 1. визѣор на далекоглѣд 2. шпиѣнка 3. отвѣр, прозѣрчѣ за глѣданѣ в затвѣрено помѣщѣние

hledě|t jako ~d' влѣча се, пѣлзѣ като ѡхлюв; **stáhnout se do sebe jako ~d' do ulity** затвѣра се в сѣбе си

hlemýžď|í, -í, -í ѡхлювен; който се отнѣся до ѡхлюв: **~í farma** фѣрма за отглѣждане на бѣвно, като ѡхлюв

hlen, -u м. 1. слѣз, секрѣт, лѣга 2. хрѣчка 3. сопѣл **hles, -u** м. слѣб глѣс, стѣн; звѣк; гѣк: **klesnout k zemi bez jediného ~u** пѣдна на земята без стѣн, без звѣк

hles|nout, -nu св. издѣм звѣк, глѣс; отрѣня стѣн; гѣкна: **ani ne~l** тѣй дѣрѣ не гѣкна

hlezen|í, -í, -í анат. в съчет. **~í kloub** глѣзенна стѣва

hlídac|í, -í, -í пѣзѣц; който слѣжи за пѣзѣне: **~í pes** кѣче-пѣзѣч; **~í bouda** караѣлна бѣдка

hlídač, -e м. пѣзѣч, страж: **noční ~** нѣщен пѣзѣч; **~ na trati** кантѣнѣр

hlídač|k|a, -y ж. пѣзѣчка

hlíd|at, -ám нескв. 1. (koho, co) пѣзѣ, надзѣиравам,

охранявам, вярдя (някого, нещо): **~at dům** пазя къща ♦ **~at jako oko v hlavě (něco)** пазя като зеницата на окото си (нещо) **2.** (koho, co) следя, шпионирам; не изпускам от поглед: **~ají každý jeho krok** следят всяка негова стъпка, крачка; следят го на всяка крачка; **byl ~án policií** той беше под полицейски надзор **3.** (koho, co) гледам (някого, нещо); грижа се (за някого, за нещо): **~at nemocného** грижа се за болен; **~at něčí dítě** гледам нечие дете, грижа се за нечие дете

hlídk|a, -y жс. 1. стража, охрана, караул, пост, часови, патрул: **pohraniční ~a** граничен патрул; **stát na hlídce** стоя на пост, на стража; **stávková ~a** стачен пост; **protipožární ~a** противопожарна охрана **2.** обзор, преглед, рубрика, колонка (във вестник, списание): **kulturní ~a** културен преглед

hlídk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. патрулирам, карауля

hlídkov|ý, -á, -é патрулен, караулен: **~ý letoun** патрулен самолет

hlín|a, -y жс. 1. глина, пръст: **cihlářská ~a** тухларска пръст; **hrnčářská ~a** гърнчарска глина, пръст; **kamenářská ~a** глина за печка; **slévárenská ~a** леярска пръст; **pálená ~a** теракота **2.** земя, пръст: **písčítá ~a** песъчлива почва; **už je v ~ě** вече е в земята, в гроба

hliněn|ý, -á, -é 1. глинен, пръстен: **~á podlaha** глинен под; **~á nádoba** глинен съд ♦ **kolos na ~ých nohách** колюс на глинени крака **2.** порядко землест, землист; който е с цвят на глина, на пръст

hliník, -u м. хим. алуминий (Al)

hlinikov|ý, -á, -é алуминиев

hlinit|ý I, -á, -é глинест: **~á půda** глинеста почва

hlinit|ý II, -á, -é хим. алуминиев, двуалуминиев: **kysličník ~ý** двуалуминиев тридоксид; **octan ~ý** алуминиев ацетат

hlink|a, -y жс. 1. каолин **2.** хума **3.** червена глина **4.** глина, пръст: **bělicí ~a** белилна пръст

hlinkov|ý, -á, -é 1. глинен, пръстен; който се отнася до глина, хума, пръст **2.** каолинов

hlíst, -a м., hlíst|a, -y жс. зоол. глист; обикн. мн. **hlísty** глисти (Entozoa, Helminthes)

hlíz|a, -y жс. 1. бот. клубен, грудка **2.** малко остар. буба, тумор, абсцес: **morová ~a** чумна буба

hlíznat|ý, -á, -é 1. клубеновиден, грудковиден **2.** клубенов, грудков

hlízov|ý, -á, -é 1. клубенов, грудков **2.** клубеновиден, грудковиден

hlod|at, -ám нескв. 1. гложда, гложгам, гриза, разяждам: **pes ~á kost** кучето гложга, гложди къл ♦ **hlíznat|a, -y жс. зоол.** гложда, гложди следите си върху всичко **2. книж.** разяждам, разрушавам, гложда, гложгам: **~á v něm závist** завистта го гложди; **~á v něm svědomí** съвестта го гризе

hlodav|ec, -ce м. зоол. гризач (Rodentis)

hlodav|ý, -á, -é 1. зоол. гризач; за гризане: **~ý tvor** гризач; **~é zuby** резци (на гризач) **2. прен.** глождещ, разяждащ, гризач: **~á bolest** разяждаща болка

hloh, -u м. бот. глог (Crataegus)

hlohov|ý, -á, -é глогов; който се отнася до глог

hlohyn|ě, -ě, hložink|a, -y жс. глогинка (плод)

hlomoz жс. lomoz

hlomozit жс. lomožit

hlomoziv|ý жс. lomoživý

hlomozn|ý жс. lomozný

hloub I жс. hluboko

hloub II, -i жс. поет. дълбина, дълбочина: **jít do ~i** навлизам в дълбочина; **z ~i lesa** от дън гора; **být do ~i duše uražen** обиден съм до дъното на душата си

hloubal, -a, hloubav|ec, -ce м. мислител, мечтател; дървен философ

hloub|at, -ám нескв. (o čem; nad čím; -) мисля задълбочено (върху нещо); мъдрувам, философствам (върху, за нещо)

hloubavec жс. hloubal

hloubavost, -i жс. склонност към мъдруване, философстване; мечтателност, любознателност

hloubav|ý, -á, -é склонен към мъдруване, философстване; мечтателен, любознателен

hloub|it, -ím нескв. дълбая, рия (на)дълбоко: **~it studnu** дълбая кладенец

hloubk|a, -y жс. дълбочина, дълбина, глъбина: **~a jezera** дълбочина на езеро; **z ~y lesa** от дълбината на гората; от дън гората; **jít do ~y (něčeho)** основно изследвам (нещо); задълбавам (в нещо); навлизам в дълбочина (на нещо); **~a tónu** дълбочина на тон, на звук

hloubkoměr, -u м. техн. батиметър, дълбокометр, дълбинометр, лот

hloubkov|ý, -á, -é дълбок, дълбинен, дълбочинен; който се отнася до дълбочина: **~ý rozdíl** разлика в дълбочината; **~é potrubí** подземен тръбопровод; **~é vrtání** пробиване, провѣртване, сондиране надълбоко; **~ý let воен.** брѣснещ полет; **~ý útok воен.** атака в дълбочина

hlouč|ek, -ku м. групичка; малка група; шѣпа, малко (хора, животни и под.): **~ek dětí** групичка

пичка, орляк деца; **seskupovat se, srážet se v ~ky** тълпя се, стълпявам се; събирам се на малки групички

hloupě нар. глупаво

hloup|nout, -nu нескв. 1. оглупявам: **stářím ~ne** от старост оглупява 2. експр. върша глупости; правя глупости, шуротии: **ne~ni!** не прави глупости!

hloupost, -i жс. глупост, тъпотà, слабоумие: **smát se něčí ~i** присмивам се на нечия глупост, тъпотà; **udělat něco z ~i** направа нещо от глупост; **lidská ~** хорска глупост 2. глупост, шуротия: **mluvit ~i** говоря глупости, врели-некипели; **udělat, vyvést, provést nějakou ~** направа, извърша някаква глупост, шуротия 3. глупост, дреболия, дребна работа: **koupit nějakou ~ pro děti** купя нещо дребно, някаква дреболия за децата; **~i, tomu nerozumíš!** ти въобще не го разбираш това!

hloup|ý, -á, -é 1. глупав, тъп, щър, щърв: **~ý člověk** глупав, тъп, ограничен човек; **být ~ý (z něčeho)** не мога да разбера, да схвана (нещо); объркан съм (от нещо); смутен съм (от нещо); **~ý vtíp** глупава шегà; **vést ~é řeči** говоря глупости, приказвам врели-некипели, дрънкам безсмислици 2. глупав; без значение; пуст: **kvůli své ~é kopané se neučí** той не учи заради пустия му футбол 3. експр. глупав, досаден, неприятен, противен, нелеп: **to je ~á situace!** това е неприятно, нелёпо положение; **~á nemoc** неприятна, глупава, досадна болест

hloží, -í ср. събир. глгови хрãсти, шубраци

hložinka вж. hlohyně

hlít, -u м. глътка: **vypít sklenici jedním ~em, na jeden ~** изпия чаша на един дъх; **posilnit se ~em kořalky** подкрепя се с една глътка ракия

hlítan, -u м. анат. глътка; глътателно гърло; фаринкс

hlítat, -ám нескв. глъттам, нагъвам, лòча: **~at vodu ze džbánu** лòча, глъттам вода от стòмна; **~at chleba** нагъвам хляб; **~at očima** изпиявам, поглъттам с очи; **~at každé slovo** прен. жадно поглъттам всяка дума; **~at kilometry** прен. глъттам километри

hlítav|ec, -ce м. експр. 1. лаком, ненаситен човек; гладник, ненаситник 2. алчен, ненаситен човек

hlítavě нар. 1. лакомо, ненаситно 2. алчно, ненаситно

hlítav|ý, -á, -é 1. лаком, ненаситен; който ядè или пие лакомо 2. алчен, ненаситен

hlítoun, -a м. експр. 1. лаком, ненаситен човек; гладник, ненаситник 2. алчен, ненаситен човек

hlubič, -e м. 1. копач на кладенци 2. минно проходник, тунелджия

hlubin|a, -y жс. дълбочина, дълбина, глътбина: **mořské ~y** морски дълбини, глътбини; **v ~ách země** в недрата на земята; **rozechvěný do ~duše** развълнуван до дъното на душата си

hlubinn|ý, -á, -é 1. техн. дълбочинен, сондажен: **~ý vrt** сондаж, сондиране (в земята); **~é čerpadlo** сондажна помпа 2. мин. дълбок; който се намира под земята: **~ý důl** рудник

hluboce нар. 1. дълбоко 2. силно, много, дълбоко: **~ vděčný** много благодарен; **být ~ dojat** дълбоко съм трогнат; **~ ranit (někoho)** силно засегна (някого)

hluboko нар. дълбоко, ниско: **~ pod zemí** дълбоко под земята; **teplota klesla ~ pod nulu** температурата падна ниско под нулата; **prodat zboží ~ pod cenu, pod cenou** продам стока на безценница; **znalosti žáků jsou ~ pod úrovní** знанията на учениците са значително по-ниско от нивото

hlubok|ý, -á, -é 1. дълбок: **~á řeka** дълбока река; **~á orba** земед. дълбока òран 2. дълбок, голям, значителен: **~ý výstřih** дълбоко изрязано деколтè; **~á skříň** дълбок шкаф, долàп; **~ý spánek** дълбок сън; **~ý les** гъста и голяма гора; **~á tma** дълбока тъмнина, тъмà; голяма тъмница; пълен мрак; **~á víra** силна, дълбока, непоклàтима вяра; **~é rozpory** коренни, дълбоки противорèчия; **~ý smutek** голяма мъка, дълбока скръб; **nosit ~ý smutek; chodit v ~ém smutku** нòся пълен траур; **vyslovit ~ou soustrast** изкажа, поднесà йскрени съболезнования 3. дълбок, плътен, нисък: **~ý hlas** нисък, плътен глас

hlubotisk, -u м. печат. дълбок печат

hluč|et, -ím нескв. шумя, бучà; вдигам глътка: **ve třídě to ~elo jako v úle** класът шумеше като кошер

hlučně нар. шумно, гръмогласно, висòко, гръмко: **~ mluvit, se bavit** говоря, разговарям висòко, на висòк глас; **~ se smát** смeya се гръмогласно, гръмко; **~ zavřít dveře** шумно, силно

трѣсна вратата; ~ **slavit, oslavovat** празнувам шумно

hlučno нар. шумно: **bylo tam** ~ там бѣше много шумно; там се вдигаше голям шум

hlučnost, -i ж. 1. шум, врява, глъчка: ~ **města** шумът на града, градски шумове 2. гръмогласност, гръмкост

hlučn|ý, -á, -é 1. шумен: ~**ý potok** шумен, бѣен, бързоструен поток; ~**á ulice** шумна улица; ~**é město** шумен град; ~**á společnost** весела, шумна компания 2. гръмък, висок, гръмогласен и прен.: ~**á hudba** гръмка музика; ~**á reklama** шумна реклама; ~**á chvála** пресиелена хвалба; ~**é fráze** гръмки фрази, думи

hluchavk|a, -u ж. 1. бот. мъртва коприва (Lamium) 2. прен. нещо без стойност, празно, кѹхо

hluch|nout, -nu несл. оглушавам

hluchoněmá, -é ж. субстантивирано глухоняма (жена)

hluchoněmost, -i ж. глухонямост

hluchoněm|ý I, -á, -é прил. глухоням

hluchoněm|ý II, -ého м. глухоням (човек)

hluchost, -i ж. глухота

hluchot|a, -u ж. глухота

hluch| ♦ **жълтѣло**

špalek експр. той е глѹх като пѣн; **mluvit k ~ým stěnám, uším** говора на стената; никои не мѣ слуша; **je ~ý a slepý** ни се води, ни се кара; не възприема никакви съвети; **zůstat, být ~ý (k něčemu)** не откликвам, не се отзовавам (на нещо) 2. ялов, празен, кѹх: ~**ý klas** кѹх, празен клас; ~**á hornina** геол. ялова скала, ялова порода; ~**ý prostor** воен. мъртво пространство 3. глух, тѣп, беззвѹчен: ~**ý hlas** приглушен глас; ~**á ozvěna** приглушено ехо; ~**é ticho** пѣлна, мъртва, дълбока тишина

hluk, -u м. шум, врява, глъчка: **pouliční** ~ уличен шум; **pracovat bez ~u** работя безшумно; **strhl se** ~ вдигна се врява, олелія; **nadělat s něčím mnoho ~u** прен. вдигам много шум за нещо; **udělat něco bez ~u** прен. направя нещо без показност; **zpráva způsobila velký ~** прен. новината вдигна голям шум, предизвика голям интерес, голямо оживление

hlupáck|ý, -á, -é глупашки, глупав: ~**é chytračení** хитруване на дрѣбно

hlupáctv|í, -í ср. глѹпост, глупащина, шуротія: **vyvést/provést ~í** извърша (голяма) глѹпост, шуротія

hlupačk|a, -u ж. глупачка

hlupáč|ek, -ka м. умал. експр. глупаче, глѹпчо

hlupák, -a м. глупак: **dělat ze sebe ~a** правя се на глѹпав, на глупак, на идиот, на будала; **dělat z někoho ~a** правя някого на глупак, на глѹпав, на идиот, на будала; **já ~!** ама че съм глупак! много съм глѹпав(а)!

hluše нар. глѹхо, беззвѹчно, безшумно: ~ **se zasmát** засмѣя се беззвѹчно

hlušin|a, -u ж. минно ялова скала

hm междум. хъм; е да; ахъ (за съдържано потвърждение, леко презрение, пренебрежение, съмнение)

hmat, -u м. 1. осезание: **mít jemný** ~ имам добро осезание; **jít po ~u** вървя пипнешком, опипом 2. хващане, улавяне 3. спорт. воен. хвѣтка 4. муз. маниер на свирене на струнен инструмент, притискане с прѣст на струна (на струнен инструмент) и на дѹпка (на духов инструмент)

hmatatelně нар. осезателно, чувствително, очевидно, явно: ~ **cítit změnu** осезателно усещам промяна

hmatateln|ý, -á, -é 1. осезаем; който може да се пипне 2. прен. осезателен, забележим, очевиден, явен, чувствителен: ~**ý důkaz** явно доказателство; ~**ý rozdíl** осезателна, очевидна, забележима, чувствителна разлика

hmat|at, -ám несл. 1. (–; со; по ѣт; на со) осезавам, пипам, опипвам, напипвам, докосвам: ~**at okolo sebe** опипвам около сѣбе си; **mlha se mohla zrovna ~at** мъглата можеше просто да се докосне, пипне, хване (с ръка) 2. (по ѣт; кам) протягам ръка, посягам (за нещо, към нещо, нанякъде): ~**at po klíce** посягам към брава

hmatav|ý, -á, -é 1. който опипва, посяга 2. прен. осезателен, забележим, очевиден, явен, чувствителен: ~**ý důkaz** явно доказателство; ~**á nevědomost** пѣлно невѣжество

hmatník, -u м. муз. гриф (на струнен инструмент)

hmát|nout, -nu св. (по ѣт; кам) протѣгна ръка, посѣгна (за нещо, към нещо, нанякъде): **ruka ~la do vzduchu** ръката посѣгна към празното, ръката замахна във въздуха; ~**nout vedle** и прен. не улѹча

hmatov|ý, -á, -é който се отнася до осезание: ~**é ústrojí** орган(и) на осезанието

hmit, -u м. спорт. кратко пружиниращо движение

hmit|at, -ám несл. спорт. пружинирам; правя кратки пружиниращи движения

hmit|nout, -nu св. спорт. пружинирам; направам кратко пружиниращо движение

hmot[a, -y ж. 1. матèрия, вèществò: **mrtvá ~a** мъртва матèрия; **živá ~a** жива матèрия; **princip zachování ~y** закън за запазване на матèрията; **šedá ~a anat.** сиво вèществò 2. *физ.* *рядко* мàса, теглò: **gravitační ~a** гравитациòнно теглò; **atomová ~a** àтомно теглò 3. матèрия, мàса, материал: **umělá ~a** плàстмаса; **pohonné ~y** горивà; **stavební ~y** строителни материал; **izolační ~y** изолациòнни материал; **plastická ~a** пластична матèрия; плàст-маса

hmotně нар. 1. физически, телèсно: **hynout ~ i duševně** загивам физически и духòвно 2. материално: **~ zabezpečit, zajistit** обезпечà, осигуря материално

hmotnost, -i ж. 1. материалност, вèществèност 2. *физ. техн.* теглò: **atomová ~** àтомно теглò; **molekulová ~** *физ.* молекулно теглò; **celková ~ vozidla техн.** òбщо теглò на превòзно срдèство

hmotn|ý, -á, -é 1. материален, вèществèнен: **~á podstata světa** материална оснòва, същност на светà 2. материален, паричен: **~é statky** материални блага; **~ý blahobyt** материално благосъстояние; **~é zabezpečení** материално осигуряване; **~é poměry** материално положèние; **~á škoda** материална щетà, вредà; **~á odpovědnost** материална отгòвòрност

hmoždíř, moždíř, -e м. 1. хавàн: **mosazný, železný** ~ мèsингов, желèзен хавàн 2. *воен. остар.* мортíра

hmoždit se, -ím se неск. (*s čím/čím; -*) мъча се, трèпя се, блъскам се, бълхтя се (*с нецò, над нецò*): **~it se s kufrem** мъча се с кùфар, мъча се да мъкна кùфар

hmyz, -u м. *зоол.* 1. *рядко* насеко̀мо 2. *обикн.* събир. насеко̀ми (Insecta): **blanokřídlý ~** ципокрýли насеко̀ми; **lidský ~** *прен.* човèшка, хòрска па̀плач

hmyzožrav|ec, -ce м. *зоол.* насокомòядно (Insectivora)

hmyzožrav|ý, -á, -é насокомòяден: **~é rostliny** *бот.* хищни растèния

hnac|í, -í, -í двíжещ, двíгàтелен, задвíжващ: **~í kolo** двíжещò, задвíжващò колелò; **~í ústrojí** двíгàтелен механизъм; **~í síla** двíгàтелна, двíжеща сýла *и прен.*; **~í hřídél** задвíжващ, двíжещ вàл; **~í řemen** предавàтелен рèмък, задвíжващ рèмък; трансмисия

hnát I, -u м. 1. дъ̀лга кост (*на до̀лен или горен край̀ни*) 2. *грубо* крак, крачýще, мотòвила, рь̀ка, рь̀чище: **zpřerážet někomu ~y** счýпя на

н̀якого кòкалите; изпòчýпя на н̀якого кракàта и рь̀цете; пребýя, напердàша н̀якого; **polámat si ~y** счýпя си, стрòшà си кракàта (*по-рядко и рь̀цете*); счýпя си, стрòшà си кòкалите; потрошà се

hnát II, ženu неск. 1. (*koho, co*) кàрам, подкàрвам, гòня (*н̀якого, нецò*): **~ před sebou stádo** кàрам пред сèбе си стàдо; **vítr žene mraky** вь̀търът гòни òблаците; **~ koně cvalem** кàрам кòн в галòп ♦ **ten by tě hnál!** тòй ще те на̀учи! тòй ще ти да̀дè да разберèш! **~ někomu vítr do plachet, ~ vodu na něčí mlýn** наливам водà в нèчия воденица; **~ sviňským krokem** (*н̀якого от н̀якòде*) нàтíрвам, изпъ̀ждам позòрно (*н̀якого от н̀якòде*) 2. (*co*) двíжа; привèждам в двíжèние: **pára žene stroje** пàрата двíжи, привèжда в двíжèние машините ♦ **poženu to parou** сèгà ще се разбързам, ще побързам, ще дàм гàз 3. (*koho*) *експр.* подтýквам, застàвям, принуждàвам, кàрам (*н̀якого*): **~ do práce** (*н̀якого*) кàрам, принуждàвам, застàвям да работи (*н̀якого*); **~ k odpovědnosti** (*н̀якого*) привлìчам, подвèждам под отгòвòрност (*н̀якого*); **~ před soud** (*н̀якого*) дàвам под сь̀д (*н̀якого*), изпàрям пред сь̀д (*н̀якого*); **hnala ho zvědavost** любòпытството го подтýкваше 4. (*co, koho*) извèждам, довèждам (*до н̀якакòво положèние*): **~ dům do výše** вдíгам, стрòй висòка кь̀ща; **~ ceny nahoru** вдíгам, повишàвам ценì ♦ **~ do úzkých** (*н̀якого*) постàвям нàтýсно (*н̀якого*); **~ věci na ostří nože, do krajnosti** изòстриям нещàта до крайност, довèждам нещàта до кра̀ен предèл 5. (*-; kam*) *експр.* бързам, летя, тìчам: **~ za autobusem** тìчам след автобýс; **~ (si) to s kopce** препýскам, спýскам се енергично надòлу; сýрвам се от байр; **~ útokem** атакýвам; **žeň, co můžeš!** бягай, кòлкòто мòжеш! плýй си на петìте 6. (*do čeho; nač*) покàрвам, избуявам (*за растèния*): **obilí žene do klasů** житàта изкласяват; **cibule žene do výšky** лýкът порàства, растè нависòко; избуява

hnát se, ženu se неск. 1. препýскам; нòся се с всìчки сýли; летя; устрèмил сь̀м се; стрèлнал сь̀м се: **po nebi se ženou mraky** òблаци летят по небèто; **~ se úprkem** препýскам, тìчам с всìчки сýли; **~ se jako vítr, jako velká voda, jako divá bouře, jako bez rozumu, s větrem o závod** препýскам, кòлкòто ми държàт кракàта; препýскам, нòся се като бèsен, като хàла; **~ se do (jisté) záhuby** отивам на (*сýгурна*) гíбел; **kampak se ženete?** накь̀дè тìчате?

накъдè препускате? (на)къдè сте се засилили? **žene se bouře** иде бұря **2.** (*po kot, po čet; na koho, na co; za čim*) преслѣдвам, гоня (*някаго, нецо*), хвѣрлям се, втұрвам се (*някъде, към нецо, за нецо*): ~ **se po návradě** хвѣрлям се, втұрвам се, спускам се към стрѣв; ~ **se za penězi, za ziskem, za slávou** гоня парй, печалба, слава **3.** (*do čeho*) *експр.* впускам се, хвѣрлям се (*в нецо*); заемам се, залавам се (*с нецо, за нецо*): ~ **se do práce (jako kat, jako divý)** нахвѣрлям се на работата (като луд); **jen se do toho tak nežeň!** не си давай тѣлкова зѡр!

hned, разг. hnedka, hnedky, hnedle I нар. **1.** веднага, незабавно, тутакси, скѡро, още; непосредствено (след, преди): **přijdu** ~ ще се върна веднага; ~ **to bude!** ей сегà ще стàне! ~ **na začátku měsíce** още в началото на мѣсеца, в самѡто началѡ на мѣсеца; ~ **po obědě** непосредствено след обяд; ~ **bude půlnoc** скѡро ще бѣде полунощ; приближава полунощ **2. обикн. пред друго нар.** непосредствено, току (до): ~ **vedle domu je zahrada** непосредствено, току до къщата има градина

hned, разг. hnedka, hnedky, hnedle II част. **1. разг. често в съчет.** **a hned** при това; и тѡ; дори, даже: **koupil si boty, a ~ dva páry, dvoje** тѡй си купи обувки, при това, и тѡ двà чѣфта; **přišli ~ dva** дойдѡха даже двàма **2. разг. в съчет.** **tak hned, hned tak** тѡлкова лѣсно; такà чѣсто: **to se ~ tak neuvidí** това рѣдко мѡже да се види; това не сѣ вижда чѣсто; **takové štěstí ~ tak někdo nemá** рѣдко се пада на някого такѡва щàстие **3. с усл.** за мàлко; насмàлко; едвà не: ~ **bych byl něco zapomněl** за мàлко да забравя нѣщо, едвàм не забравих нѣщо

hned, hnedka, hnedky, hnedle III, съюз hned..., hned... ту ..., ту ...: ~ **prší, ~ zas svítí slunce** тų валй, тų слънце грѣе

hně|d', -di жс. **1.** кафяво, кафяв цвят **2.** кафява боя: **sépiová ~d'** худ. сѣпия

hnědák, -a м. кафяв, дѡрест кѡн; дѡрчо

hnědav|ý, -á, -é кафеникав

hnědel, -e/-u м. минер. желязна рұдà; лимонит **hnedle вж. hned**

hněd|nout, -nu неск. **1.** покафенявам, ставам кафяв: **listí ~ne** листàта стàват кафяви **2.** почернявам (*за кожа*); придобивам тѣн

hnědočern|ý, -á, -é 1. кафяв и чѣрен: ~**é proužky** кафяви и чѣрни райѣта **2.** тѣмнокафяв, чѣрнокафяв

hnědočervěn|ý, -á, -é 1. кафяв и червѣн: ~**ý vzor**

десѣн в кафяво и червѣно **2.** тѣмночервѣн, червѣнокафяв, керемиден, кафявочервѣн

hnědook|ý, -á, -é кѡйто е с кафяви очй; кафявоѡк

hnědouhel|ný, -á, -é кѡйто се отнàся до кафяви вѣглища; лигнитен: ~**á pánev** басѣйн с кафяви вѣглища

hnědovlas|ý, -á, -é кестеняв, с кестеняви косй

hnědozelen|ý, -á, -é кафяво-зелѣн

hnědozem, -ě жс. земед. кафява пѡчва с подзѡл

hněd|ý, -á, -é 1. кафяв: ~**é šaty** кафява рѡкля; ~**é**

uhlí кафяви вѣглища; ~**á polévka** сұпа от месѡ без запрѣжка; ~**ý teror** кафяв (нацистки) террѡр; **medvěd ~ý зоол.** кафява мѣчка; ~**á ruda železná минер.** кафява желязна рұдà, лимонит; **obarvit na ~o** боядисам в кафяво **2.** кафяв, дѡрест (*за кон*) **3.** кестеняв (*за коса*) **4.** мұргав, смұгъл, загорял (*за кожа*)

hnětac|í, -í, -í техн. слұжещ за мѣсене (*на тесто*): ~ **stroj** тестомесàчка

hnětač, -e, hněták, -u м. техн. тестомесàчка, машина, ўред за мѣсене (*на тесто*)

hnětank|a, hnětenk|a, hnětynk|a, hnětýnk|a, -y жс. слàдка пѣтка

hněv, -u м. гняв, яд, враждѣбност, злѡба, злост: **vzplanout, zahořet, dát se unést ~em** пламна от гняв, от яд; разгневя се; **sopit ~em** кипя от гняв; **rozejít se v ~u (s někým)** скàрам се, раздѣля се с лѡшо (*с някого*)

hněv|at, -ám нескв. (koho) сѣрдя, ядѡсвам, гневя (*някого*)

hněv|at se, -ám se нескв. 1. (na koho; -) сѣрдя се, ядѡсвам (някого) 2. (s kým) сѣрдя се, ядѡсват заради ѣстината 2. (s kým) сѣрдя се, кàрам се, сѣрдит сьм (с някого): ~at se s přibuznými сѣрдя се, кàрам се, скàран сьм с роднини

hněviv|ý, -á, -é 1. гнѣвен, злѡбен, злѡстен **2.** гневлив, раздражителен, спрѣхав

hněd|a, -y жс. 1. гнѣда **2. пейор.** гнѣда (*за човек*)

3. прен. недостàтък, кусұр: **hledat na práci ~y** тѣрся кусұри на работа; тѣрся с лұпа грѣшки в работа; мнѡго сьм педантичен

hnědopych, -a м. експр. педàнт, буквѡйд

hnědopišsk|ý, -á, -é експр. педантичен, буквѡйдски

hnědopišstv|í, -í ср. експр. педантизъм, буквѡйдство

hněličk|a, -y жс. презрѣла крұша: **vejce na ~u** срьдно твѣрдо сварѣно яйцѣ (*нито рохко, нитѡрѣ*)

бýt na ~u експр. размѣкна се, размѣкнал сьм се, трѡгнат сьм

hnilob|a, -y ж. 1. гнилотà, гнйлоcт, гнйене, разложèние *и прен.*: **páchnout ~ou** мириша на гнйло 2. (нèщо) гнйло

hnilobn|ý, -á, -é гнйлоcтeн: **~ý zápach** миризмà на гнйло; **~é bakterie** гнйлоcтни бактèрии

hnis, -u м. гной

hnis|at, -ám м. неcв. гной, гнойcвам, загнойвам

hnisav|ý, -á, -é гнòен: **~á rána** гнòйна рàна

hníst, hnětu неcв. 1. (co) мèся, мàчкам (нèщо):

♦ **hnětu** 2. (co) офòрмям, пàвя: **~ z chleba figurky** пàвя фйгурки от хлèб 3. (koho, co) кнйж. гнетя, мъча, потйcкам, мàчкам (нèщо, нèщо): **hněte ho svědomí** мъчи го cъвeсттà

hnít, hniji/разг. hniju неcв. 1. гнйя, загнивам,

рибата ce вмириcва от главàта 2. *експр.* кйcна, бездèлничя; брòй мухите, клàтя ci кракàта

hnízdišt|ě, -e ср. 1. мýсто на гнездèне 2. *прен.* cвъртàлицe, гнездò

hnízdi|t, -ím неcв. 1. гнездя; ймам гнездò: **ve skalách ~í orli** по cкалите гнездят орлй 2. (kde) *прен.* загнездил cъм ce, заcèлил cъм ce (нèкъде)

hnízdi|o, -a ср. 1. гнездò, дýпка, хралýпа: **sedět na ~ě** мýтя (в гнездò); **vybírat ~a** крадà яйцà от гнездàта; **myší ~o** мйша дýпка, мйше котило; **~o slov език. жарг.** гнездò от дýми

♦ **hnout do vosího ~a** бръкна в гнездò на ocй; **založit si své vlastní ~o** cвяй ci гнездò; задомя ce; **dělat do vlastního ~a** *грубо* злocлòвя за нàй-близките ci; **posadit do teplého ~a (někoho)** намèря тòпло мeстèнце (за нèкого) 2. *експр.* затýтeно мeстò; дýпка: **zapadlé venkovské ~o** затýтeна провинциàлна дýпка; глýха провинция; **maloměstské ~o** eснàфcкo кoтйло (мàлко гpàдчe c eснàфcки дyx) 3. *експр.* бърлòга, cвъртàлицe, вepтèп, гнездò: **loupežnické ~o** cвъртàлицe на бандити, на разбòйници; **~o odporu, vzpoury** гнездò на cъпротивà, на бýнт, на мeтèж; **kulometné ~o воен.** картèчно гнездò

hnízdo|v|ý, -á, -é 1. гнèздoв; кòйто ce oтнàcя до гнездò 2. зeмeд. гнeздoвй: **čtvercové ~é setí** квaдpàтно-гнeздoвà ceйтбà

hnoják, hnojňák, -u м. разг. колà за тòр

hnojen|í, -í ср. зeмeд. тopèне, нaтopявaне

hnojišt|ě, -ě ср. тòрищe, тòрна ямà

hnoj|it, -ím неcв. тopя, нaтopявaм: **~it kravskou mrvou** тopя c oбòpcки тop

hnojiv|o, -a ср. тop: **přirozené ~o** eстècтвeн тop; **strojené, umělé ~o** изкýcтвeн тop; **dušikatá ~a** азòтни тòpoвe

hnojiv|ý, -á, -é нaтopйтeлeн: **~á zavlaha** нaтopйтeлнo нaпoявaнe

hnojník, -u м. 1. колà за тòр 2. тòрна ямà, тòрищe

hnojůvk|a, -y ж. тèчeн тòр

hnout, hnu св. 1. (čím) мpъднà: **~ rukou** мàхнà c àp

oкòто мy нe тpèпнà; **pro přítele ani prstem nehnul** нe cй мpъднà пpъcтà зà пpийтeлè cи; **nemůže ani jazykem** ~ тòй e мъpтвo пийн; **~ někomu žlučí** ядòcам, вбeсè нèкого; **hni kostrou, člověče! разг.** хàйдe, размъpдàй ce! **ani ~!** нe мъpдàй! 2. (čím, s čím, kým) пoмpъднà, пoмècтèя, пpемècтèя (нèщо, нèкого): **ničím tam nebylo hnuto** тàм нйщo нe бèше пийпнàто; **s příkladem ani nehnul** тòй нe мoжà дà рeшй зàдàчàтà; тòй дoнйкъдe нe cтйгнà cъc зàдàчàтà

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

♦ **hnout se, hnu se св.** 1. *и* **hnout sebou** пoмpъднà ce, пoмècтèя ce, пpемècтèя ce: **nemocný se/sebou nemohl ani** ~ бòлнийт нe мoжà дà ce

hodinářsk|ý, -á, -é часовникàрски: ~ý **mistr** ча-

совникър; майстор-часовникър; **~é řemeslo** часовникърски занаят

hodinářstv[í, -í *ср.* 1. часовникърство; часовникърски занаят: **učit se ~í** уча за часовникър; уча часовникърски занаят 2. часовникърски магазин; магазин за часòвници: **koupit si v ~í budík** кúпя си будилник в магазин за часòвници 3. часовникърско ателиè; ателиè за часòвници

hodink[а, -у *ж. умал. експр.* 1. час: **zastavit se u někoho na čtvrt ~у** отбÿя се при някого сáмо за четвòрт час, нàй-мнòго за четвòрт час; **je to slabá, malá ~a cesty** ÿма нàй-мнòго, нè пòвече от един час пÿт дотàм; **pospat si ještě ~у** посÿя си, полeжà си øще мàлко вðеме, нàй-мнòго един час, нè пòвече от един час 2. час, слèдният час, смÿртният час; **mít dobrou ~у** ÿмам добðо настроèние; **mít zlou, špatnou ~у** ÿмам лòшо настроèние; **držet černou ~у** сeдÿя по здрàч, в полумрàк, бесeдвaйки или по-чÿвaйки

hodinkov[ý, -á, -é часовникòв: **~é sklíčko** стÿклò на часòвник (*мàлк, джòбен, рÿчен*)

hodin[ky, -ek *ж. мн.* 1. часòвник (*мàлк, джòбен, рÿчен*): **náramkové ~ky** рÿчен часòвник; **kapesní ~ky** джòбен часòвник; **digitální ~ky** електрòнен часòвник 2. цÿрк. часòслòв (*молитви за отделните часове на деня*)

hodinov[ý, -á, -é 1. часòв, еднòчасòв; кòйто продÿлжàва един час: **~á přednáška** еднòчасòва лèкция; **~é zpoždění** закъснèние от един час; един час закъснèние; **~á mzda** заплàщане на час; **~ý úhel** *астр.* ÿгÿл от 15°; **~ý plán** *икон.* часòв гðафик 2. часòвников; кòйто се отнàся до часòвник: **~á ručička** часòвникова стрелкà; **~é kyvadlo** махàло на часòвник

hodi[ný, -n *м. мн.* часòвник (*не джòбен или рÿчен*): **nástěnné ~ny** стèнен часòвник; **stojací ~ny a)** часòвник-шкàф **б)** часòвник за мàса; **bicí ~ny** бÿещ часòвник; часòвник, кòйто бÿе; **věžní ~ny** часòвник на кúла; **sluneční ~ny** слÿнчев часòвник; **přesýpací ~ny** пÿсÿчен часòвник; **kyvadlové ~ny** часòвник с махàло; **píchací ~ny** контрòлен часòвник; **~ny stojí** часòвникът e спрÿл, не рàбòти; **~ny jdou přesně** часòвникът e тòчен, вÿрвÿ тòчно, рàбòти тòчно; **~ny se předcházejí** часòвникът избÿрзвa; **~ny jdou napřed** часòвникът e напðед; **~ny se opožd'ují, se zpožd'ují** часòвникът изостàвa; **~ny jdou pozadu** часòвникът e нàзàд; **nařídít ~ny na pátou a)** навÿя, нагласÿ часòвник,

будилник за пèт часà **б)** нагласÿ, свeрÿ часòвник

~ny тòчен сÿм кàто часòвник

hod[ít, -ím *св.* 1. (*со; čím; koho, со кому; kam; čím po kom*) хвÿрля, мèтна (*нещо, някого на-няквèде; нещо на някого*): **~it knihu na stůl** хвÿрля книгата на мàсата; **~it dopis do schránky** пÿсна писмò в пòщенска кутÿя; **~it kamenem (po někom)** хвÿрля, мèтна кàмÿк (*по някого*); замeрÿя с кàмÿк (*някого*); **~it psovi kost** хвÿрля кòкал на кúчето; **~it žádost do koše a)** хвÿрля молбà в кòшчето **б)** *пðен.* отхвÿрля молбà; **~it udici** мèтна вÿдица; **~it síť** хвÿрля мрeжa; **~it kopím** хвÿрля кòпÿе; **~it (si) pušku přes rameno** мèтна пÿшка през рàмо; **~it (si) kabát přes ramena** намèтна се с пàлтò; **~it na sebe šaty** мèтна си рòкÿята на гÿрбà; облeкà се набÿрзо; облeкà се надвe-натрÿ; **~it do sebe oběd** наобÿдвaм се набÿрзо, на бÿрза рÿкà; излàпам обÿдa; **~it článek na p[er]ek** хвÿрля орÿжието; вдÿгна рÿцè; предàм се; не устоя на тðудности; капитулирам; **~it do starého železa** захвÿрля на боклúка; **~it někoho přes palubu** хвÿрля някого през бòрда; остàвÿя, захвÿрля някого на произвòла на сÿдбàта; **~it po někom blátem** хвÿрля кàл по някого; очeрня някого; **~it na krk (někomu něco)** нaтовàря (*някого с нeщо*), прeхвÿрля (*нeщо на някого*) (*зadължение, работа*); **~it na krk děti (někomu)** обeся на вратà децà (*някому*); **~it na hlavu (někomu něco) a)** прeхвÿрля винà (*на някого за нeщо*) **б)** вÿрна за прeрaбòтвaнe (*на някого нeщо*); **~it rukavici (někomu)** хвÿрля рÿкавица (*някому*); **spal, jako by ho do vody ~il** спeше кàто заклàн, кàто кÿпан; **přišlo to (spaní, nemoc), jako by to na něj ~il** налeгнa го (*сÿн, бòлест*); **to jsou slova hozená do větru** товà сa дÿми, хвÿрлени на вÿтÿра; **zmizel, jako když kámen do vody ~í** изчeзнa бeз-слeдно, ÿкò дÿм 2. (*čím*) тðÿсна, мèтна мàхнa (*с нeщо; нeщо*); раздвÿжa (*нeщо*): **~it hlavou** тðÿсна глaвà; **~it rukou** мàхнa с рÿкà; **kůň ~il zelenou** хвÿрля окò (*на някого*); харeсам (*някого*)

hod[ít se/sebou I, -ím se/sebou *св.* 1. хвÿрля се, тðÿшна се: **~it se/sebou na zem** хвÿрля се, тðÿшaн **пucu, do gala** *разг. експр.* пðемeнÿ се, накòнтÿ се 2. *само* **hod[ít sebou** *разг. експр.* пòбÿрзам: **hod' sebou!** пòбÿрзай!

hod[ít se II, -ím se *несв. рÿдко св. (-; кому; кому*

k čemu, nač, zač; do čeho; pro co, kam) подхождам, годен съм, удобен съм (*на някого; за нещо*): **to se mi ~í a)** това е удобно за мене **б)** това ще ми влезе в работа; това ще ми върши работа; **ten klíč se ~í do zámku** ключът става за ключалката; **ti dva se k sobě ~í** те двамата си подхождат; те са си лика прилика; **ta látka se pro vás ne~í** този плат не ви отива; **ta halenka se k té sukni ne~í** тази блуза не подхожда на полъта; **ten člověk se mezi nás ne~í** този човек не е за нашата компания, за нашето общество; **to se ne~í k ničemu/na nic** това не става за нищо; **přicházel, jak se mu ~ilo** той идваше, когато на него му беше удобно, когато му скимнеше; **ne~í se, aby ...** не е удобно да ..., не подхожда да ..., не върви да ...; **řeknu to, až se to ~í** ще го кажа при удобен случай; **ne~ící se škrtněte!** ненужното за-

що за него; това му е добре дошло; **to se ~í jako pěst na oko** прилича му като на свинче звънче; **kde se kdo zrodí, tam se i ~í** поговорка всеки се чувства най-добре в своята среда; всеки камък тежи на мястото си; всяка жаба да си знае гьола

hodlat, -ám *несв.* възнамерявам; ймам намерение; смятам, мисля: **co teď ~áš dělat?** какво смяташ, възнамеряваш да правиш сега?

hodně *нар.* твърде много, доста: **bylo tam ~ lidí** там имаше много хора; **on je o ~ starší než já** той е много по-възрастен от мен; **~ horký čaj** много горещ чай; **bylo už ~ na podzim** беше вече късна есен; **bylo už ~ po půlnoci** беше вече късно след полунощ; много след полунощ; **bylo už ~ pozdě** беше вече доста късно

hodnocen|í, -í *ср.* оценка, оценяване

hodnost, -i *жс.* чин, сан, ранг, звание: **důstojnická** ~ офицерски чин; **~ doktora věd** научна степен доктор на науките; **akademická** ~ академична, учена степен; научно звание; **udělit** ~ присъдя звание, научна степен; **získat** ~ получа звание; научна степен; **dosáhnout, nabýt** ~i получа звание, научна степен; **zbavit ~i** лишаша от звание, от научна степен

hodnostář, -e *м.* сановник, държавник; високопоставено лице

hodnostn|í, -í, -í който се отнася до сан, до чин, до звание: **~í třída** ранг

hodnot|a, -y *жс.* 1. стойност, цена: **~a bankovky** стойност на банкнота; **umělecká ~a díla** художествена стойност на произведение; **ztratit na své ~ě** загубя от стойността си 2. благо: **materiální a kulturní ~y** материални и кул-

турни блага 3. *мат. филос.* величина, стойност: **absolutní ~a čísla** абсолютна стойност на число; **~a funkce** величина на функция; **převrácená ~a** реципрочна стойност 4. *икон.* стойност: **užitná ~a** потребителска стойност; **zákon ~y** закон за стойността

hodnot|it, -ím *несв.* 1. (*koho, co*) оценявам; преценявам; правя оценка (*на някого, на нещо*): **~it události** правя преценка на събития 2. (*koho, co*) ценя (*някого, нещо*)

hodnotn|ý, -á, -é доброякостен, висококачествен, ценен: **~é dílo** ценно произведение, ценна творба; **~ý výrobek** висококачествено изделие, висококачествен продукт

hodnověrně *нар.* достоверно, меродавно

hodnověrnost, -i *жс.* достоверност, меродавност

hodnověrn|ý, -á, -é 1. достоверен, меродавен: **~á zpráva** съобщение от достоверен, от меродавен източник; **~ý pramen** достоверен, меродавен източник 2. благонадежен, доверен, заслужаващ доверие: **~ý svědek** благонадежен свидетел; **~á osoba** заслужаващо доверие, доверено лице

hodn|ý, -á, -é 1. добър, любезен, внимателен: **~ý člověk** добър човек; **být na každého/ke každému ~ý** добър, любезен, внимателен съм с всекиго, с всички; **bud'te tak hodný ...** бъдете така добър, любезен ... 2. добър, послушен: **děti byly dnes moc ~é** децата днес бяха много послушни; **to je ~é dítě** това е добро, послушно дете 3. *и hoden (koho, čeho; aby ...)* достоен (*за някого, за нещо; да ...*): **být ~ý/hoden úcty** достоен съм за уважение; **nejsem ~ý/hoden té cti** не съм достоен за тази чест; **ta věc je hodna pozoru** тази работа заслужава внимание; **příklad ~ý následování** пример, достоен за подражание 4. *разг. експр.* голям, порядъчен: **~ý krajíc chleba** голямо, порядъчно парче хляб; **~ý kus cesty** доста път, бая път

hodokvas, -u *м. остар.* пир, пиршество

hod|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* пирювам

hodovn|í, -í, -í тържествен, банкетен; който се отнася до пир, до пиршество: **~í síň** банкетна зала

hodovník, -a *м.* пирюващ; участник в пир, в пиршество

hod|y, -ů *м. само мн.* пир, пиршество, гощавка, угощение: **vepřové ~y** гощавка с ястия от домашно заклано прасе; *шег.* свинско погреб-

анб

в обивки не фдн у тн

изобилие

hofmistr, -a *м.* 1. *истор.* дворцов интендант

2. по-късно възпитател на деца в аристократическо семейство

hoho *вж. ho*

hohol, -a *м. зоол.* севърна патица (*Bucephala*)

hoch, -a *м. 1.* момчѐ, мѐмък: **mají ~a a děvče** те имат момчѐ и момичѐ **2. обикн. мн. hoši, hochů** *експр.* момчѐта, мѐжѐ: **naši hoši se vyznamenali** нашите момчѐта (*спортисти, колеги, войници и под.*) се проявиха; **hochu!** *обръщение* момчѐ! мѐжо! **3.** мил, любѐм, приятѐл, гадже: **nemá ještě ~a** тя си нѐма още момчѐ, приятѐл

hochštapler, -a *м. разг.* авантюрист; крупен мошѐник

hochštaplerství, -í *ср. разг.* авантюризъм; мошѐничество

hoj *междум.* **1.** ой; я; а; ха; ех (*за възбуда, изненада, любопитство, радост*) **2.** хайде; дѐй (*подкана - и за добитък*)

hojící, -í, -í *лѐкуващ, лѐковѐт, целѐбен*

hojít, -ím *несв.* лѐкувам, церѐя, изцерѐвам (*особено външни рани*): **~á mast** лѐковѐт мехлѐм лѐкува всѐчко

hojít se, -ím *несв. 1.* заздравѐвам (*за рана*): **zlomenina se špatně ~ila** счѐпеното заздравѐвашѐ лѐшо, злѐ, мнѐго бѐвно **2.** (*на кот, на чѐт*) *разг.* врѐщам си (*на някого, на неѐцо*); тѐрся обезщетѐние (*за сметка на някого, на неѐцо*): **~it se na zákaznících** обезщетѐвам се за сметка на купувачите, на клиентите

hojivý, -á, -é *лѐковѐт, целѐбен (особено за външни рани)*: **~á mast** лѐковѐт мехлѐм

hojně *нар.* изобилно, обилно, мнѐго, щѐдро, богато: **~ někoho obdarovat** надарѐя щѐдро някого; **~ se vyskytovat** чѐсто се срѐщам; изобилствам; **~ navštívená schůze** добрѐ посетѐно събрѐние

hojnost, -i *ж. 1.* (*чѐхо*) изобилиѐ, обилиѐ: **v lese byla ~ zvíře** гората бѐше пѐлна с дѐвеч; **mít všeho ~** имам всѐчко в изобилиѐ **2.** благосъстояние, богатство, охѐлство: **žít v ~i** живѐя в охѐлство; **léta ~i** богати, плодородни години

hojný, -á, -é *изобилен, обилен, богат, многобрѐн, чест:* **~é dary** щѐдри, богати дѐрове, подарѐци; **~é jídlo** богато, изобилно ядене; изобилна храна; **~á účast** широко учѐстие; **přijít v ~ém počtu** пристѐгна, дѐйда мѐсово; **vyskytovat se v ~é míře** срѐщам се в изобилиѐ, в голѐми размѐри; чѐсто

hokej, -e *м. спорт.* хѐкей: **lední ~** хѐкей на лѐд; **pozemní ~** хѐкей на трѐва

hokejist, -a, -y *м. спорт.* хѐкеист

hokejk|a, -y *ж. разг.* щѐка за хѐкей

hokejov|ý, -á, -é *хѐкеен; кѐйто се отнѐся до хѐкей:* **~á hůl** щѐка за хѐкей; **~é brusle** кѐнки за хѐкей; **~ý zápas** състѐзѐние по хѐкей; хѐкейно състѐзѐние; хѐкеен мач

hokus pokus, **hokusu pokusu/hokuspokusu** *м. 1.* фѐкус бѐкус препарѐтус, ѐкус фѐкус (*заклинание*) **2. експр. фѐкус; фѐкуснически нѐмер**

hokynář, -e *м.* бакѐлин; дрѐбен трѐгѐвец на хранѐтелни и дрѐги стѐки

hokynářk|a, -y, **hokyn|ě**, -ě *ж.* бакѐлка; дрѐбна трѐгѐвка на хранѐтелни и дрѐги стѐки: **smlouvat jako ~ě** пазарѐя се като трѐгѐвка, като бакѐлка

hokynářsk|ý, -á, -é *бакѐлски; кѐйто се отнѐся до бакѐлин, до дрѐбен трѐгѐвец, до бакѐлка, до дрѐбна трѐгѐвка:* **~ý krámek** бакѐлия; дѐкѐнче, магазинче (*за хранѐтелни и дрѐги стѐки*)

hokynářství, -í *ср.* бакѐлия; дѐкѐнче, магазинче за хранѐтелни и дрѐги стѐки)

hokyně *вж. hokynářka*

hola, **holá** *междум.* хѐй; ехѐй; ѐло (*за подкана, обрѐцане на внимание*): **~, kdo tam?** ѐло, кѐй е там? **~ hej! otevřte mi!** хѐй, отворѐте ми!

holandštín|a, -y *ж.* холѐндски езѐк

holátk|o, -a *ср. 1.* голишѐрче; токѐ-щѐ излѐпено птѐче, пѐле **2. експр. мѐлко детѐ, детѐнце: **mé zlaté ~o!** пѐленцѐто ми хѐбаво!**

holb|a, -y *ж. 1.* старѐ мярка за вместѐмост (0,7 л) **2.** хѐлба; половинлитрова чѐша

holčick|a, -y *ж. 1.* умал. момѐченце: **narodila se jim ~a** родѐ им се момѐченце **2. експр.** женѐ **3. пейор.** лѐка женѐ, проститутка

hold, -u *м. (коти, чѐти)* отдѐване на пѐчит; овѐции (*на някого, на неѐцо*): **vzdát, složit ~ hrdinům** отдѐм пѐчит на герѐите

hold|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв. 1.* (коти) отдѐвам пѐчит, пѐчест; устройвам овѐции (*на някого*)

2. (*чѐти*) страѐтно се отдѐвам (*на неѐцо*), увлѐчам се (*от неѐцо*): **~ovat kouření** страѐтен пушѐч сѐм

hole I, -e *ж.* гѐл планински врѐх; планинска ливѐда; планинско пѐсище

hole II *нар.* гѐло

hole|ček, -čka, **hole|nek**, -nka *м. 1. експр.* пѐле, пѐленце, чѐдо (*галено за дете*) **2.** брѐтко, бѐйно (*обикн. в обрѐщение*)

holedb|at se, -ám *несв. книж.* (–; *čít*) надѐвам се, пѐрча се, гордѐя се, хвѐля се (–; *с неѐцо*)

holedbav|ý, -á, -é *книж.* надмѐнен, надѐт, високомѐрен, напѐрен, самоувѐрен, гордѐлив

holeň, -ně ж. 1. *анат.* пищялна кòст; пищялка, пищял 2. кòнчов на ботуш

holenek *вж.* **holeček**

holen|í, -í *ср.* брѣснене

holenic|e, -e ж. 1. кòнчов на ботуш 2. *спорт.* *жарг.* предпазител на пищял

holenn|í, -í *анат.* в съчет. **~í kost** пищялна кòст; пищял

holic|í, -í брѣснарски; за брѣснене: **~í čepelka** нòжце за брѣснене; **~í pěna** пяна за брѣснене; **~í strojek** самобрѣсначка; **~í potřeby** принадлежности за брѣснене

holič, -e м. брѣснар

holičk|a I, -y ж. 1. брѣснарка 2. женà на брѣснар

holičk|a II, -y ж. 1. неузрял плод (*след падане на цвета*) 2. обикн. *мн.* **holičky, -ček** в съчет.

♦ **~í zůstává na suchu** остàна с прѣст в устàта; остàвам на сùхо, с излѣгани надежди; **nechat někoho na ~čkách** изостàва, зарѣжа някого в бедà; остàва някого с прѣст в устàта

holičsk|ý, -á, -é брѣснарски, фризьòрски

holičstv|í, -í *ср.* 1. брѣснарство, фризьòрство 2. брѣснарница; брѣснарски, фризьòрски салòн

holínk|a, -y ж. 1. ботуш: **jezdecké ~y** ботуши за ездà; **gumové ~y** гумени ботуши 2. кòнчов на ботуш

hol|ít, -ím *несв.* 1. (*koho, co*) брѣсна, обрѣсвам (*някого, нещо*) 2. (*koho*) *експр.* обрѣсвам, обирам, ощетявам (*някого*)

hol|ít se, -ím se *несв.* брѣсна се, обрѣсвам се

holk|a, -y ж. 1. момиче, момà: **narodila se jim** като кàпка 2. *експр.* женà, момиче (*обикн. в обръщение*): **co budeme, ~a, dělat?** каквò ще правим, мòйто момиче, женò? 3. любима; приятелка, момиче, гàдже: **chodí s ~ou** хòди с момиче, йма си приятелка 4. *по-рано* слугиня, момиче 5. *пейор.* лèка женà, проститутка

holkař, -e м. *пейор.* женка̀р, курва̀р, развратник 1. **holobrád|ek, -ka м.** голобràд, зелèн, неòпитен младèж

holohlav|ý, -á, -é 1. плешив, лис 2. гологлав

holom|ek, -ka м. *експр.* негодник, мерзàвец, простàк

holo|mráz, -mrazu м. сùх стùд

holot|a, -y ж. 1. *сбир.* *експр.* сган, измет, сбирщина, па̀плач, бàнда: **chudá, žebrácká ~a** голтàци, бедняци 2. голотà, пустотà, непокритост

holoubátk|o, -a *ср.* *умал.* *експр.* гълъбче

holoub|ě, -ěte *ср.* гълъбче: **pečená nadívaná ~ata** пèчени фарширòвани млади гълъби

holoub|ek, -ka м. 1. *умал.* гълъб, гълъбче: **mi-lovali se jako dva ~kové** обичаха се като два гълъба, като две гълъбчета 2. *експр.* гълъбче, пиле (*в обръщение*)

holt *нар.* *малко остар.* *разг.* та, знàчи; с една дùма; нàма как, нàма щò: **mám ~ smůlu** не ми върви, и товà си е

holub, -a м. *зоол.* гълъб (Columba): **poštovní ~** пòщенски гълъб; **~ hřivnác** гривест гълъб; **hliněný, asfaltový ~** *спорт.* подвижна мишèна

♦ **~í kloní hlavu** калайджия, като пùмпал; не стой на едно място; **nafukuje se, nadýmá se jako ~** пèрчи се като па̀ун; **čeká, že mu budou lítat pečení ~i do huby** чàка наготòво; чàка да му пàдне от небèто; **lepší vrabec v hrsti nežli ~ na střeše** *пословица* не гонí дивото, че ще изпýснеш пòтомното!

holubář, -e м. гълъбар

holubař|ít, -ím *несв.* *разг.* отглèждам гълъби

holubařsk|ý, -á, -é гълъбарски: **~ý spolek** дружество на гълъбари; гълъбарско дружество

holubařstv|í, -í *ср.* гълъбарство

holub|í, -í, -í гълъбов; кòйто се отнàся до гълъб: **~í šed', barva** гълъбов цвят

holubice|e, -e ж. гълъбница: **~e míru** гълъб на мирà

holubič|í, -í, -í 1. гълъбов; кòйто се отнàся до гълъбница: **~í hnízdo** гълъбово гнездò, гнездò на гълъб; **~í vrkot** гукане на гълъб; на гълъбница 2. тих, благ, крòтък: **~í povaha** крòтък характер

holubičk|a, -y ж. 1. *умал.* гълъбница, гълъбичка 2. *експр.* гълъбница (*в обръщение*): **má milá ~o!** скѣпа мòя гълъбнице 3. книжно или дървено нарòдно украшèние във фòрма на гълъб 4. флòнга на дамско бонè (*от народна носия*).

holubink|a, -y ж. 1. *умал.* *експр.* гълъбница, гълъбичка 2. *бот.* гълъбка (*гъба*) (Russula)

holub|a, -a *ср.* гълъб: **~a trřgna si, když mi skřímne; dělat si ze školy ~** посещàвам училище, когàто ми хрùмне; **tady není žádný ~!** тùк да не è хàн, крѣчма, Аврàмов дòм!

hol|ý, -á, -é 1. лис, плешив, гол: **~á hlava (jako koleno)** плешива глава (като яйцè); **ostřihat do hola, na holo** острижа нùла нòмер 2. гол, непокрìт, прàзен, необлèчен: **obléci na ~é tělo** облèка на гòло; **~á skála** гòла скалà; **ležet na ~é zemi** лежà на пòда, на гòла земя (*без по-*

стилка); ~á šavle гола сабя; **bránit se ~ýma rukama** браня се, защитавам се с голи ръце

♦ **z~ýma rukama** **honorárně** с две голи ръце; **odejít s ~ýma rukama** отида си с празни ръце **3.** чист, гол, неподправен: **to je ~á pravda** това е чиста(та), самата, голата истина; **to je ~ý nesmysl** това е пълна, кръгла безсмислица; това е абсолютна глупост; **říkám jen ~á fakta** привеждам само голите факти; **zachránit jen ~ý život** спася само живота си; **to nestačí na ~é živobytí** не стига за покриване на най-елементарни нужди, това не

як **адишис** **ад** **фн** **аис**

аи

huba, ~é neštěstí **поговорка** мързѝ го да си отвори устата, пък ѝска да му върви **4.** **език.** неразширен: **~ý podmět** прѝст, неразширен подлог; **~ý přisudek** прѝсто казѹемо

homérsk|ý, homérick|ý, homérovsk|ý, -á, -é **омиров, омировски**

homogenit|a [-пу-], -у **жс.** хомогѣнность, еднорѣдност

homogenn|í, -i, -í **книж.** хомогѣнен, еднорѣден

homogennost, -i **жс.** хомогѣнность, еднорѣдност

homol|e, -e **жс.** **1.** конусовиден предмет: **~e cukru** бѹца захар **2. геогр.** заѝблен планински връх

homolk|a, -u **жс.** **умал.** бѹчка сѹрене с конусовидна форма

homolovit|ý, -á, -é конусообразен, конѝчен

homolov|ý, -á, -é **в сѹчет.** **~ý cukr** **остар.** захар на главѝ

homonymi|e, -e **жс.** **език.** омонѝмия

homonymit|a, -u **жс.** **език.** омонѝмия, омонѝмност

homonymn|í, -í, -í **език.** омонѝмен

homonym|um, -a **ср.** **език.** омонѝм

homosexuál, -a **м.** хомосексуалист, педерѝст

homosexualit|a, -u **жс.** хомосексуѝлност, педерѝстия

homosexuáln|í, -í, -í хомосексуѝлен

hon, -u **м.** **1.** (на *koho, co*) лов (на някого, на неѹо), хѝйка (за неѹо): **~ na zajíce** лѝв на зайци; **jít na ~** отѝвам на лов **2.** (–; за *čím*) суетнѝя, бѝрзане, бѝгане, тѝчане (за неѹо), гѝнене (на неѹо): **být ve stálém ~u** вѣчно бѝрзам, вѣчно сѝм под пѝра; **~ za kariérou** гѝнене, преслѣдване на кариѝра; **dát se do zběsilého ~u** хѹкна да бѝгам **3. остар.** мѝрка **зѝмнѝ(ср)зѝмнѝ** ♦ **z~ím**

někomu na sto ~ů отбѝгвам някого отдалѣче; **bylo ho slyšet na sto ~ů** чѝвѣк мѝжеше да го чѹе отдалѣче; **být na ~y vzdálen (čeho/čemu)** мнѝго далѣч сѝм (от неѹо) **4.** **земед.** блок; голяма нѝва

honák, -a **м.** **1.** говедѝр, воловѝр **2.** трѝговец на добѝтък, джамбѝзин

honb|a, -u **жс.** **1.** (–; за *čím; na koho; po čem*) гѝнене, гонѝтба, преслѣдване: **~a za ziskem** гѝнене на печѝлба; **~a na zloděje** преслѣдване, гонѝтба на крадѹи **2.** лов, хѝйка

honebn|í, -í, -í лѝвен: **~í lístek** лѝвен билѣт; **~í revír** лѝвен райѝн, учѝстѹк; **~í právo** лѝвен закѝн, закѝн за лѝвѝ

hon|ec, -ce **м.** **1.** лов. хѝйкаджия **2.** говедѝр, воловѝр, пастѝр

honem **нар. разг.** **1.** бѝрзо, жѝво, скѝро, по-скѝро: **~ vstávej!** стѝвай бѝрзо! по-скѝро стѝвай! **~ pryč odtud!** (давай) да бѝгаме оттѹк! **2.** веднаѝга, тѹтакси, скѝро: **ten tak ~ nepřijde** тѝй нѝма да дѝйде веднаѝга; тѝй скѝро нѝма да дѝйде; **nevěděl ~, co říci** тѝй не мѝжѝ да сѝобразѝ веднаѝга каквѝ да каже

honěň|á, -e **жс.** гѝненица: **hrát (si) na ~ou** игрѝя (си) на гѝненица

honěň|ý, -á, -é **1.** гѝнен: **2.** (в *čem*) **разг. експр.** ѝпитен, обигрѝн, отрѝкан (в неѹо): **je ~ý v paragrafech** тѝй е обигрѝн в закѝните; тѝй знѝе закѝните на прѣсти

honic|í, -í, -í ловджѝйски, гончѝя: **~í pes** ловджѝйско кѹче, кѹче гѝнче

honič, -e **м.** **1.** лов. гончѝя (ловджѝйско кѹче) **2.** воловѝр, говедѝр, пастѝр

honičk|a, -u **жс.** **1.** гѝненица (*игра*): **hrát si na ~u** игрѝя на гѝненица **2.** хѝйка, преслѣдване: **policejní ~a** полицѝйска хѝйка **3.** суетнѝя, бѝгане, тѝчане: **mít ~u před odjezdem** суетѝ се, бѝрзам преди заминаване; **~a za ziskem** гѝнене на печѝлба

hon|it, -ím **несв.** **1.** (*koho, co*) гѝня, преслѣдвам (някого, неѹо): **~it kočku** гѝня кѝтка; **~it zloděje** гѝня, преслѣдвам крадѹ; **vítr ~í mraky po obloze** вѝтрѝ гѝни ѝблаци по небѣто

♦ **hájat, hájet** **бѝжавѹд** като че лѝ го гѝнеха трѝста дѝволи; **pozdě bycha ~it** **поговорка** след дѝжд качѹлка; **~it davida** **грубо** поврѝщам; **~it vodu, frajeřinu, parádu, módu** облѝчам се мѝдно, вѝрвя, нѝся се по мѝдата **2.** (–; *koho, co*) ловѹвам; хѝдя на лѝв (за неѹо): **~it zajíce** хѝдя на лѝв за зайци; **jít ~it** отѝвам на лѝв **3.** (*koho, co*) кѝрам, подкѝрвам: **~it stádo na pastvu** кѝрам стѝдо на пѝша **4.** (*koho*) **експр.** гѝня, юркам, кѝрам, принѹждавам: **~it lidi do práce** кѝрам хѝрата да работѝят

hon|it se, -ím se **несв.** **1.** (за *kým, za čím; po kom, po čem*) гѝня, преслѣдвам (някого, неѹо) **2.** (с *kým*) гѝня се (с някого): **děti se ~ily se**

psem децата се гонеха с кучето; **~it se za mo-
týli** гоня пеперуди **3.** (*kudy*) нось се, пре-
пўскам, гоня се (*някъде*): **mraky se ~í po
obloze** облаците се гонят, се носьт по небето;
myšlenky se mu ~ily hlavou мислите му се
рояха в главата **4.** (*za čím; po čem*) разг. експр.
гоня (*нещо*); стремя се (*към нещо*): **~it se za
penězi** ненаситен съм за пари; **~it se za slávou**
стремя се към слава **5.** експр. бѣхтя се, трѣпя
се: **~it se od rána do večera** трѣпя се, бѣхтя
се от сўтрин до вѣчер **6.** експр. пѣрча се, на-
дўвам се: **jen se tak nehoň!** не сѣ перчи много!
7. гоня се, разгонвам се (*за животни*)

honitb|a, -y жс. 1. лов, ловуване: **mít povolení k
~ě** ймам разрешѣние за ловуване; ймам ловен
билѣт **2.** лов. ловен райѡн

honorac|e, -e жс. отбрано, висше общество; вър-
хўшка, елит

honorář, -e м. хонорар: **autorský ~** авторски
хонорар

honorovan|ý, -á, -é хонорўван: **~ý docent** по-
рано хонорўван доцент

honorovat, -uji/разг. -uju несв. и св. хонорўвам,
плāщам/платя хонорар: **~ovat článek** плāщам/
платя хонорар за стāтия; **~ovat směnku** фин.
изплāщам/изплатя пѡлица

honosjit se, -ím se несв. (*čít*) хвāля се, гордѣя
се, надўвам се, пѣрча се (*с нещо*)

honosivost, -i жс. самохвāлство, пѣрчене, тще-
славие, надўтост

honosiv|ý, -á, -é самохвāлски, тщеславен, надўт

honosn|ý, -á, -é 1. пищен, грѣмѣк, великолѣпен,
разкѡшен: **~ý dům** великолѣпна кѣща; **~ý oděv**
пищна одѣжда, пищно облекло; **~ý titul** грѣм-
ка титла **2.** самохвāлски, тщеславен, надўт

Honz|a, -y м. 1. фамилиарна форма на името
Jan 2. hloupý ~a глўпавия Ивāнчо, Ивāнчо
глупāка (*популярен персонаж от народни
приказки*)

honz|a, -y м. експр. добродўшен глупāк; глўпчо:
to je takový ~a тѡй си е такѣв един глўпчо

honzík, -u м. турнѡр (*подложка под пола,
фуста, носена в края на XIX век*)

hop, hopla междум. хоп; хāйде хѡп: **udělat ~
skůча, подскѡча; направя хѡп; ~ do vody** хѡп,
цāпѣ ѣвѣкѣ жвѣтѣ; **ad o k u d n e p ř e -
skočíš** не кāзвай хѡп, преди да си прескѡчил;
голям зāлѣк лапни, голяма дўма не кāзвай;
не се хвāли преждеврѣменно

hopem нар. разг. експр. бѣрзо; на бѣрза рѣкā

hopk|at, -ám, hopk|ovat, -uji/разг. -uju несв.
рипам, подскāчам

hopla вжс. **hop**

hop|nout, -nu св. рѣпна, скѡкна, подскѡча

hopsa, hopsasa междум. хоп

hopsa-hejsa междум. хѡп-хѡп; хѡп-трѡп; хѡп-
скѡк; скѡк-подскѡк

hops|at, -ám несв. **1.** скāчам, подскāчам, рѣпам
2. експр. играя, танцўвам

hopsav|ý, -á, -é скоклив, подскāчащ: **~á schůze**
скоклива походка

hor|a, -y жс. 1. планински врѣх, планина: **úpatí
~y** поднѡжие на планина; **úbočí ~y** склѡн, скāт

ани ан -ани ѡек кѡм а дѡй пѡлѣ

нинā; **slibovat ~y doly (někomu)** обещавам
злāтни планини, звѣзди от небето (на някого);

být přes ~y a doly, za devíti ~ami зад дѣвет
селā в десѣто сѣм; **láska ~y přenáší** любовтā

планини повдѣга; **když nejde ~a k Mohame-
dovi, musí Mohamed k hoře** поговорка щѡм

Мохамѣд не отѣва при планинāта, планинāта
трябва да отѣде при Мохамѣд; **neschāzejí se**

~y s ~ami, ale lidé s lidmi поговорка планинā
с планинā не сѣ срѣща, но чѡвѣк с чѡвѣк се

срѣща; **neštěstí nechodí po ~ách, ale po lidech**
поговорка нещāстието не хѡди по горāта, ами

по хѡрата; **chystala se ~a k porodu a porodila**
myšku поговорка напѣнала се планинāта, та

родѣла мѣшка **2.** експр. планинā, куп, грамā-
да, сўма, мāса, кўпчина, камāра: **~a knih** кўп,

кўпчина, камāра книги; **~y let** много годѣни;
~y překāžek планинā от прѣчки **3.** само **hor|y,**

hor жс. мн. планинā, планини; планинска ве-
рѣга, планински масѣв: **pohraniční ~y** плани-

ни по грāница, гранични планини; **jet do ~,**
na ~y отѣвам на планинā; **být na rekreaci v**

~ách, na ~ách на почѣвка сѣм в планинā; на
планинā

~ách вѣкам висѡко, сѣкаш сѣм в горāта; **zpř-
vali, pili, až se ~y zelenaly** пѣеха и пѣеха до

бѡга **4.** и **hor|y, hor** жс. мн. остар. рўдник,
рўдници, мѣна: **stříbrné ~y** срѣбърна мѣна,

срѣбърни мѣни; **lámat rudu v hoře** добивам
рўда в планинāта

horák, -a м. планинец

horal, -a м. планинец

horalk|a, -y жс. планинка

horalsk|ý, -á, -é планински

horce нар. **1.** горѣщо **2.** прен. горѣщо, стрāстно

hord|a жс. 1. истор. ѡрда, пѣлчище **2.** пейѡр.
бāнда, шāйка

horečk|a I, -y жс. 1. (висѡка) температурā; трѣ-
ска, ѡгѣн: **~a stoupā, klesā** температурата се

покāчва, спāда; **blouznit v horečce** бѣлнўвам
в трѣска **2.** прен. трѣска, трѣскавост, жāжда

(*за нещо*): **nákupní ~a** трѣска за пазарўване;

hornick|ý, -á, -é минен, миньòрски, рудàрски:
~**ý kahan** миньòрска лàмпа; ~**é mĕsto** ми-
ньòрски град

hornictv|í, -í *ср.* 1. миньорство, рударство, рудничарство: **dát se na ~í** стана миньор 2. минна индустрия
hornictv|o, -a *ср.* събир. миньори
horničin|a, -y *ж.* жарг. миньорство, рударство, рудничарство
horník, -a *м.* миньор, рудничар
hornin|a, -y *ж.* скала, минерал, руда; полезно изкопаемо: **vyvřelý ~y** вулканична скала; минерали; минерали от вулканичен произход
hornist|a [-пу-], **-y** *м.* разг. валдхорнист
hornolužick|ý, -á, -é горнолужишки
hornoněmeck|ý, -á, -é горнонемски, високонемски: **~á nářečí** горнонемски диалекти
horolezec, -ce *м.* спорт. алпинист, катерач
horolezeck|ý, -á, -é алпинистки: **~á túra** алпинистки поход; **~á výzbroj** алпинистки екип
horolezectv|í, -í *ср.* алпинизъм, катерачество
horolezkyn|ě, -ě *ж.* алпинистка, катерачка
horopis, -u *м.* орография
horoskop, -u *м.* хороскоп
horotvorn|ý, -á, -é *геол.* орогенетичен; който образува планини
horouc|í, -í, -í 1. *книж.* оstar. нажежен, пламтлив; **pláče** плаче
do ~ích pekel пратя някого по дяволите; **mít ~í peklo (s někým)** много се мъча (с някого); животът ми е ад (с някого) 2. горещ, жарък: **byl ~í den** беше горещ, жарък ден 3. горещ, пламенен, страстен: **~í přání** горещо, пламенно, страстно желание; **~í slova** пламенни слова
horouc|ý, -á, -é горещ, пламенен, страстен
hor|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (pro koho, pro co; ro kot, ro čet; o kot, o čet) ратувам, радая, зальгам (за нещо); запалено отстоявам (нещо); увличам се (от някого, от нещо)
horsk|ý, -á, -é планински: **~ý hřbet** планински хребет; **~ý hřeben** било на планина; **~á bouda** планинска хйжа; **~á záchranná služba** планинска спасителна служба; **~é slunce** мед. кварцова лампа; **~á němčina** високонемски, горнонемски диалекти (в южната част на Германия, в Австрия и Швейцария)
horstv|o, -a *ср.* събир. планина, планини; планински масив; планинска верига
horší *вж.* špatný и zlý
horš|it se, -ím se *несв.* 1. влошавам се; ставам по-лош; вземам лош обрат: **stav nemocného se ~í** положението на болния се влошава; **počasí se ~í** времето се влошава, разваля 2. (na koho, na co; nad kým, nad čím) *книж.* ядосвам се, сърдя се (на някого, на нещо; заради някого, заради нещо)

hortenz|e, -e *ж.* бот. хортензия (Hydrangea)
hořák, -u *м.* техн. горелка, брѐнер: **pájecí ~** поялна горелка; **plynový ~** газова горелка; **svařovací ~** заваръчна горелка
hořce *нар.* горчиво, горко: **~ chutnat** ймам горчив вкус; горча; **~ plakat** горко, горчиво плача
hořcov|ý, -á, -é който се отнася до тинтява: **~é oči** *прен.* очи, сини като тинтява
hořčic|e, -e *ж.* 1. бот. синяп (Sinapis) 2. горчица: **kremžská ~e** кремжка горчица (*сладка и лютива*)
hořčicov|ý, -á, -é 1. синяпен 2. който се отнася до горчица: **~á žlut** горчичено жълто
hořčičn|ý, -á, -é синяпен: **~é semínko** синяпено сѐме; **~á placka** мед. синяпена лапа, хардал
hořčík, -u *м.* хим. магнезий (Mg)
hoř|e, -e *ср.* *книж.* скръб, печал, тъга, горест, мъка: **působit někomu ~e** причинявам на някого скръб; **~e** *ампикаде* сръцето ми се къса от мъка
hoř|ec, -ce *м.* бот. тинтява (Gentiana): **~ec bezlodyžný** синя тинтява; **~ec žlutý** жълта тинтява
hořečnat|ý, -á, -é *хим.* магнезиев: **síran ~ý (hořká sůl)** магнезиев сулфат (английска сол)
hořejš|ek, -ku *м.* горнище; горна част: **~ek domu** горен етаж, горни етажи на къща
hořejš|í, -í, -í 1. горен: **~í ret** горна устна; **~í poschodí** горен етаж 2. по-горен: **~ích deset tisíc** върхушка, елит; най-богатите (*в обществото*)
hořek|ovat, -uji/разг. -uju (*nad kým, nad čím; pro koho, pro co*) оплаквам (някого, нещо); плача (за някого, за нещо); вайкам се (за нещо); нареждам; оплаквам се (от нещо): **~ovat pro dítě** оплаквам дете; **~ovat nad nedostatkem peněz** оплаквам се от липса на пари
hořen|í I, -í, -í *книж.* горен: **~í zuby** горни зъби
hořen|í II, -í *ср.* горѐне
hoř|et, -ím *несв.* 1. горя, изгарям: **plyn ~í modrým plamenem** газта гори със син пламък; **v kamnech už ~í** пѐчката вече се разгоря; **~í!** *пожар!* **ušíploby (mnad hlavou) ~o** бяга, като че ли земята му гори под краката; **střecha mu ~í nad hlavou** *прен. експр.* огън му гори на главата; **půda mu ~í pod nohama** земята гори под краката му; **~í mu koudel za patami** земята гори под краката му; **šaty na něm jen ~í** много бързо си къса, износва дрехите (*обикн. за дете*); **snad ne~í!** не е думнал тъпанът; работата не е чак толкова бърза 2. (*čít; ro kot; pro koho, pro co*) горя, пламтя, изгарям (*от нещо, за някого, за нещо*);

запален съм (по нещо): **má horečku, jen ~í** изгря от треска, от температур; **celý ~í zlostí** целият горй, изгря от яд; **~í studem** пламти, пламнал е от срам; **~í láskou** изгря от любов; **~í nadšením** пламти от възторг, от възхищение; **~et pro sport** запален съм по спорта, страстно се увличам от спорт **3.** горя, свѣтя: **nechal ~et světlo** той остави лампата да горй, да свѣти; **hvězdy jasné ~ely** звездите ярко свѣтеха; **dětem nedočkavostí ~ely oči** на децата **мислехъ** **мислехъ**
експр. рйж, червенкодс е
hořk|á, -é ж. горчива ракия
hořk|nout, -nu неск. ставам горчив; загорчавам; вгорчавам се: **mák ~ne** макът става горчив; **ta práce mu ~ne** тази работа му додъва, **офъ** **жидъ**
 засяда на гърлото, яденето не ми е сладко (защото съм разстроен)
hořko I нар. горчиво
hořk|o II, -a ср. **1.** горчивина; горчив вкус; горчилка: **mít ~o v ústech** горчи ми в устата **2. книж.** горчивина, недоволство, горчилка: **cítit v duši ~o** усещам горчилка в душата си, криво ми е на душата
hořkokysel|ý, -á, -é горчиво-кисел
hořkomandlov|ý, -á, -é с вкус на горчиви бадѣми
hořkost, -i ж. **1.** горчивина; горчив вкус; горчилка: **cítit v ústech ~** чувствам горчивина в устата; горчи ми в устата **2.** горчивина, горчилка **жидъ**
dna изпия до дѣно горчивата чаша
hořk|ý, -á, -é 1. горчив: **~á káva** горчиво кафе; **~á mandle** горчив бадѣм; **~á sůl (sírán horečnatý)** хим. английска сол; **~ý lupen бот.** **жидъ**
 глътна горчивия хап; **kousnout do ~ého sousta, jablka** започна неприятна работа **2. експр.** горчив, горък: **~é slzy** горчиви сълзи; **~á pravda** горчива истина; **~ý osud, údel** горчива съдба, горка участ
hořlavin|a, -y ж. хим. запалително вещество; лесно възпламеняема течност
hořlavost, -i ж. възпламеняемост, запалителност
hořlav|ý, -á, -é възпламеняем, запалителен: **~á látka** запалително, възпламеняемо, лесно възпламеняемо вещество
hosana неизм. ср. библ. осанна: **~ na výsostech bohu** пѣя осанна на бога във висините
hospitac|e, -e ж. **1.** педагогическа практика; практика на студѣнти; хоспитиране **2.** инспекторска проверка (в училище) **3.** посещение на

открит урок, взаимно посещение на учители (в клас)
hospitalizac|e, hospitalisac|e [-za-], -e ж. хоспитализиране
hospitaliz|ovat, hospitalis|ovat [-zo-], -uji/разг. **-uju неск.** и св. хоспитализирам
hospit|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** хоспитирам; посещавам уроци на опитен преподавател с учебна цел (за студѣнти и учители) **2.** инспектирам **3.** посещавам открит урок
hospod|a, -y ж. разг. гостилница, кръчма: **vy-sedávat po ~ách** кисна, застаювам се по кръчми; постоянен посетител съм на кръчми; **zá-jezdni ~a хан**
hospodárnost, -i ж. **1.** пестеливост, икономичност **2.** режим на икономии
hospodárn|ý, -á, -é 1. пестелив, икономичен: **~é využití odpadových hmot** пестеливо, икономично използване на отпадъчни материали; **~á kuchařka разг.** готварска книга с икономични рецепти **2.** пестелив, икономичен; който прави икономии: **~á manželka** пестелива съпруга
hospodář, -e м. **1.** стопанин, домакин, домовладика, господар: **~ podniku** домакин на предприятие; **~i JZD** сѣляни-кооператори (при социализма); **~ář a hospodyně** стопанин и стопанка (в селско стопанство); **~ář domu** стопанин на къща; хазйин **2.** добър, пестелив стопанин: **nebyl ~, měl pořád dluhy** не беше добър стопанин, постоянно имаше дългове
hospodař|it, -ím неск. **1.** (–; s čím/čím) стопанисвам (имот); разпорѣждам се (с материални средства): **~it podle rozpočtu** водя стопанство по определен бюджет; **~it s majetkem sirotků** разпорѣждам се с имуществото на сираци **2.** ръководя селскостопански работи: **samostatně ~ící rolníci** частни стопани **3.** водя домакинство; домакинствам: **knězi ~ila matka** на свещеника му водеше домакинството майка му **4.** пестя, спестявам, икономя **жидъ**
 обогатявам се за чужда сметка; **~it od desíti k pěti** лошо водя домакинство, ставам все побѣден (по своя вина) **5. експр.** разпорѣждам се, хазйинича: **v zemi ~ilo cizí vojsko** в страната се разпорѣждаха чужди войски
hospodářk|a, -y ж. **1.** стопанка, домакинка, хазййка, господарка: **~a podniku** домакинка в предприятие **2.** добра, оправна, пестелива стопанка
hospodářsk|ý, -á, -é 1. стопански, икономически: **~ý plán státu** икономическа програма на

host|ovat, -uji|разг. -uju неск. 1. гостѹвам; на гѹсти съм 2. гастролѹрам, гостѹвам: **často ~oval na venkovských scénách** (тѹй) чѹсто гостѹваше, гастролѹраше на провинциални сцѹени: **v družstvu domácích ~oval známý**

ligový hráč в отбора на домаќините гостуваше извѣстен играч от А-група

hošík, -a *м. умал.* момче, момченце, малчуган

hot *междум.* дий, дѣсния (*при каране на овацио*) ♦ **jetě** *неу*

čehý единият дърпа надясно, другият наляво; тѣ са като орѣл, рак и щѣка

hot dog *нескл. м. хранит.* хотдог

hotel, -u *м.* хотѣл: **ubytovat se v ~u** настанѣ се, отсѣдна в хотѣл; **hodinový** ~ хотѣл за любовни срѣщи

hoteliér, -a *м.* хотелиѣр

hoteliérk|a, -y *ж.* хотелиѣрка

hoteliérstv|í, -í *ср.* хотелиѣрство; хотелиѣрско дѣло

hotelov|ý, -á, -é хотѣлски: **~ý pokoj** хотѣлска стая; **~ý podnik** хотѣл; **~á škola** училище за подготовка на хотѣлски персонал

hotě *м. неясно* ♦ **čho**

~ě nikdo nerozumí той говори така, че никои не го разбира; той говори на китајски, на патагонски

hotově *нар.* в брѣй; в наличност: **platit ~** плащам в брѣй, в наличност; **~ slíbit (něco)** обещава сигурно (нѣщо)

hotov|é I, -ého *ср.* **1.** налични парѣ; парѣ в брѣй; готови парѣ; сѹха парѣ: **žít z ~ého** живѣя от спестѣни парѣ, от спестѣн капитал **2.** придобито наготово: **přijít k ~ému** получав наготово (нѣщо)

hotov|é II, -ých *м. само мн. разг.* налични парѣ; парѣ в брѣй; готови парѣ; сѹха парѣ: **kupovat za ~é** купувам в брѣй, кѣш

hotov|ít, -ím *несв. (со) книж.* изготвям, изработвам, произвеждам: **zrcadla se ~í litím** огледалото се произвежда чрез лѣене

hotov|ít se, -ím se *нескл. книж. (к ѣти)* готвя се, приготвям се, глася се (*за нецо*): **~it se k odchodu** готвя се, приготвям се за трѣване

hotovk|a, -y *ж. жарг.* сигурна работа, нѣщо сигурно: **přijede, to je ~a!** ще пристигне - абсолютно сигурно е!

♦ **hotovost, -i** *ж.* **1.** (-; *к ѣти*) готовност (*за нецо*): **jsme v plně ~i** ние се намираме в пълна готовност **2. воен. а)** бойна готовност **б)** отряд в бойна готовност **3.** наличност; налични парѣ; парѣ в брѣй; сѹха парѣ: **pokladní ~** касова наличност; инкасo; **mít 2000 (korun) v/na ~i** имам 2000 крѣни в наличност, в брѣй, на рѣка; кѣш **4.** завършеност, зрѣлост, изградѣност: **~ uměleckého díla** завършеност на художествено произведѣние; **~ charakteru** зрѣлост, изградѣност на характер

hotov|ý, -á, -é **1.** готѣв, приготвен, направен, завършен: **~ý výrobek** готѣво издѣлие; **dům je už hotov(ý)** къщата е вече готѣва, завършена; **rukopis ~ý k tisku** приготвен, готѣв за печат

шѣно, тая работа е вече решѣна, това е свършен факт; **postavit před ~ou věc (někoho)** поставя пред свършен факт (някого); **neštěstí bylo ~o!** и стана бѣята! **přijít k ~ému** дойда наготово; **s chutí do toho a půl je ~o** *поговорка* като се работи с желѣние, работата спорѣ **2.** зрял, завършен: **z tebe je už ~ý muž** ти си вече цял мѣж **3. (к ѣти)** готѣв (*за нецо*); който има готѣвност (*за нецо*): **je hotov(ý) k službám** той е готѣв да услѣжи, да прави услѣги; **je ~ý přinést jakoukoli oběť** готѣв е на всякаква жѣртва **4. разг.** истински, същински, цял, пълн: **to je ~ý blázen** тѣ е направо луд, напълно се е побѣркал; **to je ~é peklo** това е истински ад; **tam byla ~á spoušť** там бѣше същинска суматоха **5. обикн. в съчет.** **~é peníze** налични парѣ; парѣ в брѣй; готѣви парѣ; сѹха парѣ **6. в съчет.** **být hotov (s kým, s čím)** завършвам, довършвам, свършвам (*с нецо*); приключвам (*с някого, с нецо*):

nemůže být s žádnou prací včas ~ (той) не успява нищо да свърши наврѣме; **je se vším hned ~ a)** бързо се справя с всяка работа **б)** за него всичко е много лесно, прѣста работа; **jsem ~ s penězi** останах без парѣ, парѣте ми се свършиха; **s tebou budu brzy ~** няма да се церемоня (много-много) с тѣбе; **tím jsem s tebou ~ a)** няма повече да приказваме по тази работа **б)** между нас всичко е свършено; **jsem ~ s nervy** останах без нѣрви, нѣрвите ми се скѣсаха, нѣрвите ми са напълно разстрѣени

hou *междум.* **1.** обикн. в съчет. **hola ~!** хайде! ей! хей! (*за подкана*) **2. в съчет.** **houpy ~** люш-люш (*при люеене*)

houb|a, -y *ж.* **1. бот.** гѣба (Fungi): **jedlé a jedovaté ~y** едлѣви и отровни гѣби; **sušené ~y** сушѣни гѣби; **nakládané ~y** маринѣвани гѣби; **houby** *м. неясно* ♦ **dny vyrůstaly jako ~y po dešti** къщите никнеха като гѣби след дѣжд; **tehdy jsi byl ještě na ~ách** тогава ти още не бѣше родѣн **2.** дървѣсна гѣба **3. зоол.** сѹнгер (Porifera) **4.** гѣба за мѣне (*в домаќинството*): **mýt se ~ou** мия се с гѣба

♦ **houbař** *м. неясно* ♦ **houbařka** *ж. неясно* ♦ **houbař** (и пия); пия като сѹнгер, като смѣк **5. тѹмор (по растения или животни)**

houbař, -e *м.* гѣбар

houbařk|a, -y *ж.* гѣбарка

houbařský, -á, -é гъбарски: ~á **vášeň** гъбарска страст

houbařstv|í, -í *ср.* **1.** гъбарство **2.** микология, гъбознание

houbec *вж.* **houby**

houbičk|a, -у *жс. умал.* **1.** бот. гъбка, гъбичка **2.** малка гъба за миене

houbovit|ý, -á, -é **1.** гъбест: ~á **tkáň** гъбеста тъкан; гъбесто вещество **2.** гъбообразен, с форма на гъба

houbovk|a, -у *жс. разг.* сѹпа от гъби

houbov|ý, -á, -é гъбен: ~á **plodnice** надземна част на гъба; ~á **polévka** гъбена сѹпа; ~á **omáčka**

наруха го; прочетоха му конско евангелие

houby, **houbec** *част. разг. експр.* трънки, вятър; нищо; съвсѣм не, никак, хич не: ~ **viš** трънки, вятър знаеш; нищо не знаеш; **stojí to za** ~ не струва пѹкната парà; **bylo mu to ~ platné** това не му помогна никак, това изобщо не му помогна; ~ **si z toho udělal** той хич не сѣ трогваше от тая работа; **je mu ~ po tom** хич не му пѹка от тая работа; ~! трѣци! грънци! дрѣнки! трънки! (*отрицателен отговор*)

houf, -u *м.* **1.** тѣлпà, множество: **přicházet v celých ~ech** идвам на тѣлпì; **držet se v ~u** заедно с другите съм; в общ потѣк съм; в множеството съм; не сѣ дели от групата **2.** ято (*птици*); стадо (*добитък*): ~ **kachen** ято патици

houfem *нар.* на тѣлпì, групово, вѹпом, мàсово, заедно

houfně *нар.* **1.** на тѣлпì, групово, вѹпом, мàсово **2.** на ятà: ~ **se stěhovat** отлитам на ятà

houp|at, -u/-ám *несв.* **1.** (*koho, co; čím*) люлѣя, клàтя (*някого, нещо*): ~at **kolébku** люлѣя люлка; ~at **dítě na kolenou** люлѣя детè на коленете си; **vítr ~e haluzemi** вятърът клàти клоните; ~at **nohama** клàтя си кракàта **2.** (*koho*) *разг. експр.* баламòсвам (*някого*): **ne~ej nás, stejně ti nevěříme** не нì баламòсвай - такà и такà, тѣй и тѣй, без друго, всѣ едно не тì вярваме

houp|at se, -u **se/-ám se** *несв.* **1.** люлѣя се, клàтя се: **člun se ~á na vlnách** лòдката се люлѣе върху вълните; **dívka se ~ala v bocích** момиче полòшваше хълбоци; ~e **se s ním pokoj** стàята се въртì пред очите му (*лошо му е; пиан е*); **všechno se s ním ~e** всичко се въртì, люлѣе пред очите му (*лошо му е, пиан е*); **budeš se ~at na šibenici!** ще увиснеш на бесылката **2.** *разг. експр.* клàтят ми се кракàта; намирам се пред фалит, пред крах: **už se to s nimi ~e** тè са пред крах, пред разрѹха; пòчвата под кракàта им се люлѣе; клàтят им се кракàта

houpavě *нар.* люлѣейки се, клатѹшкайки се, клàтейки се, олюлявайки се, кандилкайки се; с люлѣещо се, клатѹшкащо се движѣние

houpav|ý, -á, -é люлѣещ се, клатѹшкащ се, клàтеш се, олюляващ се, кандилкащ се; кòйто се люлѣе, клàти, клатѹшка, олюлява, кандилка: ~á **chůze** люлѣеща се, клатѹшкаща се, кандилкаща се походка; ~á **melodie k tanci** плàвна мелòдия

houp|nout, -nu *св.* лѹшна

houp|u *междум.* лѹш-лѹш (*при люлеене*)

housátk|o, -a *ср.* умал. гъсѣнце

hous|e, -ete *ср.* гъсѣ, гъсѣнце

housenč|í, -í, -í гъсѣничен: **listy omotané ~ími vlákný** листà, опрѣдени, омòтани с нѣшки на гъсѣници

housenk|a, -у *жс.* **1.** гъсѣница **2.** *техн. жарг.* гъсѣница, гъсѣнична лѣнта

housenkovit|ý, -á, -é гъсѣничен; кòйто прилѣча на гъсѣница

housenkov|ý, -á, -é *техн.* гъсѣничен: ~é **rýpadlo** екскаватор, бàгер с гъсѣнична лѣнта

houser, -a *м.* **1.** гъсòк **2.** *разг.* лумбàго: **mít ~a** ймам лумбàго

housk|a, -у *жс.* **1.** бъл хлjàб, бълò крѣгло хлѣбче: **strouhaná ~a** галèта; **polévka se smaženou ~ou** сѹпа с препѣчени хàпки хлjàб **2.** плѣтена **члòднìца**

je jako ~a na krámě това е ясно като бъл ден **3.** *разг.* кòледен козунàк **4.** *техн.* блок (*във форма на призма или полуцилиндър*): **litinová ~a**, ~a **surového železa** чугѹнен блок

houskov|ý, -á, -é кѣфлен: ~é **knedlíky** *готв.* кнѣдли от тестò, в кòето са замѣсени препѣчени хàпки хлjàб; ~á **nádivka** *готв.* плѣнка от кѣфли или галèта; ~á **bába** *разг. остар.* продавачка на кѣфли, кѣфладжийка

houslař, -e *м.* **1.** производител на цигѹлки и други струнни инструмèнти **2.** *остар.* цигулàр

houslařsk|ý, -á, -é цигулàрски: ~á **rodina** семейство цигулàри

houslařstv|í, -í *ср.* лютиѣрство, производство на цигѹлки и други струнни инструмèнти

housl|e, -í *жс. само мн.* цигѹлка: **tříčtvrteční ~e** малка цигѹлка (*за деца*); **pouzdro na ~e** калѣф за цигѹлка; **koncert pro ~e a orchestr** концѣрт за цигѹлка и оркѣстър; **hrát na ~e** свѣря на цигѹлка; **hrát první, druhé ~e** свѣря пѣрва, **вторà**

k něčemu jako slepý k ~ím полѹча нѣщо наготòво; нѣщо ми пàда отгòре, от небѣто, наготòво

houslist|a, -у *м.* цигулàр: **první ~a** пѣрва цигѹлка в оркѣстър

houslistk|a, -y ж. цигуларка

houslov|ý, -á, -é цигулков: ~ý **part** цигулкова партия; ~ý **virtuos** цигулар-виртуоз; ~á **škola** школа (посobie) за цигулка; ~ý **klíč** муз. ключ сол; цигулков, виолинов ключ

houst, **hudu** несв. книж. остар. свѣря (на музикален инструмент): ~ **na housle** свѣря

си баба знае, едно си бае; всё една пѣсен пѣе; ~ **někomu do noty** наливам вода в нѣчия мѣлница; **nouze naučila Dalibora ~i** поговорка неволята учи

houstičk|a, -y ж. умал. малко бяло хлѣбче: **obložené ~y** сандвичи

houst|nout, -nu несв. сгѣстявам се, сгѣстѣя: **kaše rychle ~la** кашата бѣрзо се сгѣстяваше; **šero ~lo** сѣмракът се сгѣстяваше

houš|ť, -tě ж. гѣстак, гѣсталак: ~ť **vlasů** прен. коси като грѣва

houš|ť, -í ср. гѣстак, гѣсталак

houštin|a, -y ж. гѣстак, гѣсталак: **prodírat se ~ami** пробивам си път през гѣсталак; ~a **lidí** гѣмжило от хора

houž|ev, -ve ж. жилава корен, жилава прѣчка, усукана на вѣжѣ; ликò за врѣзване; вѣжѣ от ликò

масо **jako ~ev** месò като подмѣтка, като гòн

houževnatě нар. упорито, настойчиво, твѣрдо: ~ **trvat**, **stát**, **lpít** (на **něčem**) упорито дѣржа (на нѣщо); твѣрдо отстоявам (нѣщо)

houževnatost, -i ж. 1. жилавост, устойчивост, твѣрдост, гѣвкавост, еластичност 2. упоритост, настойчивост, твѣрдост, постоянство

houževnat|ý, -á, -é 1. жилав, устойчив, твѣрд, еластичен, гѣвкав: ~é **maso** твѣрдо, жилаво месò; ~ý **materiál** еластичен, гѣвкав материál 2. упорит, настойчив, твѣрд: ~é **úsilí** упорити усилія; ~á **choroba** упорита болест, трѣдно излечима болест

hovadin|a, -y ж. грубо глѣпост, дивотѣя, шуротѣя, идиòтщина: **provést ~u** извѣрша глѣпост, дивотѣя, шуротѣя, идиòтщина; **psát do novin ~y** пиша глѣпости, шуротѣи по вѣстниците

hovádk|o, -a ср. 1. умал. добѣче 2. експр. глѣпчо, шѣрчо: **je to učiněné ~o** тоѣ е крѣгъл глѣпчо

hovad|lo ср. 2. грубо говѣдо, скот, живòтно: **takové ožralé ~o** голям пияница, пияно говѣдо

hovadsk|ý, -á, -é грубо скòтски, животински, идиòтски, кретѣнски: ~ý **nápad** идиòтско хрѣване

hov|ět, -ím, 3 мн. -ějí/-í несв. 1. (četi) отдѣвам се (на нѣщо); наслаждавам се (на нѣщо): ~ět **svým rozmarům** отдѣвам се на прищѣвките, на капризите си; ~ět **svým vášním** отдѣвам се на страстите си; ~ět **tělu** отдѣвам се на почивка; давам си почивка; ~ět **starým kostem** отдѣвам се па почивка (за стар човек) 2. (koti, četi) подхòждам (на някого, на нѣщо); благоприятен съм (за някого, за нѣщо): **to ne~ělo jeho vkusu** това не бѣше по вкуса му 3. (četi) разг. разбѣрам (нѣщо); отбѣрам (от нѣщо); занимавам се (с нѣщо): **já politice ne~ím** аз от политика не отбѣрам, аз не сè занимавам с политика

hov|ět si, -ím si, 3. мн. -ějí si/-í si несв. почивам си, отпочивам си, отморѣвам се; удòбно се разполагам: ~ět si v **trávě** отпѣскам се удòбно,

za pecí сѣдя си на топличко; ~ět si na **vavřinech** лежа на лаврите си

hověz|í I, -í, -í 1. говѣжди; телешки: ~í **dobytěk** едѣр рогат добѣтък; ~í **maso** говѣждо месò; телешко месò; ~í **polévka** говѣжда, телешка сѣпа; **ovád ~í** конска муха; **střeček ~í** шрѣк-лица 2. грубо груб, тѣп, глѣпав: ~í **oči** телешки поглед

hověz|í II, -ího ср. говѣждо месò; телешко месò; **dušené ~í** телешко задушѣно

hovězin|a, -y ж. 1. телешка кòжа; бокс: **svršková ~a** телешки бòкс (обработена телешка кожа за горница на обувки) 2. говѣждо месò; телешко месò 3. рядко едѣр рогат добѣтък

hovnivál, **hovnivár**, -a разг. тòрен брѣмбар (Geotrupes, Onthopagus)

hovn|it, -ím, 3 мн. -ějí/-í несв. 1. говѣдя; говѣдя: ~ím **se v ~ě maže**, **tím více smrdí** пословица не рови лайнò, да не ти смѣрдѣ 2. грубо експр. нищо, вѣтѣр, дрѣн-дрѣн, трици, дрѣнки, грѣнци, чѣшки: **z toho budeme mít ~o!** нищо няма да излѣзе от тая работа! **po tom je vám ~o!** това не ви засѣга! това не è вѣща работа!

hovor, -u м. гòвор, рѣзговор, бесѣда: **přátelský ~** приятелски рѣзговор; ~ **se točil kolem, okolo ...** рѣзговорът се вѣртѣше òколо ....; **dát se do ~u** (с **někým**) запòчна рѣзговор (с някого); **zavést ~** (на **něco**) запòчна да гòвòря (за нѣщо); насòча рѣзговор (към нѣщо); ~ **vážne** рѣзговорът не вѣрви; **není mi do ~u** не ми се прикѣзва, не ми се гòвòри; ~y **s občany** бесѣда, срѣща с граждани (на представители на власт); **telefonický ~** пощ. телефòнен рѣзговор; **pilný ~** пощ. бѣрз рѣзговор; **bleskový ~** пощ. светкавица; светкавичен рѣзговор;

místní ~ *поиц.* градски разговор; **meziměstský** ~ *поиц.* междуградски разговор; **(mezi)státní** *междугосподарски* **на jinou kolej** обърна разговора на друга тема
hovorn|a, -y *жс.* 1. приемна: **internátní ~a** приемна в интернат 2. *поиц.* телефонна кабина 3. *порядко журн.* писма на читатели (*рубрика във вестник или списание*)
hovorn|é, -ého *ср. поиц.* такса за телефонен разговор
hovornost, -i *жс.* словоохотливост, приказливост
hovorn|ý, -á, -é словоохотлив, приказлив, разговорлив
hovorově *нар. език.* разговорно: ~ **zabarvený výraz** разговорен израз (*в стилово отношение*); израз с разговорен стилистичен отгънък
hovorov|ý, -á, -é 1. разговорен; който се отнася до разговор: ~ **ý tón** разговорен тон; тон на разговор, на конверзация 2. *език.* разговорен (*в стилово отношение*): ~ **á čeština** разговорен чешки език; ~ **ý styl** разговорен стил; ~ **ý výraz** разговорен израз
hovoř|it, -ím *несв.* говоря, разговарям: ~ **í mnoha jazyky** говори на много езици; **krále ~í X. Y. a)** ролята на краля четё X. Y. (*в радиопиеса*) **б)** ролята на краля е дублирана от X. Y. (*в дублиран филм*); **cifry ~í jasnou řečí** *прен.* цифрите *ясно* **говоря на четири очи**
hovořiv|ý, -á, -é *малко остар.* словоохотлив, приказлив, разговорлив
hr I, hrr *междум.* юруш; напред; давай: ~ **na ně!** дръж ги! бой за тях! давай да ги бием!; **vzal kabát a ~ se schodů** той си взе палтото и бегом по стълбите
hr II, hrr *неизм. прил. разг. експр.* кибритлия, прибързан, припрян: **(on) je trochu** ~ той е малко кибритлия, избухлив, припрян; **(on) je hned** ~ той лесно кипва, пламва, избухва; **(on) je do všeho** ~ прибързан, припрян е; върши всичко прибързано, припряно; **(on) je ~ do práce** той горй в работата си, той е огън и пламък в работата си
hr III, hrr *нар. разг. експр.* бързо, прибързано, припряно: **jen ne tak ~!** по-полёка! по-кротко! не така припряно! **všechno dělá ~** върши, прави всичко прибързано, припряно, на юруш, урбулешката
hr|a, -y *жс.* 1. игра: ~ **a s míčem** игра с топка; **dětské ~y** детски игри; ~ **a na schovávanou** игра на криеница, на жмичка; ~ **a na slepou bábu** игра на сляпа баба; **společenské ~y** забавни, развлекателни, светски игри, игри за

компания; ~ **a se šachy** игра на шах; ~ **a s kartami** игра на карти; ~ **a v kostky** игра на зарове; **stolní ~y** забавни, развлекателни игри около маса (*напр. домино и под.*); **hazardní ~a** хазарт; хазартна игра; **zabrat se do ~y** увлекъ се в игра; ~ **a na burze** игра на борса; спекула; ~ **a v loterii a)** игра на лотария **б)** *прен.* *режис*
hrát předem ztracenou ~u залагам на бита карта; **něco je ve hře** заложил съм на нещо; **když je ~a v nejlepším, přestaň!** *пословица* умей да се откажеш навреме! (прави) всичко с мярка! когато ти е най-сладко, престани!
2. *спорт.* игра; вид спорт; спортна дисциплина: **kopaná, tenis a volejbal jsou oblíbené míčové ~y** футболът, тенисът и волейболът са популярни игри с топка; ~ **přesilová ~a** игра, спортно състезание при явно превъзходство на едната страна; неравна игра; **obránná ~a** отбранителна игра, игра в отбрана; **postavení mimo ~u** офсайд, засада; ~ **a v tenise** гейм (*в тениса*); **pravidla ~y** правила на игра *и прен.* правилата на играта; **olympijské ~y** олимпийски игри; **světové akademické ~y** световна универсиада; **gladiátorské ~y** гладиаторски игри; **ikarské ~y** групова въздушна акробатика 3. игра (*на актьор*): **pohostinská ~a** гастрол 4. *театър.* пиеса: **divadelní ~a** театрална пиеса; **rozhlasová ~a** радиопиеса; **televizní ~a** телевизионен театър; телевизионна постановка (*на пиеса*); **vysílat ~u rozhlasem/ v rozhlasě** предавам пиеса по радиото; **loutková ~a** пиеса в куклен театър; **lidové ~y** народни театрални представления; **duchovní středověké ~y** религиозни средновековни мистерии; **pašijové ~y** великденски мистерии 5. свирене, мелодия, музика: ~ **a na housle** свирене на цигулка; ~ **a na klavír** свирене на пиано; ~ **a houslí** мелодия, звуци на цигулка; **zvonková ~a** бие на камбанки (*настроени за определена мелодия*) 6. игра, жонглиране (*с нещо*): ~ **a se slovy** игра на думи; словесна еквилибристика; жонглиране с думи; ~ **a světla a stínu** редуване на светлина и сянка; ~ **a očí/očima** кокетничене с очи, с поглед 7. игра; несъзнателно действие, държание; стечение на обстоятелствата: **nevyzpytatelná ~a osudu** непонятна, неразгадаема игра на съдбата; **politická ~a** политически машиниции; **poctivá ~a** почтена, честна, чиста игра; фьърплей; **hrát vysokou ~u** играя рискована игра; **prohlédnout něčí ~u** прозря нечий машиниции; **mít prsty v té hře** имам пръст в тази работа; забъркан съм в тази работа

hrabac|í, -í, -í който служи за сгрибане
hrabač, -e м. гребач; човек, който сгриба
hrabačk|a, -y ж. 1. гребачка; жена, която сгриба
 2. машина за сгрибане

hrabadl|o, -a ср. инструмент за сгрибане на сняг; лопата за сняг

hrabank|a, -y ж. нагребана слама, останала на нивата; нагребана шума, трева; буреи, съчки

hrab|at, -u неств. 1. гребя, сгрибам: **~at hráběmi seno** събирам сено с гребло; **~at zahradní cestičky** почиствам и изравнявам градински пътеки 2. рия, ровя: **slepice ~e na smetišti** кокошката рови на бунището; **koně ~ou kopru** конете рият копна

prstíčkem ~at поговорка късно осъзнавам каквò съм загубил и напразно го търся; горко съжелявам за нещо; **zadarmo ani kuře ne~e** погов. приятелството си е приятелство, а сиренето е с парй 3. (-; со) разг. експр. тръпам (имот, печалба): **každý ~e pro sebe** всеки си гледа интереса; **kšeftaři ~ali milióny** далавераджиите тръпаха милиони 4. и **hrab|at se, -u se** експр. (в čet) търся, ровя (се) (в нещо): **~at (se) v kapsách** търся, тършувам из джобовете; **~at (se) v kufru** ровя се в куфар; **~at (se) v zásuvce** търся, бърникам в чекмедже; **~at se ve vlasech** чеша се по главата; ровя се с пръсти в косите си; **~at se v knihách** седя непрекъснато над книгите, ровя се из книгите

hrab|at se, -u se неств. разг. експр. 1. (kam, odkud) драпам, катеря се (някъде); мъкна се, влача се, тегря се, тегрузя се (някъде); измъквам се с усилия (отнякъде): **~at se do kopce** катеря се, драпам по хълм; **kam se ~eš?** къде си се помъкнал? **~at se z postele** измъквам се с нежелание изпод завивките 2. (kam, do čeho) пъхам се, бутам се, навирам се (някъде): **obyčejný člověk a do čeho všeho se ~e!** съвсѐм обикновен човек е, а пък къде ли не сѐ врѐ

♦ **hrabě, hraběnka** княз
 смяташ! за какъв се мислиш! накъдѐ с твоите възможности! **to je hlava, kam se na něj ~eme!** много е ъмен, не можем да се сравняваме с него; не можем да му се опрѐм на малкия пръст; не можем да му излѐзем насрѐща

hrabátk|o, -a ср. умал. 1. нейор. графче 2. графче; графско дете

hrabav|ý, -á, -é 1. който сгриба, събира, рови; който е предназначен за сгрибане, събиране 2. който рови 3. граблив, алчен, користолюбив

hrabě, hraběnka граф ♦ **~**
jako ~e живѐя като лорд, като граф

hráb|ě, hrabí ж. само мн. гребло: **shrabovat seno ~ěmi** сгрибам, събирам сено с гребло
hraběc|í, -í, -í графски: **~í titul** графска титла; **~í erb** герб на граф

hraběnk|a, -y ж. графиня

hrabic|e, -e ж. 1. долна част на гребло, с която се гребѐ 2. коса за косѐне на жито 3. техн. приспособлѐние за сгрибане, ринене и под.

hrabi|čky, -ček ж. само мн. умал. малко гребло; гребълцѐ

hrabišt|ě, -ě ср. дрѐжка на гребло

hrabi|vec, -vce м. граблив, хищен, алчен човек; користолюбец, ненаситник; изѐдник

hrabi|vě нар. грабливо, хищно, алчно, ненаситно, користолюбиво, изѐднически

hrabivost, -i ж. хищност, алчност, ненаситност, користолюбие, изѐдничество

hrabiv|ý, -á, -é граблив, хищен, алчен, ненаситен, користолюбив, изѐднически: **~á zřřstnost** алчна ненаситност, ненаситна алчност

hra|bky, -bek ж. само мн. умал. малко гребло; гребълцѐ

hráb|nout, -nu св. 1. (čím) трѐпна, копна, ровна, ударя, замахна (с нещо): **kůň ~l kopytem** конят удари, трѐпна с копито 2. (kam, do čeho) брѐкна: **~nout do pytle se zrním** брѐкна в чувал със зърно; **~nout si rukou, prsty do vlasů** зарovia прѐсти в косата си 3. (pro čem) посѐгна да хвѐна (нещо); посѐгна (към нещо): **~l po svém klobouku** той посѐгна към шапката си

hraboš, -e м. 1. зоол. полска мишка (Microtus): **~ polní** полска мишка (Microtus arvalis) 2. прен. експр. граблив, хищен, алчен човек; користолюбец, ненаситник, изѐдник

hrabstv|í, -í ср. 1. графство; графска титла; графско положѐние; **zakládat si na svém ~í** държѐ много на графската си титла; гордѐя се с графството си 2. графство; графско имѐние

hrac|í, -í, -í 1. свирещ; който свири: **~í hodiny** свирещ часовник; **~í stroje** свирещи механизми; **~í automat a)** игрален автомат б) остар. оркестрион 2. игрален; който е за игра: **~í karty** карти за игра; **~í stolek** игрална маса; **~í pole** спорт. терѐн на игрище; **~í doba** спорт. времетраѐне (на спортна игра)

hráč, -e м. 1. играч; човек, който играе някаква игра: **~ karet** картоиграч; **falešný ~** картоиграч-мошеник; **~ kopané** футболист; **~ tenisu** тенисист 2. (na со) музикант, свирач, свирѐц: **~ na housle** цигулар 3. човек, който залага на игра (на борса, конни състезания и под.): **~**

na burze бърсов спекулант; **~ na dostizích** човък, който залага на конни състезания; **~ v loterii** човък, който играе, залага на лотария
hračičk|a, -y *ж. умал.* **1.** малка играчка **2.** игра-работа; нищо и никаква работа; нищо работа **3.** бавна, пипкава работа; голяма играчка: **ta práce, to je pořádná ~a** тази работа е голяма играчка; тази работа е много пипкава

hračk|a I, -y *ж.* **1.** (детска) играчка: **lidové ~y** играчки, произведения на народните занаяти **2.** играчка, дреболия; нищожно нещо без стойност: **staré zbraně jsou proti nyníjším pouhou ~ou** старите оръжия са истински играчки в сравнение с днешните **3.** игра-работа; нищо и никаква работа; нищо работа; шег-а-работа: **to je pro něj ~a** това за него е нищо работа; **s tím nejsou žádné ~y** това не е шег-а работа; с това шег-а не бива **4.** бавна, пипкава работа, голяма играчка

hračk|a II, -y *м. и ж.* човък, който обича да доизпипва, да доизкусурява работите; жен-а, която обича да доизпипва, да доизкусурява работите

hračk|a, -y *ж.* **1.** жен-а-играч; жен-а, която играе някаква игра **2.** (на со) музикантка, свирачка; жен-а, която свири (на нещо) **3.** жен-а, която залага (на лотария и под.)

hračkárn|a, -y *ж.* работилница за детски играчки

hračkář, -e *м.* **1.** производител на детски играчки **2. експр.** човък, който обича да доизпипва, да доизкусурява работите

hračkářsk|ý, -á, -é който се отнася до детски играчки: **~ý průmysl** производство на играчки; **~é boudy, stánky** павилиончета, будки за продажба на играчки

hračkářstv|í, -í *ср.* **1.** производство на играчки **2.** магазин за играчки **3. експр.** играене, пипкане, занимаване с дреболии **4. експр. в съчет.** **slovní ~í** жонглиране с думи, словесна еквилибристика

hračsk|ý, -á, -é **1.** игрален; който е предназначен за игра: **~ý stůl** игрална маса **2.** играчески; който се отнася до играч, до игра: **~á vášeň** играческа страст; страст на играч; **~á technika** техника на игра

hrad, -u *м.* **1.** крепост, замък: **nedobytný ~ na skále** непревземима крепост на скала; **Pražský ~/Hrad** Пражкият Храд (някогашина резиденция на чешките крале, днес резиденция на чешкия президент); **dům jako ~** на дворец

имама пълно доверие (в някого) **2. лесов.** леговище на бобър, ондатра и под.

hradb|a, -y *ж.* **1. често мн.** **hrad|by**, -eb укрепление, крепостна стена, крепостен вал: **město bylo obehnáno ~ami** градът беше обграден с крепостни стени; **zbytky ~eb** развалини, руини на укрепления **2.** ограда, зид, дувър: **hřbitovní ~a** гробищен зид; **prkenná ~a** стобор, дъсчена ограда **3. прен.** преграда: **~a těl** кордон от човешки тела; кордон от хора; **~a hor** преграда, бариера от планини; **narážet na ~u** **předsudků** сблъсквам се със стена, с бариера от предразсъдъци **4. лесов.** ограда на горски резерват (за развъждане на дивеч)

hradebn|í, -í, -í крепостен: **~í věž** крепостна кула **hradidl|o**, -a *ср. строит.* шлюз

hradisk|o, -a *ср., остар.* **hradiště**, -e *ср.* **1.** малка крепост, замък **2. археол.** градище; място, където някога е имало крепост или град

hrad|it I, -ím *несв.* **1.** ограждам, заграждам: **hrazené město** град, обграден с крепостни стени; **~it dvůr** ограждам двор **2. техн.** затварям бъчва с бира, за да ферментира бирата **3.** преграждам, препречвам (път, достъп до нещо)

hrad|it II, -ím *несв.* **1.** покривам разнски: **~it cestovné (někomu)** покривам пътни разнски (на някого); **~it úratu** плащам сметка **2.** обезщетявам: **~it škodu** обезщетявам; плащам за причинена вреда

hradlař, -e *м. ж.п.* железничар, обслужващ блокиращо устройство, блокировка, блъкова уредба по ж.п. линия

hradl|o, -a *ср. ж.п.* блокиращо устройство по ж.п. линия, блокировка, блъкова уредба

hradn|í, -í, -í **1.** крепостен, който се отнася до крепост: **~í věž** крепостна кула; **~í nádvoří** вътрешен двор на крепост; **~í stráž** крепостна стража, охрана на крепост; **~í pán** господар, владетел на крепост **2. истор.** дворцов: **~í skupina** дворцова клика (поддръжниците на президента в буржоазната Чехословашка република)

hrad|y, -ů *м. само мн. разг.* буреносни облаци: **na nebi vystupují ~y** задава се бър-а; задават се буреносни облаци

hrách, -u *м.* **1. бот.** грах (Pisum) **2. и събир.** грах, грахово зърно: **vyloupat ~ z lusků** изчистване на грах от лупки ♦ **slzyjakohrady/ hráchy** сълзи като грахови зърна; **jako by ~ na stěnu házel** като че ли се говори на глухи, на стената; **počítání ~ů** hrnku щепи косъма

на две; трепери над всяка стотинка; голям скъперник е

hrachor, -u м. *бот.* секирче (*Lathyrus*)

hrachov|ec, -ce м. *минер.* пизолит

hrachovin|a, -y ж. грахова слама

hrachovišť|ě, -ě ср. грахово полѐ, грахова нива

hrachovk|a, -y разг. грахова сѹпа

hrachov|ý, -á, -é грахов: ~ý **lusk** грахова шушѹлка; ~é **zrnko** грахово зрѹнце, зрѹнце грах; ~á **kaše** грахово пюрѐ; ~á **polévka** грахова сѹпа

hran|a I, -y ж. рѹб, кант, край: ~a **stolu** рѹб на мѹса; **kámen s ostrými ~ami** камѹк с ѱстри краища; ~a **krychle** геом. рѹб на кѹб; ~a **lyží** спорт. кант на ски

hran|a II, -y ж., често мн. **hran|y**, **hran** ж., **hran|a**, **hran** ср. погребѹлен звѹн: **zvonit ~u/ ~y/ ~a** бия на умрѹло

hranatě нар. рѹбесто, грубо, недодялано

hranatost, -i ж. 1. ѹгловѹтост 2. *експр.* недо- дяланост, грубост, грубовѹтост

hranat|ý, -á, -é 1. ѹгловѹт, рѹбест: ~ý **stůl** мѹса с ѱстри рѹбове, с ѱстри краища; ~á **hlava** ква- дратна глава; ~é **písmo a)** готически шрифѹт б) ѹгловѹт, рѹбест, ѱстър пѹчерк; ~á **hlaholice** ѹглеста (хърватска) глаголица; ~é **závorky** квадратни скоби 2. *експр.* груб, грубовѹт, недодялан: ~é **chování** недодялани обнѹски; ~é **pohyby** сковѹани, несрѹчни движѹения; ~ý **sloh** грапав стил

hran|í, -í ср. 1. игране 2. свѹрене

hranic|e I, -e ж. *често* мн. **hranic|e**, **hranic** 1. грѹница: **státní ~e** държѹвна грѹница; **celní ~e** митническа грѹница; **za ~emi** зад грѹница, в чужбина; **vystěhovat se za ~e** емигрирам в чужбина; **porušit ~e** нарушѹ (държѹвна) грѹница 2. край, грѹница, предѹл: ~e **lesa** край, грѹница на горѹ; ~e **mezi dnem a nocí** грѹница между денѹ и нощѹ; **překročit přípustnou ~i** изляза извѹн грѹниците на приличнето; пре- стѹпя, прекрача допустимѹтата грѹница; **věková ~e** предѹлна вѹзраст, вѹзрастова грѹница; **na ~i století** на предѹла между двѹ вѹка; **stanovit pevnou ~i** прокарѹм ясна грѹница; **v ~ích možností** в рѹмките на вѹзможностите; **jít za ~i možností** изляза извѹн предѹлите на вѹз- можното, направа невѹзможното; **obětovat bez ~e** безгранично се жѹртвам; ~e **poznání** филос. предѹл на познѹанието

hranic|e II, -e ж. 1. куп, кѹпчина, грамада (*под- редени под правилна геометрична форма*): ~e **dříví** дървен материал, подредѹн под пра-

вилна геометрична фѹрма; ~e **cihel** (гео- метрично правилна) кѹпчина тѹхли; **vyrovnat do ~e** подрѹдя на (геометрично правилни) кѹп- чини 2. клѹда: **zapálit ~i** подпѹля, запѹля клѹ- да; **upálit na ~i** изгорѹ на клѹда

hraničář, -e м. 1. граничѹр; войник от гранични войски 2. жител на погранична ѱбласт

hranič|it, -ím *несв.* 1. (*s kým, s čím*) гранича: **Česká republika ~í s Polskem** Чѹхия граничи, има ѱбща грѹница с Пѹлша 2. (*s čím*) блицьк сѹм (*до неѹщо, с неѹщо*); приличам (*на неѹщо*): **to ~í se zločinem** товѹ е почти престѹплѹение, товѹ е на грѹницѹтата на престѹплѹението

hraničn|í, -í, -í 1. граничен, пограничен: ~í **čára** гранична линия; ~í **sloup** граничен стѹлб; ~í **kámen** (по)граничен камѹк; ~í **přechod** граничен пѹнкт; пѹнкт за преминѹване на грѹница 2. *по-рядко* предѹлен, краѹн: **zákon ~ího užítu** икон. закѹн за краѹния, най- голѹмия, максимѹлния икономически ефѹкт

hraničník, -u м. (по)граничен камѹк

hran|it, -ím *несв.* 1. (*со*) бича, канѹирам (*неѹщо*); прѹва рѹбове, канѹове (*на неѹщо*): ~it **dříví** бй- ча дърва 2. *и* **hran|it se** *остар.* кристализирам: **hraněný cukr** небѹт-шекѹр 3. *спорт.* в съчет. ~it **lyžemi** карам върху канѹовете на скиѹте, закѹнтвам

hranol, -u м. 1. *геом. техн.* призма: **komolý ~** пресѹечена призма; **Nikolův ~** физ. никѹл; **op- tický ~** оптична призма; **trojboký ~** тристенна призма; **úhloměrný ~** земемер. гониомѹтер; гониометрична призма; ѹгломер 2. предмет с фѹрма на призма

hranol|ek, **hranů|ek**, -ku м. *умал.* мѹлка призмѹа, призмичка: (**bramborové**) ~ky *готв.* пѹр- жени картофи (*на прѹчици*)

hranol|ec, -ce м. *геом.* призматѹид

hranolov|ý, -á, -é призматичен; кѹйто има фѹрма на призма: ~ý **dalekohled** физ. призматичен, призмен бинокѹл

hranoměr, -u м. *минер.* кристалографичен гониомѹтер

hranostaj, -e м. хермелин: ~ **obecný** *зоол.* хер- мелѹн (*Mustela erminea*)

hranostajov|ý, -á, -é хермелинов: ~á **podšívka** подплѹтата от хермелин

hrany *вж.* **hrana II**

hran|ý, -á, -é 1. игран; кѹйто се играѹ: **nej~ější autor** най-игранѹят ѹвтор; ѹвтор, чийто про- изведѹения се представѹят най-мнѹго 2. *в съ- чет.* ~ý **film** игран филм 3. нагласѹен, не- естѹствен, пѹказен, симулиран, лицѹмерен,

привиден: **~ý zájem** показан, привиден, лицемерен интерес

hrášek, -ku *м.* **1.** *умал.* грах; грахово зърно, зрънце **2.** *събир.* млад грах, зелен грах, пресен грах **3.** малка топчица, малък кръгъл предмет **hráškově** *нар. обикн. в съчет.* **~ zelený** свежо зелен; с цвят на млад грах; **~ zelené šaty** рокля в свежо зелен цвят; рокля с цвят на млад грах **hráškov[ý, -á, -é]** зелен като грах; граховозелен: **halenka ~é barvy** блуза в светложелен цвят; блуза с цвят на млад грах

hrát, hraji/разг. hraju *несв.* **1. u hrát si** (*s kým, s čím; co; na co*) играя си (*с някого, с нещо, на нещо*): **~ si s panenkami** играя на кукли, играя си с кукли; **~ si s míčem** играя на топка, играя си с топка; **~ špačka** играя с фарфалак, с пумпал; **~ si na schovávanou a)** играя на криеница **б)** *прен.* играя на съпя баба, на криеница

♦ **~ dle pravidel** играя по правилата да играя повече; излизам от играта; **dál s vámi nehrajeme** не искаме да имаме повече нищо общо с вас; на ти си куклите, дай си ми парцалките **2. (co; o co)** играя (*нещо, за нещо, на нещо*): **~ karty** играя карти, на карти; **~ šachy** играя шах, на шах; **~ kulečnick** играя билиард; **~ o peníze** играя на пари, играя комар; **~ v loterii** играя на лотария; **~ na burze** играя на борса; извършвам, върша борсови спекулации; **~ tenis, kopanou, házenou, hokej ...** играя тенис, футбол, хандбал, хокей ...; **~ v obraně sport.** играя в защита, играя като защитник

♦ **~ odkrytými kartami** играя честно, открито, с открити карти, фърплей; **~ vysokou hru** играя рискована игра **3. (koho, co)** играя (*някого, нещо*): **Harpagona hrál Mošna** ролята на Арпагон изпълняваше Мошна; Мошна играеше Арпагон; **dnes se hraje Hamlet, dnes hraji Hamleta** днес играят, дават, представят Хамлет; днес се играе Хамлет; **~ ve filmu** играя във филм, снимам се във филм; **co se dnes hraje?** какво дават днес? какво представяне?

♦ **~ jako-li, úlohu (v něčem)** играя голяма роля (за нещо, в нещо); имам важно значение (за нещо, в нещо); **~ vůdčí úlohu, hlavní roli (v něčem)** играя решаваща роля (за нещо, в нещо); имам решаващо значение (за нещо, в нещо); **to nehraje žádnou roli** това не играе никаква роля, това няма никакво значение; **~ uraženého, ~ si na uraženého** правя се на обиден; **~ si na dámu** правя се на гранд дама;

~ divadlo, komedii разигравам театър, комедия; **on to jen hraje** той само се прави на такъв, той само се преструва; **hraje to dobře** *разг.* умее да се представи, да се покаже в най-изгодна светлина; **hraje to s ním dobře** *разг.* върти го на пръста си **4. (-; co; na co)** свиря (*нещо, на нещо*): **hraje dlouho do noci** свиря до късно през нощта; **~ sonátu** свиря, изпълнявам соната; **hudba vesele hraje** музиката весело свиря; **rádio hraje celý den** радиото свиря по цял ден; радиото е пуснато по цял ден, през целия ден; **~ na klavír, na housle, na hudební nástroj** свиря на пиано, на цигулка, на музикален инструмент; **~ z not** свиря по ноти; **~ nazpaměť** свиря по памет; свиря без ноти; **~ z listu** свиря на прима виста; **~ první housle, prim a)** свиря първа цигулка **б)** *прен.* свиря първа цигулка; имам първо-

♦ **noty (někomu)** пригласям (на някого); държа йсо (на някого); **~ do ruky (někomu)** поддържам (някого); играя по гайдата (на някого); **každému hraji jen chvilku** колелото на съдбата се върти; **povídali, že mu hráli!** дрън-дрън, ярина! не е вярно! какви ми ги приказваш, разправяш, дрънкаш! бабини деветини! **5. обикн. безл. hraje** *експр.* удава се, върви, спори: **práce jí pod rukama jen hraje** работата ѝ спори, върви леко; **mezi nimi to nehraje** между тях нещо не върви, нещо скърца, нещо не е наред; **nehraje to (výpočty nesouhlasí)** сметките не излизат, в сметките има някаква грешка; **to by tak hrálo!** само това липсва! тази работа така не става, не може! **6. само hrát si** (*s čím*) *експр.* играя си (*с нещо*); отнасям се лекомислено (*към нещо*); върша повърхностно (*нещо*): **s prací si jen hraje** работата за него е играчка, дреболия

♦ **~ jako kočka s myší (s někým)** разигравам като котка мишка (някого); **~ si se slovy** играя, жонглирам с думите; **~ si s ohněm** играя си с огъня **7. само hrát si** (*s čím*) пипкам се, мотая се, туткам се (*с нещо*); играя си (*с нещо*); изпипвам (*нещо*): **už si s tím, s tou věcí hraje celou hodinu** вече цял час си играе, се мотае с това, с тази работа **8. бързо се движа; танцувам; играя: prsty mu po klavíru jen hrály** пръстите му тичаха, пробягваха по клавишите; **jen to s nimi hraje, každá žilka v něm hraje a)** той е много подвижен, много темпераментен **б)** той целият трепери от

възбуда; **kolem úst jí hrálo** избиваше я на смях; напущваше я смях; едвам сдържаше смеха си; **oči jí jen hrály** очите ѝ блестяха, свѣтеха **9.** преливам се (за цветовете): **hrál v obličejí všemi barvami** смени си няколко пъти боята, цвета на лицето; **hrát všemi barvami** блестя с всички цветове на дъгата; преливам се в най-различни цветове; **vlasy jí hrály do zlatova** косите ѝ проблясваха в златисти оттѣнѣци **10.** (о со) залагам, поставям на карта (нещо); рискувам (нещо): **hraje o život** залага живота си; поставя на карта живота си; рискува живота си; **vím, nač hraje** зная какво цѣли, накъде бѣе, какво ѝска, какво ѝма предвид **11.** разг. набъркан съм, ѝмам прѣст (в нещо): **v tom hrají cizí prsty** в тая работа ѝма прѣст и някой друг; в тая работа е замѣсен и някой друг

hrát|ky, -ek ж. само мн. седянка

hravě нар. лесно, лѣко; без усилие; като на шегѣ: **~ se učít** уча се като на шегѣ; уча лесно; уча без много усилия

hravost, -i ж. **1.** игривост **2.** лекотѣ (в изпълнение)

hrav|ý, -á, -é **1.** игрив; който обича да си играе: **~é kotě** игриво котѣ **2.** лесен, лѣк: **dosáhnout něčeho ~ým způsobem** постигна нещо без много усилия, лѣко, лесно, по лесен начин; **~á konverzace** лѣк разговор

hráz, -e ж. **1.** бент, дѣга, насип; язовѣрна стена; плот, барѣж: **~ rybníka** бент на (изкуствено) ѣзеро; **přístavní** ~ вѣлнолѣм; **zděná** ~ зидана язовѣрна стена; зидан бент; **zemní** ~ земно-насипна язовѣрна стена **2.** преграда, бариѣра, барѣж: **zásněžná** ~ снегозащитна преграда (покрай шосета, ж.п. линии и под.) **3.** анат. междинница, перинѣум **4.** прен. непревземаема крѣпост, бастион: **~ míru** крѣпост, бастион на мирѣ

hrazd|a, -y ж. спорт. лост: **visutá ~a** трапец, висѣлка

hrázdě|ný, -á, -é строит. паянтова: **~á stěna** паянтова стена; **~á stavba** паянтова пострѣйка

hrazdov|ý, -á, -é спорт. лѣстов, висѣлков; който се отнася до лѣст, до висѣлка: **~á žerd'** лѣст на висѣлка

hrazen|í I, -í ср. ограда, столѣп, зид, дувѣр

hrazen|í II, -í ср. покриване, плащане на разнѣски: **~í škody** обезщетѣване за нанесена вредѣ

hrb, -u м. **1.** гърбица: **~y velblouda** гърбици на камѣла; **kabát mu dělá na zádech** ~ отзад

палтѣто му прави гърбица **2.** издаденост, изпѣкналост (на земната повѣрхност); неравност (по път); хѣлм, възвишѣние **3.** разг.

~~спръс~~ вѣте на мирѣ! ѝ си глѣдайте работата! ще ми хвѣнете цървѣлите! ѝма да взѣмате!

hrbáč, -e м. гърбушко, грѣблѣо; гърбав човѣк **hrbat|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í** неск. **1.** ставам гърбав; нараства ми гърбица **2.** прегърбвам се, гърбя се, изгърбвам се

hrbat|it, -ím неск. (кого, со) изгърбвам, прегърбвам (някого, нещо): **práce ho ~í** изгърбва се от работа

hrbat|it se, -ím se неск. прегърбвам се, изгърбвам се, гърбя се

hrbatost, -i ж. гърбавост

hrbat|ý, -á, -é **1.** гърбав, гърбат: **~ý člověk** гърбав човѣк **2.** прегърбен, изгърбен: **už jsem od té práce celý ~ý** изгърбих се от работа **3.** неравен, на бѣци: **~á cesta** неравен път

hrb|it, -ím неск. (кого, со) изгърбвам, прегърбвам, гърбя (някого, нещо): **kočka ~í hřbet** кѣтката извива грѣб, грѣбнак; **stáří je začalo ~it** запѣчнаха да се изгърбват, прегърбват **~někým** превивам грѣб (пред някого); превивам, пречѣпвам, прегѣвам грѣбнак (пред някого); подмѣлквам се (на някого)

hrb|it se, -ím se неск. (–; под čím; nad čím) прегърбвам се, изгърбвам се, гърбя се (под нещо, от нещо): **stůj rovně, ne~ se!** стоѣй изправено, не сѣ изгърбвай! **~it se pod tíhou (něčeho)** прегърбвам се под тежестѣ (на нещо); **~it se nad knihami** постоянно съм навѣден над ~~книжките~~ **~někým** превивам грѣб (пред някого); превивам, пречѣпвам, прегѣвам грѣбнак (пред някого); угѣднича, лакѣйнича (пред някого); подмѣлквам се (на някого)

hrbol, -u м. **1.** неравност, издатина: **cesta byla samý ~** пътят бѣше цѣлият в неравности, пътят бѣше много неравен **2.** бѣца, подутина, издатина (по тялото)

hrbolatost, -i ж. неравност: **~ podlahy** неравност, нагѣнатост на под

hrbolat|ý, -á, -é неравен; на бѣци: **~á dlažba** неравен павѣж, калдѣрѣм; **~ý nos** неправилен нѣс

hrc междум. трак; тряс; храс; хряс: **najednou ~! - a sukně se roztrhla** изведнѣж храс! - и ~~платье~~ ~~платье~~ лѣда по нѣго

hrč|et, -ím *несв.* **1.** трополя, тракам, грохотя, дрънчя: **šicí stroj ~el** шевната машина тракаше; **vůz ~el po dláždění** колата трополеше по паважа **2.** хъркам, хриптя: **v prsou mu ~elo** безл. гърдите му свиреха, хъркаха, хриптяха **3.** ромоня, шумя (*за вода*) **4.** шуртя, струя: **z nosu mu ~ela krev** от носа му шуртеше кръв

hrčiv|ý, -á, -é **1.** трополещ, тракащ, грохотещ **2.** хриплив, хриптящ, гръмлив: **~ivý hlas** гърлен, дрэгав глас **3.** ромонещ, шумящ (*за вода*)

hrděl|k|o, hrdýl|k|o, -a *ср. умал.* **1.** гуща, шийка, вратлѐ, вратлѐнце **2.** гърлѐнце

hrdeln|í, -í, -í; hrdeln|ý, -á, -é **1.** гърлен: **~í/~ý smích** гърлен смях; **~é souhlásky** *език.* гутурали; гутурални съгласни **2.** **hrdeln|í, рядко и остар.** **hrdeln|ý** углавен: **~í/~ý soud** углавен съд; **pře ~í/~á** углавно дело; **~í/~ý zločin** углавно престъпление

hrdelnic|e, -e *ж. език.* гутурала; гутурален звък

hrdeln|ý *вж.* **hrdeln|í**

hrdin|a, -y *м.* герой: **národní ~a** национален герой; **~a povídky** главен герой на разказ; **papírový ~a** книжен, измислен герой; **stát se ~ou dne** стана герой на деня; **to je (mi) ~a!** *ирон.* брѐ, брѐ - голям герой; няма щò, герой **~a** правя се на герой

hrdink|a, -y *ж.* героиня: **~a románu** главна героиня на роман

hrdinně *нар.* героично, геройски, доблестно

hrdinnost, -i *ж.* героичество, героизъм, доблест, **~i** *ж.* героичност, героичност

hrdinn|ý, -á, -é героичен, геройски, доблестен: **~ý zápas** героична борба, героичен бой; **~ý obráncе** доблестен защитник; **~ý tenor** *лит.* драматичен тенор

hrdinsky *нар.* героично, геройски, доблестно

hrdinskost, -i *ж.* героизъм, геройство, героичност, доблест

hrdinsk|ý, -á, -é героичен, геройски, доблестен: **~ý čin, skutek** доблестна, героична постъпка, подвиг; **~ý život** живот, изпълнен с героизъм; **padnout ~ou smrtí** падна със смъртта на храбрите; загина геройски; загина като герой; **~ý epos** *лит.* юнашки, героичен епос; **~é zpěvy** *лит.* юнашки песни; **~á báseň** *лит.* юнашка, епическа поема

hrdinstv|í, -í *ср.* **1.** героизъм, геройство, героичност, доблест: **~í ilegálních pracovníků za války** героизмът на нелегалните (борци) по време на войната **2.** героична, доблестна постъпка, подвиг: **vykonat ~í** извърша подвиг

hrdličč|í, -í, -í гугъткин, гургуличин; който се отнася до гугътка, до гургулица

hrdličk|a, -y *ж. зоол.* гугътка, гургулица, гърлица (Streptopelia): **~a divoká, polní** дива, (полска) гургулица (Streptopelia turtur); **~a zahradní** питомна гугътка (Streptopelia decaocto)

hrdl|it se, -ím se *несв. (s kým o co) книж. експр.* циганя се, дърля/дърлям се, влизам в пререкаване (*с някого за нещо - пари и под.*)

hrdl|o, -a *ср.* **1.** гърло: **slova mu uvízla v ~e** думите заседнаха в гърлото му; **mít sucho, vyprahlo v ~e** гърлото ми пресъхна, засъхна ми склюнката в гърлото; **propláchnout si ~o** пийна нещо; наквася си, намокря си гърлото; **zalévat ~o** оплаквам си, наквавам си, намокрям си гърлото; **mít ~o úzkostí sevřeně** сърцето ми се свива, засяда ми буца в гърлото

v ~e сърцето ми се свива от безпокойство, сърцето ми се качи в гърлото; **křičet z plna ~a; křičet, co mi ~o stačí** викам, крещя с пълна сила; дера си гърлото; надувам си гърлото; **smát se z plna/plného ~a** смѐя се от всѐ сърце, смѐя се шумно; **jíst a pít, co ~o ráčí** ям и пия, каквòто ми сърце йска; ям и пия донасита; **mít zlato v ~e** ймам хубав глас; от едно гърло двà гласа вадя **2.** гърло, гуща, врат, шийка: **stisknout ~o (někomu)** хвана за гърлото (някого); стисна за гърлото (някого) *и прен.*; **nasadit nůž na ~o (někomu)** опра нож до гърлото (на някого); **mít nůž na ~e** ножът ми е

се, става дума за живота му; **propadnout ~em** осъден съм на смърт; **potrestat na ~e** присъ-

~o lhát *остар.* лъжа безòчливо; лъжа в очите **3.** гърло, шийка (*предмет с такава форма*): **~o láhve** гърло на бутилка **4.** *анат.* шийка: **děložní ~o** шийка на матка **5.** *техн.* мұфа, шуцер

hrdlořez, -a *м. експр.* главорѐз, палач

hrdl|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. (s kým o co) книж. експр.* циганя се, дърля/дърлям се, влизам в пререкаване (*с някого за нещо - пари и под.*)

hrdopych, -a *м. експр.* горделивец; горделив, надут, надмѐнен, високомѐрен човѐк

hrdopýřek, -řka *м. експр. умал.* горделивко; горделив, надут, надмѐнен, високомѐрен човѐк

hrdopýřk|a, -y *ж. експр.* горделивка; горделива, надута, надмѐнна, високомѐрна жена

hrdě нар. **1.** гордо: ~ **něco odmítnout** гордо откажа, отхвърля нещо **2.** гордо, великолепно, величествено, величаво, тържествено: ~ **se vypínat (strom, zámek a pod.)** гордо, величествено, величаво се издигам, се извисявам (за дърво, замък и под.) **3.** горделиво, надүто, надмѣнно, високомѣрно

hrdost, -i ж. **1.** гордост **2.** горделивост, високомѣрие, надүтост, надмѣнност, високомѣрност: **projevovat nemístnou** ~ проявявам неумѣстна горделивост, надүтост, надмѣнност, високомѣрност, високомѣрие

hrd|ý, -á, -é **1.** (na koho, na co) горд (с някого, с нещо): **být ~ý na svou vlast** горд съм със своето отѣчество; гордѣя се със своето отѣчество **2.** горд, самоувѣрен: ~ý **člověk** горд човек; ~é **gesto** горд, самоувѣрен жѣст; ~é **čelo** гордо, високо вдигнато чѣло **3.** горделив, надүт, надмѣнен, високомѣрен: **byl ~ý a zpupný** той бѣше горделив и напѣрен: **4.** горд, могѣщ, славен: ~ý **Rím** гордият Рим

hrdýlko вж. **hrdélko**

hrk междум. трак, шрак

hrkáč, -e м. **1.** пейор. малка воденица; воденица-кречетало **2.** хлопка, дрънкалка, дрънкулка

hrkačk|a, -y ж. **1.** кречетало, дрънкало, дрънкалка, дрънкулка **2.** експр. раздрѣнкана кола; таратайка

hrkál|ek, -ku м. умал. **1.** пейор. малка воденичка; воденичка-кречетало **2.** хлопка, дрънкалка, дрънкулка

hrk|at, -ám нескв. **1.** тракам, трещя, трополя: **vůz ~al po dlažbě** карүцата трополѣше по павāja; **na stěně ~ají hodiny** на стената трака часѡвник **2.** (čít) тракам, дрънча, дрънкам (с нещо): ~at **hrkačkou** тракам с кречетало **3.** шуртя, блякам: **z nosu mu ~ala krev** от носа му шуртѣше кръв

hrkav|ý, -á, -é който трака, дрънчи, дрънка, трещи, трополи; тракаш, дрънчащ, дрънкаш, трополящ: ~é **hodiny** часѡвник, който трака силно; шүмен, тракаш часѡвник

hrk|nout, -nu св. **1.** тракна, изтракам, изтрещя, изтрополя: **ve stroji ~lo** безл. в машината нѣ-
снах се, уплаших се; трѣпна ми, подскочи си сърцето **2.** (čít) тракна, изтракам, издрѣнча (с нещо) **3.** блякна: **slzy jí ~ly do očí** очите ѝ се напѣлниха със сълзи **4.** (со) експр. лисна, плисна (нещо): ~nout **vodu z hrnce** лисна, плисна, излѣа вода от тѣнджера

hrkot, -u м. трѡпот, трѡполѣне, тракане, шум

hrkot|at, -ám нескв трополя, тракам, трещя

hrkotav|ý, -á, -é който трака, трополи, дрънка, дрънчи, трещи; тракаш, трополящ, дрънкаш, дрънчащ, трещящ

hrncov|ý, hrncovit|ý, -á, -é гърневиден; тѣндже-рообразен; който ѝма фѡрма на гърнѣ, на тѣнджера

hrnčír|a, -y ж. гърнчарница; гърнчарска работилница

hrnčír, -e м. гърнчар

hrnčírsk|ý, -á, -é гърнчарски: ~ý **kruh** гърнчарско колело

hrnčírstv|í, -í ср. **1.** гърнчарство; гърнчарски занаят **2.** гърнчарница, гърнчарска работилница **3.** търговия с гърнчарски изделия

hrn|ec, -ce м. **1.** гърнѣ: **noční ~ec** нѡщно гърнѣ; ~ec **na květiny** (декоративна) саксия за цветя; **kondenzační ~ec** техн. втечнително, кондензаторно гърнѣ; **výfukový ~ec** техн. ауспухово гърнѣ **2.** тѣнджера: ~ec **na mléko** тѣнджера за мляко; **Papinův ~ec** тѣнджера под налягане; **smaltovaný ~ec** емайлирана тѣнджера; **litrový ~ec** еднолитрова тѣнджера; **zavaňovací ~ec** тѣнджера за стерилизиране на буркани (с консерви); **prádelní ~ec** тѣнджера, голям съд, бъркало

do ~ce бѣден съм; нямам зальк да сложа в уста; нямам троха да сложа в уста си; **dívá se někomu do ~ce/do ~ců** на всяко гърнѣ е мерудия; **je jako pára nad ~cem** като сянка е; той е слаб като мѡщи; живи мѡщи е; **vozit ~ce** хъркам; **jaký ~ec, taková poklička** поговорка търкуляло се гърнѣто, та си намѣрило похлупака

hrneč|ek, -ku м. умал. **1.** гърнѣнце **2.** тѣнджерка **3.** порцеланова чаша, канче (за пиене): ~ek **na kávu** чаша за кафѣ (по-голяма, по-дълбока)

hrn|ek, -ku м. **1.** гърнѣ: ~ek **na květiny** саксия **2.** тѣнджера, тѣнджерка: **hliníkový ~ek** алу-

brzy překypí пословица дребнѡвият човек се ядѡсва и за най-дребното нѣщо **3.** канче, дълбока чаша (за пиене): ~ek **mléka** чаша мляко

hr|nout, -nu нескв. **1.** рйна: ~nout **před sebou snít** рйна снегà пред сѣбе си **2.** събйрам, трүпам на куп: ~nout **obilí** събйрам зърно на куп

♦ **~nout se (někomu)** (прѣ-кого); засипвам, обсипвам с ўпреци (някого); ~nout **ze sebe slova** говоря бързо като картѣчница; **kam si to ~neš?** разг. експр. къде си се понѣсъл? накъде си хукнал? за къде бързаш?

hr|nout se, -nu se нескв. **1.** сипя се, търкалям се,

от ясно небѣ; **zůstal jako kdyby ~ do něho uhodil** тоѣ остана като ударен от грѣм; тоѣ остана като вкаменен; **je do práce jako ~** рабѣти като хала, като фурѣя; **člověk jako ~** мѣж като планина; **ten kufr je (těžký) jako ~** тоѣи кѣфр като че ли е пѣлен с камѣни; **je jako ~ do police** тоѣ е като слѣн в стѣклѣрски магазин; **mračí se, dívá se jako devět ~ů** начумѣрил се е, намрѣщил се е като облак; глѣда, чумѣри се, мрѣщи се, като че ли са му потѣнали гемѣите; **udělám to, i kdyby ~ bil** ще го направа на всяка цена; ще го направа, ако ще (и) камѣни да падат от небѣто, ако ше (и) тѣурско да стѣне; **jde to jako když ~ bije** всѣчко вѣрѣи като по команда **2. разг. експр.** грѣм, дѣвол (в разни съчетания, проклятия, ругатни за изненада, яд, гняв и под.): **~ a peklo!** грѣм и мѣлния! **u sta ~ů! tisíc ~ů!** по дѣволите! дѣвол да го взѣме! **~ do toho!** дѣвол да го взѣме! по дѣволите! **~ do čepice!** дѣвол да го взѣме, по дѣволите! **~e, to je novina!** я виж (тѣ)! какѣв изненада! **pouštět, svolávat.**

posílat ~y a blesky (na někoho, na něco) про-
клинам (някого, нещо); пращам по дяволите
(някого, нещо); сипя огън и жупел (върху
някого, върху нещо)

hromad[a, -y ж. 1. купчина, куп, грамада: **~a**
uhlí, dříví, písku купчина въглища, дърва,
пясък; **~a knih** куп, купчина книги; **~a kamení**
na ~ě разг. експр. постоянно боледувам; все
съм болен; **je na ~ě** разг. експр. не знае какво
да прави, каквѐ да поеме; не знае каквѐ; в
безизходица е; капитулирал е **2. разг.** мно-
жество, ма̀са, сума, куп: **měli ~u dětí** имаха
куп деца, децурлига; **stálo to ~u peněz** това
струваше ма̀са, сума пари; **lidé stáli v jedné**
~ě хората стояха вкупом **3. само в съчет.**
valná ~a общо (годишно) събрание (на дру-
жество, организация и под.)

hromadějí, -í ср. натрупване: **~í kapitálu** икон.
натрупване, акумулация на капитал

hromad[ít, -ím нескв. трупам, натрупвам, струп-
вам, събирам: **~it knihy** събирам книги; **~it**
staré krámy трупам, събирам вектории, бок-
лұци; **~it peníze** трупам пари; **~it jmění,**
majetek събирам имот; **~it zkušenosti** трупам
опит; **~it v sobě nenávisť** събирам, трупам,
натрупвам в сърцето си ненавист

hromad[ít se, -ím se нескв. събирам се, трупам
се, натрупвам се: **knihy na stole se ~í** книгите
се натрупват, се трупат на масата; **~í se na**
něho stížnosti трупат се, нарастват, увели-
чават се оплакванията срещу него

hromádk[a, -y ж. 1. купчинка: **~a knih** купчинка
книги; **se jako ~a neštěstí** разг. експр. изглежда не-
щастен; изглежда, като че ли са му потънали
гемийте; **je ho už jen ~a** разг. стопил се е;
смайл се е; останал е едно джезвѐ кокали;
žít s někým na hromádce разг. живѐ с някого
незаконно, в конкубинат (в съжителство без
брак) **2. гру́пичка, (мáлка) купчина: ~a kuřá-**
tek купчина пилеца **3. множество: stálo to**
hezkou ~u peněz разг. това струваше една
добра, хубава сумичка; това струваше ма̀са,
сума пари; **je tomu už ~a let** разг. изминаха
вѐче доста, бая години оттогава

hromadně нар. вкупом, ма̀сово, гру́пово, общо,
колективно, наведнѐж: **odpovídají ~** отгова-
рят вкупом, в един глас

hromadnost, -i ж. ма̀совост: **~ jevu** ма̀сов ха-
рактер на явление

hromadn[ý, -á, -é ма̀сов, гру́пов, колективен,
общ, обществен, съвместен: **~ý výlet** колекти-

вен излет; **~ý útěk** ма̀сово бягство; **~ý výstřel**
залп; **~ý jev** ма̀сово явление; **~é stravování** об-
щественно хранене; **~é ubytování** общежитие;
~á doprava обществен транспорт; **~á výroba**
техн. фабрично, ма̀сово производство; **zboží**
~é spotřeby стоки за широко потребление; **~é**
sdělovací prostředky средства за ма̀сова ин-
формация; **zbraně ~ého ničení** оръжия за ма̀-
сово унищожение; **~ý start** спорт. гру́пов
старт; **~é podstatné jméno** език. събирателно
съществително име

hromadu, hromada нар. разг. сума, ма̀са, куп,
грамада, много: **bylo tam ~ lidí** там имаше
ма̀са, много хора

hrome вж. **hrom**

Hromnice, -e ж. само мн. Сретение Господне
(*спомени за излизането на*) **na**
~e o hodinu více поговорка на Сретение Гос-
подне денят е нараснал с един час; **na ~e musí**
skřivánek vrznout, i kdyby měl zmrznout
пословица прил. Атанас гелдѝ, яз гелдѝ (*зи-*
мата си отива)

hromničk[a, -y ж. свѐщ, осветѐна на Сретение
Господне, която се пали през време на бұря,
против грѐм или при смъртен одър на човек

hromobit[í, -í ср. 1. гръмотѐвица; гръмотѐвичен
тѐтен, грѐхот: **přihnala se bouře s lijákem a**
~ím налетя бұря с порѐден дъжд и гръмо-
тѐвици **2. експр.** ругатни, ругаене: **spustit ~í**
(**na někoho**) запѐчна да руга̀я (някого); за-
пѐчна да сипя ругатни (върху някого); запѐчна
да сипя огън и жупел (върху някого)

hromotluk, -y м. 1. гръмоотвод (на нечий гняв); опера пеш-
кѝра; изям калая; някой си изка̀ра върху мѐне
лошото настроение

hromotluck[ý, -á, -é експр. дангала̀шки

hromotluk, -a м. експр. дангала̀к; едър и трѐмав
човек

hrom[ovat, -uji/разг. -uju нескв. експр. руга̀я,
кряскам, ка̀рам се; сипя грѐм и мѐлнии

hromovládc[e, -e м. гръмовѐржец: **~e Zeus** Зевс
гръмовѐржец

hromov[ý, -á, -é 1. гръмотѐвичен, буренѐсен: **~é**
mračno буренѐсен облак; **~ý rachot** гръмо-
тѐвичен трясък, тѐтен **2. грѐмък, оглуши-**
телен, гръмотѐвичен: ~ý hlas грѐмък глас; **~á**
rána оглушителен, гръмотѐвичен изстрел; **~ý**
potlesk оглушителни, гръмотѐвични ръко-
пляскания; **~é hurá** грѐмко ура

hromsky нар. разг. експр. дяволски, адски,
страхѐтно, стра̀шно: **~ drahý** адски, стра̀шно,
страхѐтно скѝп

hromský[ý, -á, -é *разг. експр.* дяволски, адски, проклѣт, страхѣтн: **ý život** проклѣт, кучешки живѣт; **ý kluk** проклѣто дѣтѣ, момчѣ; **~é štěstí** дяволски, адски, страхѣтн късмѣт; **má ~ou smůlu** голям кутсузлия е; голям Мårко Тѣтв е; никак не мý върви

hroš|í, -í, -í хипопотàмски: ~**í mládě** хипо-
МЛОПЕК АН СКАМ :СМКОИ i

експр. дебелокôж е; йма перлѣ на очите
hrot, **-u** *м.* остріє; врѣх (*на остріе*): ~ **meče**
врѣх на мѣч; ~ **tužky** врѣх на мѣлив; ~ **jazyka**
врѣх на езѣк, âпекс; **plícní** ~ *анат.* белодрѣбен
врѣх, âпекс; **srdční** ~ *анат.* сърдѣчен врѣх

що); лишә от остротә (нәшо); ~ **výtky** жило, остріє на ўпрек; **obrátit ~ satiry (proti někomu)** насѡча стрелите на сәтиратә (срѣшу нѣкого)

hrot|ek, -ku *м.* 1. умал. врѣхче (на острие)
2. умал. кѡна (за доене на мляко, за бира)

hrot|it, -ím *несв.* изòстря́м, подòстря́м, из-
шйля́м, изшйльва́м *и прен.*

hrotit|ý, -á, -é островрѣх: **~é písno** готічески шріфт; **~ý list** листò с òстър врѣх

hrotov[ý, -á, -é 1. *анат.* на белодробния врѣх: ~ý **katar** възпалѣние на върховата част на белия дроб 2. *техн. в съчет.* ~ý **soustruh** центров стрѹг; ~á **bruska** центрoва шлайфмашина; шлайфмашина за цилиндрично шлайфане

hroud|a, -y ж. 1. бѹца (прѣст): **rozbĭjet ~y** раз-
бѣвам бѹци; **být pĕipoután k ~ě** *прен.* привѣр-

на земя, роден кът **2.** бұца, къс, парчѣ, грудка:
~**a** **zlata** бұца злато; самороден къс злато; ~**a** **másla** голяма бұца мѣслѣ; ~**a** **sněhu** (голяма)
снѣжна тѣпка

hrouťit se, -ím se *несв.* **1.** събарям се, срůтам се, сривам се, рůхвам, грůхвам, падам: **zed' se ~í** стената рůхва, пада; стената е готова да рůхне **2. прен.** рůхвам, грůхвам, пропадам, провалям се, падам, рушя се, сгромолясвам се: **starý svēt se začíná ~it** старият свят пѫчва да се руши; **plány, naděje se ~í** плановете, надеждите рůхват, пропадат; плановете, надеждите се провалят; **cítíl, jak se v něm něco ~í** той чůстваше как нещо в него рůхва; **pomalů se ~il k zemi** той бавно се свлїчаше на земята

hrozb|a, -y ж. 1. закана, заплàха 2. заплàха, угрòза, опàсност: ~a **války** угрòза, опàсност, заплàха от война

hroz|en, -nu *м.* 1. грозд, чепка, грòзде: ~en vína

एवमिह ज्ञेयः प्रपञ्चः

прен. грòздето е к̀исело (за нещо недостъпно)

2. грозд, кичур, снѡпче: ~ny květů akátu
кичури, цвѣтовѣ на акация, на салкѣм; **na**
stupátkách přeplněné tramvaje visely ~ny
lidských těl *прен.* по стѣпалѣта на препѣл-
ненѣ трамвай висѣха гроздове от хѡра;
rojový ~en *пчел.* рѡй пчелѣ

rozink|a, rozink|a, -y ж. стафида; зърно сушено грозде: **vánočka s ~ami** козунак със стафиди; **vybrat, sebrat, sníst ~y а)** оберà, изям, изчопля стафиди **б)** *прен.* оберà каймака; избера най-хубавото (*на нещо, от нещо*)

hroz|it, -ím несл. 1. (*komu čím*; –) заплашвам (някого с нещо); закънвам се (на някого с нещо): **~it trestem** заплашвам с наказание; **~il, že se mu pomstí** той се закънваше, че ще му отмъсти 2. (*komu čím*) закънвам се (с пръст, ръка и под. на някого): **~it dítěti metlou, holí** заплашвам детето с бий 3. (*komu*) грозя, заплашвам, застрашвам (някого): **~í válka** има опасност от война; **~í mi nebezpečí** заплашва, грози ме опасност; **~í bouřka** иде, приближава буря; надвиснала е буря

hroz[ít se, -ím se *несв. (čeho)* ужася́вам се, боя́
се, страху́вам се, стра́х ме е, изпи́твам у́жас
(от нещо): **~it se nemoci, hladu, bídy, smrti**
ужаса́вам се, боя́ се, страху́вам се, стра́х ме е,
изпи́твам у́жас от бо́лест, gláд, беднотия,
смърт

hrozitánský, -á, -é *експр.* **огро́мен, стра́шен, стра́хотен, ужа́сен, грама́ден, а́дски:** **~ý hlad** **стра́щен гла́д; ~á radost** **огро́мна, безгра́днична ра́дост** . ж и н к

hrozivě нар. заплашительно, застрашительно, за-
канительно: **vypadat** ~ изглеждам заплаши-
тельно, застрашительно, заканительно

hroziv[ý], -á, -é заплашителен, застрашителен, заканителен: ~é **zprávy** заплашителни, застрашителни новини, вѣсти; ~ý **pohled** заканителен, заплашителен поглед; ~é **ztráty** голѣми загуби

hrozne нар. 1. ужасно, страшно, гротозно: **pes začal ~ vyť** кучето започна страшно да вие 2. разг. експр. много, ужасно, страшно, адски: **tohle nám zabere ~ (moc) času** това ще ни отнеме страшно много време; **je ~ hezká** тя е ужасно, страшно хубава; ~ **se rozčlilil** той се ядоса ужасно

hroznovit|ý, -á, -é гроздові́ден

hroznov|ý, -á, -é gròzдов: **~é víno** gròзде; **~á šťáva** gròzдов сòк; **~ý cukr** *хим.* глүкòза, декстрòза; gròздова зàхар; **~á léčba** *мед.*

у электроподключения

hrozn|ý, -á, -é 1. ужасен, страшен, гръзен, отвратителен: **~ý zločin** страшно, отвратително престъпление; **~á katastrofa** ужасна, страшна катастрофа; **~é počasí** ужасно, отвратително време; **~ý člověk** ужасен, отвратителен човек **2. разг. експр.** ужасен, страшен, огромен, голям: **mám ~ý hlad** ужасно съм гладен; **je ~é vedro** страшна жѐга е; **měl ~é štěstí** той имаше страшен късмет; **страхотно** му провървя; **měl ~ou radost** (той) страшно много се зарадва

hroznýš, -e м. зоол. боа (Boa, Constrictor)

hrr *вж. hr*

hrst, -i жс. 1. шѐпа: **nabírat do ~i** загрѐвам с шѐпа; **mačkat v ~i** стискам в шѐпа; **~ soli** шѐпа сол **2. разг. експр.** прахосвам парѐ; харча нашироко; **vzít rozum do ~i** мобилизирам всичките си умствени възможности; съберѐ си умѐ; концентрирам се: **vezmi/vem rozum do ~i!** стѐгни се! опомни се! съберѐ си умѐ! **vzít oči do ~i** вглѐдам се внимателно; **smát se do ~i** смѐя се скришом; **mít v ~i (někoho)** държѐ в ръцѐте си (някого); **ймам власт** (над някого); **lepší vrabec v ~i než(li) holub na střeše** *пословица* държ питомното, не гони дивото! по-добре врабче на рамото, отколкото сокол в горѐта! **2.** шѐпа; малко на брѐй; нищѐжно, незначително **3. разг. експр.** **~í ~ jistoty než pytel naděje** *пословица* по-добре малко сигурност, отколкото много надежди

hrstk|a, -y жс. умал. 1. шѐпичка: **~a mouky** шѐпа, шѐпичка брашно **2.** шѐпа; малко на брѐй; нищѐжно, незначително количество: **~a lidí** шѐпа хора

hrtan, -u м. анат. грѐклян; дихателно гърло; ларинкс: **zánět ~u** *мед.* ларингѐт

hrtanov|ý, -á, -é 1. анат. грѐклянѐв: **chrupavky** **~é** грѐклянѐви хрущѐля **2. език.** ларингален: **~á souhláska** ларингална съгласна

hrub|á, -é жс. църк. голяма литургия (в католическите църкви, започваща обикновено в 11 ч.)

hrubě нар. 1. грубо, ѐдро, грапаво: **~ sekat maso** кѐлцам месѐ на ѐдро; **~ mletá káva** ѐдро смляно кафѐ **2.** грубо, невъзпитано, нелюбѐзно, брутѐлно: **~ě mluvit** говорѐ грубо; **jednat ~ (s někým)** отнасям се грубо, нелюбѐзно (с някого) **3.** грубо, сериѐзно: **~ poruší kázeň** грубо нарушѐ дисциплина **4.** приблизително; в ѐбщи линии; в ѐбщи, груби черти: **~ odhadnout** оценѐ приблизително, в ѐбщи линии

hrubián, -a м. експр. грубиян: **neomalený ~** безѐчлив, безцеремѐнен грубиян

hrubiánstv|í, -í ср. експр. грубиянство, грубост, невъзпитѐние: **prásknout při odchodu dveřmi je ~í** да трѐшнеш вратѐта на излизане е грубост, невъзпитѐние

hrubk|a, -y жс. учил. жарг. груба грѐшка (*правописна*)

hrub|nout, -nu несв. загрубявам; стѐвам груб: **pleť mu ~ne** кѐжата на лицѐто му загрубява; **hlas mu ~ne** гласѐт му загрубява, стѐва груб, дрѐзгав

hrubost, -i жс. 1. грубост, загрубялост, грапа-вост **2.** едрѐзърненост; свѐйство на материал, вещество, който са с ѐдри зърна: **~ mouky** едрѐзърненост на брашно **3.** грубост; груба постѐпка; грубо държѐние, дебелѐщина: **byla uražena jeho ~í** тѐ бѐше обидена от неговата грубост, от неговото грубо държѐние

hrubozrn|ý, -á, -é 1. едрѐзърнен: **~ý písek** едрѐзърнен пѐсѐк **2.** груб, грубовѐт, дебелѐшки: **~ý vtip** солѐн, дебелѐшки вицѐ

hrubstv|í, -í ср. грубост, грубиянство; грубо държѐние; груба постѐпка; дебелѐщина: **tady nepřipustím žádné ~í** тѐк нѐма да допусна никакви грубости

hrub|ý, -á, -é 1. груб, грапав, загрубял: **~é ruce** груби, мазѐлести ръцѐ; **~é vlasy** косѐ с дебѐл, с корѐв кѐсѐм; **~é plátno** грубо, домѐшно платѐ

2. разг. експр. калѐ, такѐва се обѐдило; на злѐ круша зѐл прѐт **3.** едрѐзърнен; ѐдро смлян: **~á mouka** ѐдро смляно брашно; **~á sůl** едрѐзърненѐ сол **4. прен.** груб, загрубял, удебелѐн: **~ý hlas** груб, загрубял, дрѐзгав глас **5. прен.** тѐжѐк, чѐрен: **~á práce** тѐжка, чѐрна рѐбота; тѐжѐк, чѐрен трѐд **6. прен.** груб, брутѐлен, дебелѐшки, простѐшки: **~ý člověk** груб чѐвѐк; **~é slovo** груба дѐума; **~é chování** груби обнѐски; **7. прен.** груб, значителен, голям: **~á chyba a) груба грѐшка (правописна) б) груба, голяма грѐшка; погрѐшна постѐпка; простѐпка: ~é porušení kázně** грубо нарушѐние на дисциплина; **~á nedbalost** голяма, непростѐма небрѐжност; голямо, непростѐмо нехайство; **~á urážka** груба, тѐжка обѐда **8. ѐбщ.** приблизителен, брутѐн: **v ~ých rysech** в ѐбщи линии, черти; **~ý odhad** приблизителна оценѐка; **~ý zisk** ѐбща печѐлба; **~ý plat** брутѐна заплата; **~ý příjem** ѐбщ дѐход; **~ domáci produkt (HDP)** брутѐн вътрѐшен продукт; **~á váha** брутѐно теглѐ **9. в съчет.** **~á mše** голяма литургия (в католическите църкви, започваща обикновено в 11 ч.)

hru|d', -di *жс.* гърд, гърди: **vypnout ~d'** изпгна гърд, гърди; **nastavit ~d'** посрещна с гърди; **~d' se mu sevřela úzkostí** сърцето му се сви от тревото, от притеснение, от безпокойство

hru|d|í, -í *ср. гомв.* гърди: **nadívané ~í** пълнени гърди

hru|d|k|a, -y *жс. умал.* бучка, грудка: **~a hlíny** бучка прѣст; **~a másla** бучка ма̀слò

hru|d|k|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* 1. прѣва на бучки; оформям в бучки 2. *метал.* обогатявам, агломерирам, спичам (рудà)

hru|d|kovn|a, -y *жс. метал.* обогатителен завод; цѣх за агломерация (на руда)

hru|d|n|í, -í, -í гърден: **~í koš anat.** гърден кош; **~í kost anat.** гърдна кòст, стѣрнум

hru|d|ník, -u *м.* гърден кош: **vpadlý ~** хлѣгнал гърден кош; **klenutý ~** изпѣкнал гърден кош

hru|d|ovit|ý, -á, -é 1. който е покрит с бұци; бұцест, грапав, неравен: **~é pole** неравна нива; нива с много бұци; **~á cesta** неравен пѣт; пѣт, пѣлен с бұци 2. който е на бұци; който прилѣча на бұци: **~á oblaka** кұпести облаци

hru|š|eň, -ně *жс. бот.* круша; крушово дърво (Pirus): **planá ~eň** дива круша

hru|š|k|a, -y *жс.* 1. круша (плод и дърво): **letní, zimní ~a** лятна, зимна круша 2. круша; предмет с форма на круша: **~a sedla** лѣк, дѣгà на седло; **Bessemérova ~a** *техн.* бесемѣрова круша

hru|š|kovit|ý, -á, -é крушовиден

hru|š|kov|ý, -á, -é 1. крушов; който е от круши, с круши: **~ý kompot** компòт от круши; **~á povidla** само *мн.* мармалад от круши 2. който се отна̀ся до круша 3. *техн.* крушовиден: **~ý vypínač** ключ за електрическо осветлѣние (на но̀щи, настòлни и под. лампи); мързелив ключ

hru|š|tí|k|a, -y *жс. умал.* м̀алка крушка; крушчица (дърво и плод): **šťavnatá ~a** *експр.* сòчна крушка

hrů|z|a I, -y *жс.* 1. ужас, страх: **smrtelná ~a** смѣртен ужас; **~a z války** стра̀х от война; **zmocňuje se ho, jímá ho ~a** обзѣма го, обхваща го ужас; **padá na něj ~a** обзѣма го, обхваща го ужас, страх; **mít ~u z toho člověka** ужасявам се от тòзи човѣк; тòзи човѣк предизвиква, бұди в мѣнѣ **~a** ужас ми се изп̀равят косите; **~a hrůzoucí!** ужас! òдски ужас! 2. ужас, страхотия, ужасия: **válečné ~y** ужасите на война̀та; **tam se děly ~y!** там ста̀ваха стра̀шни неща̀, страхотия 3. *разг. експр.* ма̀са, сума; голя̀мо количество; много: **stálo to ~u peněz** това стру̀ваше сума

(ти) парѣ; **byla tam ~a lidí** там ѣмаше стра̀шно много хòра

hrů|za II *нар.* 1. ужасно, стра̀шно, ужас: **je mi ~ při tom pomyšlení** ужасно се чұвствам, като си помѣсля за това; **~ se podívat** ужас те обзѣма, като поглѣднеш 2. *експр.* много, ужасно много: **je nepořádný až ~!** тòй е ужасно разхвѣрлян; **bědoval až ~** вѣйкаше се до бòга; **mám práce až ~** ѣмам ужасно много р̀абота; **o ~!** (òх,) ужас!

hrů|zostrašn|ý, -á, -é ужасен, страховит; който всѣва, бұди, предизвиква стра̀х: **~á historie** истòрия, от която настрѣхват косите; **~á zvěst** зловѣща, злокòбна вѣст

hrů|zovlád|a, -y *жс.* терòр, тирания

hry|zat, книж. hrýzt, -žu/-zám *несв.* 1. гризà, глòжда, разѣждам: **~at si nehty** гризà си нòктите; **~at se do rtů** ха̀пя си ўстните 2. терзàя, измѣчвам, гризà: **~že ho svědomí** гризѣ го съвестта̀

hry|zat se, книж. hrýzt se, -žu se/-zám se/книж. -ži se *несв.* 1. терзàя се, измѣчвам се, тормòзя се, изѣждам се отвѣтре 2. (*s kým*) ро-рядко *експр.* ка̀рам се, ѣм се (*с някого*): **sousedí se ~žou mezi sebou** съсѣдите се ка̀рат помеждұ си, съсѣдите се ядàт едѣн дру̀г

hryzen|í, -í *ср.* кòлики, бòлки (стома̀шни, чревни): **~í z hladu** бòлки в стомàха от гл̀ад

hřad, -u *м.* прѣт, прѣчка (на който спят кокошки в кокошарник)

hřad|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* спѣ, почи́вам на прѣт в кокошàрник или на клòн (за птици): **~ovat na větvích** спѣ, почи́вам по клòните (за птици)

hřát, hřeji/разг. hřeju *несв.* 1. грѣя, тòпля: **slunce začalo ~** сл̀нцето запòчна да грѣе; **kamna přijemně hřejí** пѣчката тòпли приятно, пѣчката излѣчва приятно топлинà 2. (*koho, co*) грѣя, огрѣвам, загрѣвам, нагрѣвам, тòпля, стòплям (*някого, нещò*): **~ vodu** тòпля вода; **~ si ruce nad ohněm, u ohně** грѣя си, тòпля ~~се~~ **svých prsou** крѣя змия̀ в пàзвата си 3. (*koho*) ра̀двам, тòпля, сгрѣвам (*някого*): **hřeje mě vědomí, že ...** ра̀два ме, стòпля ме мисл̀тà, че ...; **hřálo ho to u srdce** това стòпляше сърцето му

hřát se, hřeji se/разг. hřeju se *несв.* 1. тòпля се, грѣя се, прип̀ичам се: **~ se na slunci** грѣя се на сл̀нцѣ; **~ se u kamen** тòпля се до пѣчката; **~ se na výsluní přízně** *прен.* получа̀вам обла̀ги, облагодѣтелстван с̀м от нѣчие покрови́тельство, благоразположѣние, от нѣчия благо-

склонност **2.** (*čít*) радвам се (на нещо): ~ **se blahou nadějí** надеждата ме сгръва; ~ **se vědomím splnění povinnosti** съзнанието, мисълта за изпълнен дълг ме радва

hřbet, -u м. 1. гръб (на животно): **kočka ježí** ~ на котката й настръхват космите на гръба; котката се наежда; **nést na ~ě** нося на гръба си; **srnčí** ~ *готв.* кекс, кейк с продълговата форма **2.** *експр.* гръб, гърбина (на човек): **ležet na ~ě** лежа по гръб; **protáhnout si** ~ *пропращам* ~ ям пердах; **hrbit, ohýbat** ~ (**před někým**) превивам гръб (пред някого); **naložit na ~ (někomu něco)** тръпна, стоваря (нещо) на гръба (на някого); **vlez mi na ~!** *грубо* гледай си работата! остави ме на мира! **3.** тясна страна, гръбче, гръб (на книга) **4.** горна част на нещо: ~ **ruky** горна страна на ръка; опак на длан; ~ **jazyka** средна част на език, гръб на език; ~ **vlny** гръбен на вълна **5.** *геогр.* хребет: **horský** ~ планински хребет

hřbetní, -í, -í 1. гръбен; който се отнася до гръб: ~ **í ploutev (ryb)** гръбна перка (на риби); ~ **í sádlo** подковна сланина; сало от гръбнака; ~ **í struna** *биол.* хорда, гръбна струна (*при животни*) **2.** горен; който се отнася до горна част на нещо: ~ **í strana ruky** горна страна на ръка, опак на длан **3.** *геогр.* в съчет. ~ **í čára** най-горна линия, било на планински хребет

hřbitov, -a м. гробище, гробища: **pomníky na ~ě** *гробници* мъртва, гръбна тишина

hřbitovní, -í, -í гробищен; който се отнася до гробище, до гробища: ~ **í zed'** гробищна ограда, гробищен зид; ~ **í kaple** параклис, църква в гробища; ~ **í ticho** мъртва, гръбна тишина; ~ **í nálada** *прен.* мрачно, потиснато настроение

hřeb, -u м. гвоздей, пирон: **zatloukat** ~у забивам, кова, чукам гвоздеи, пирони; **dveře pobité** ~у обкована с гвоздеи врата; **kolejnicové** ~у релсови гвоздеи; ~у **v podrážkách a podpatcích tretrů** шипове на подметки и токове *шипове* кращава живота, което довършва, съсипва човек; **zlatý** ~ **programu** гвоздеят на програмата

hřebčín, -a/-u м. конезавод

hřebčínec, -ce м. конезавод

hřebec, -ce м. жребец: **statný** ~ здрав, силен, едър жребец

hřebelcovat, -uji/разг. -uju *несв.* реша, чистя, почиствам, лъскам косми (на кон); тимаря

(кон): ~ **ovat vlasy** *експр.* разрёсвам, четкам (старателно) коса

hřebellec, -ce м. конско чесало

hřeben, -e/-u м. 1. гръбен: **kapesní** ~ джобно гръбенче; **ozdobný** ~ **do vlasů** декоративен гръбен, гръбен украшение **2.** гръбен, чесало, дарак, чепкало: ~ **na drhnutí lnu** чепкало за лён; ~ **na česání borůvek** гръбен за събиране на боровинки **3.** *техн.* гръбен, рейка: **ozubený** ~ зъбен гръбен **4.** *строит.* било: ~ **střechy** било на покрив **5.** гръбен (на тел и под.) **6.** гръбен (на вълна): ~у **mořských vln** гръбени на морски вълни **7.** *геогр.* гръбен, хребет: **horský** ~ гръбен, хребет на планина **8.** *метеор.* ~ **vy-sokého tlaku** гръбен на високо налягане

hřebenáč, -e м. 1. долно воденично колело **2.** *строит.* капак, керемида за било (на покрив), гръбенна керемида

hřebenář, -e м. производител на гръбени; търговец на гръбени; гръбенар

hřebenářství, -í, -í ср. гръбенарство; производство на гръбени; търговия с гръбени

hřebenový, -á, -é 1. гръбенов, който се отнася до гръбен; гръбеновиден, който прилича на гръбен: ~ **é zoubkování na poštovních známkách** назъбени, гръбеновидни кантове, краища на пощенски марки **2.** *техн.* гръбенов, гръбеновиден: ~у **zvedák** гръбенов крик; ~у **čep** гръбеновидна шийка; ~ **é ložisko** гръбенов лагер **3.** *строит.* който се отнася до било на покрив; гръбенен: ~ **á vaznice** гръбенно ребро; ~у **prejz** капак, гръбенна керемида; керемида за било на покрив **4.** който се отнася до било, хребет на планина: ~ **á cesta** път по било, по планински гръбен; ~ **á túra** път, маршрут по планински гръбен, по планинско било; ~ **á čára** *геогр.* най-високата линия на планински гръбен, на било

hřebíček, -čku м. 1. *умал.* гвоздейче, пиронче: *пощенски марка*

нието; **pověsit řemeslo na ~ček** *експр.* откажа се от занаят **2.** карамфил (*подправка*) **3.** *разг. бот.* карамфил (*растение, цвете*) (*Dianthus*)

hřebíčkový, -á, -é 1. карамфил; който се отнася до карамфил (*подправка*): ~ **á vůně** аромат, уханье на карамфил; ~ **é koření** карамфил (*подправка*) **2.** червеникаво-кафяв, ръждиво-кафяв, канелен: ~у **kabát** палто с ръждиво-кафяв, канелен цвят; ~ **á barva** червеникаво-кафяв, ръждиво-кафяв, канелен цвят

hřebík, -u м. пирон, гвоздей: **kovaný** ~ кован гвоздей; **lisovaný** ~ фабричен пирон, гвоздей; **sbit** ~у (**něco**) скоса с пирони (нещо); **zatlouci**

~ **do zdi** забия гвѡздеј, пирѡн в стена; ~ **v hlavičce** **hlavička** сѡта му е като чѣтина; ~ **do rakve** нѣщо, коѣто съкращава, скъсява живѡта, коѣто довѣршава, съспива човѣк; **trefit, uhodit, udeřit ~ na hlavíčku** попадна в целта; намѣря му цаката; уцѣля десѣтката; улѣча прѡво в целта; **to nevisí na ~u** товѡ не ѣ лѣсна рѡбота; товѡ не сѣ постига лѣсно; **půjdu tam, i kdyby ~y padaly** *експр.* ще отида там, ако щѣ и кѡмъни да падат от небѣто; **má hlad, že by ~y polykal** *експр.* гладен е като вѣлк; **být jako na ~ách** стой като на трѣни

hřebíkovlý, -á, -é кѡйто се отнася до пирѡн, до гвѡздеј: ~**á hlavička** главичка на пирѡн, на гвѡздеј

hřebínek, -nku *м.* **1. умал.** грѣбенче: **kapesní ~nek** джѡбно грѣбенче; ~**nek do vlasů** декоративно грѣбенче за косѡ (*с коѣто се прихваща косата*) **2. умал.** грѣбенче, грѣбен (*на гребло*) **3. му ~nek** запѡчва мнѡго да знаѣ, мнѡго да си позволява; **spadl mu ~nek** клѡмна му грѣбенъг; овѣси нос; **srazit někomu ~nek** смѡчкам фасѡна на нѣкого; поставѡ нѣкого на мѡсто **3. грѣбенче, грѣбен** (*на вѣлна*): ~**nky zčeřených vln** накрѣдени грѣбенчета на вѣлни

hřebít se, -ím se *несв.* **несв.** ожрѣбвам се: **klisna se ~í** кобилата се ожрѣбва

hřeblo, -a *ср.* **1.** греблѡ, рѣжен **2. остар.** чесѡло **3.** стѣргѡло, стѣргѡлка

hřeblový, -á, -é *техн.* кѡйто се отнася до греблѡ, до рѣжен, до чесѡло, до стѣргѡло, до стѣргѡлка

hřejivý, -á, -é грѣещ, тѡплещ: ~**é paprsky slunce** тѡплещи, сгрѡващи лѣчи на слѣнцето; ~**á látka** тѡплѣт плѡт; плѡт, кѡйто тѡпли; ~**ý úsměv** *прен.* тѡпла усмѣвка; ~**á slova** *прен.* тѡпли, сѣрдѣчни дѣми; ~**ý pocit** *прен.* приятно чѣвство

hřešit, -ím *несв.* **1. (-; proti komu, proti čemu)** съгрѣшавам, извѣршвам грѡх (*спрѡмо нѣкого, спрѡмо неѡцо*): ~**it těžce, smrtelně** извѣршвам тѣжѣк, смѣртен грѡх; ~**it proti příkázání** нарушавам десѣттѣ бѡжи заповѣди; ~**it proti Pánubohu** не зачитам Бѡга, нарушавам христѡянските нѡрми; ~**it myšlenkami** съгрѣшавам в мѡслите си; ~**it z nevědomosti** съгрѣшавам без ѡмисѣл, несѣзнѡтелно **2. (-; proti komu, proti čemu; na kom, na čem)** грѣша, съгрѣшавам (*в неѡцо; спрѡмо нѣкого, спрѡмо неѡцо*): ~**it proti jazykové správnosti** нарушавам ѣзикѡвата нѡрма; ~**it na svém dítěti**

извѣршвам грѡх спрѡмо детѣто си **3. (na co)** злоупотребявам (*с неѡцо*): ~**í na jeho dobrotu** злоупотребява с нѣговѡта добрѡта; ~**í na to, že ...** разчитѡ на товѡ, че ... **4. диал.** богохѣлствам, ругѡя, кѣлна, проклѡнаам, псѣвам: ~**í jako pohan** стрѡшно мнѡго, ужѡсно кѣлнѣ, проклѡна

hřib, -u *м.* **1.** манѡтѡрка (*гѣба*) (*Boletus*): ~ **satan** дѡволска гѣба **zdravý jako ~** здрав като кѡмѣк, като крѣмѣк **2.** нѣщо, коѣто приличѡ на гѣба, коѣто е с фѡрма на гѣба: **atomový ~** ѡтомна гѣба

hřibátko, -a *ср.* **умал.** жребчѣ

hřibě, -te *ср.* жребчѣ: **klisna s hřibaty** кобила с жребчѣта; **oslí ~** маѡренце; **děti dováděly jako hřibata** децѡта лудѣваха, подскѡчаха като жребчѣта; **je to ještě ~** *прен.* ѡма ѡще жѣлто ѡсѡда

ѡбѣча го като кѣче тоѡга

hřibecí, -í, -í кѡйто се отнася до жребчѣ: ~**í maso** кѡнско месѡ, месѡ от млѡд кѡн; ~**í dupot dětí** *прен.* бѣино, немѣрно трѡпкане на бѣгащи децѡ

hříbek, -bku *м.* **1.** манѡтѡрка (*гѣба*): **sušené ~bky** сушенѣ манѡтѡрки; **maso na ~bkách** *готв.* месѡ с (гѣби) манѡтѡрки **2.** гѣбка (*за кѣрпене на чѡрати*)

hříbkový, -á, -é **1.** кѡйто е от манѡтѡрка: ~**á omáčka** *готв.* сѡс от манѡтѡрки **2.** гѣбен, от гѣби

hřibovitý, -á, -é **1.** кѡйто се отнася до семѣйство манѡтѡркови: ~**á houba** гѣба от семѣйство манѡтѡркови **2.** кѡйто приличѡ на гѣба; гѣбовѣден: ~**ý mrak** гѣбовѣден ѡблак; ѡблак с фѡрма на гѣба

hřibový, -á, -é **1.** кѡйто се отнася до манѡтѡрка: ~**ý klobouk** шапка, гѣгла, гѡрна чѡст на манѡтѡрка **2.** кѡйто е с фѡрма на гѣба: ~**ý strop** *строит.* тѡван с фѡрма на гѣба

hříčka, -y *ж.* **1.** игрѡчка: **vyřezávat ze dřeva ~y** **дѡмѡмѡнѡ** **hříčka**

игрѡчка сѣм на случѡйностѡта, на сѣдѡта; превѣрна се в игрѡчка на случѡйностѡта, на сѣдѡта; **být ~ou v něčích rukách** игрѡчка, мѡриѡнѣтка сѣм в нѣчиѡ рѣце **2. умал.** пиѣска, минѡиѡтѡра: **divadelní ~a** театрѡлна пиѣска, минѡиѡтѡра; **hudební ~a** музѡкална пиѣска, минѡиѡтѡра **3.** игрѡ на дѣми, кѡламбѣр: **slovní ~a** игрѡ на дѣми, кѡламбѣр; **matematické ~y** забѡвни матемѡтичѣски задѡчи, забѡвна матемѡтика, матемѡтичѣски игрѡ **4.** игрѡ; ѡриѡинално, неѡбѡчаѡно прирѡдно ѡвлѣние: ~**a přírody** игрѡ на прирѡдата **5.** игрѡ,

играене: **čas dětských hříček** времето на детските игри **6.** игра-работа, нищо-работа, играчка, дреболия: **práce byla pro něho pouhou** ~ou работата беше за него играчка, дреболия **7.** игра, закачка, шегà: **milostné** ~y любовни закачки

hřidel, -e м. и ж. вал, ос: ~ **rumpálu** вал на подмъно колелò, на рудан/родан; ~ **turbíny** ос на турбина; **dutý** ~ кùх вал; **kloubový** ~ ставен, карданен вал; **zalomený** ~ колянòв, коленчат вал; **klikový** ~ колянòв вал; вал на кривошипна; **transmisní** ~ предавателен, трансмисиòнен вал; **vačkový** ~ разпределителен вал; **kolo na** ~i физ. предаване на движение чрез система от зъбни колелà

hřidelov|ý, -á, -é техн. вòлов, òсов: ~á **spojka** вòлов съединител, амбреаж

hřích, -u м. **1.** грях, прегрешение: **dědičný** ~ първорòден грях; **těžký** ~ тежък, голям грях, тежко прегрешение; **páchat** ~y (proti něčemu) извършвам греховè, прегрешения (спрямо нещò); грешà (по отношение на нещò); **dopustit se** ~u извърша грях, съгрешà; **upadnout do** ~u изпадна в грях, съгрешà; **zpovídat se ze starých** ~ù изповядвам греховète си; **odpuštění** ~ù опрощаване на греховè; **dům** ~u дòм на грехà, публичен дòм; **stála by za** ~ тази женà си заслужàва грехà, мòже да ме вкарà в грях; тя е мнòго привлекàтелна, съблазни-

тъ (мòже) **do nebe volající** товà е тежък, впиющ грях; **bylo by ~ mu ublížit** грехотà, грях ще е да му се сторì зло; **byl by to ~ nevyužit toho** глòупаво ще е да не сè възползвам от товà; **nevědomost** ~u нечìní библ. незнанието не è грях **2.** грях, прегрешение, грешка: **staré** ~y se mstí пàтим си за старì греховè; ~ **proti jazykové správnosti** грешка спрямо езиковата нòрма, правилното говорене, писане; ~y **mládí** греховè на младосттà **3.** dial. богохòлстване, ругàене, кълнèне, проклìнане

hřím|at, -ám нескв. **1.** гърмя, тътна, ехтjà, отеквам: **děla** ~ají оръдията гърмят; **potlesk** ~á sàlem в зàлата се разнасят бърни аплодисменти **2.** (proti komu, proti čemu) експр. хвърлям, мятam гърм и мълнии (срещу някого, срещу нещò); сипя, бълвам òгън и жупел (срещу някого, срещу нещò): **řečník** ~al proti tyranii ораторът хвърляше гърм и мълнии срещу тиранията **3.** безл. гърми: **v dáli** ~á в далечинàта гърми

hřímav|ý, -á, -é **1.** гърмлив, гърмящ, гърмък,

ехтjàщ, тътнещ: ~ý **hlas** гърмък глàс; ~é **rány z děla** оръдейни тътнèжи, зàлпове; ~ý **potlesk** гърмки, мòщни аплодисменти **2.** гърмогласен: ~á **slova** гърмогласни думи

hříš|ek, -šku м. умал. експр. гряхче: **každý má nějaké** ~šky всèки си има греховцè

hříšně нар. **1.** грешно, грехòвно: ~ **mluvit** говорjà грехòвно **2.** експр. безòбно, страшно, ужàсно, безкрайно мнòго: ~ **drahý** безòбно скъп; ~ **lehkomyslný** страшно безотговорен, безкрайно лекомислен

hříšnice, -e ж. грешница

hříšník, -a м. грешник: **kající** ~ разкайващ се грешник; **nenapravitelný, nepolepšitelný** ~ непоправим, закоравял грешник; **starý** ~ експр. шег. стар грешник; дърт развратник; старò коце; **cos to udělal, ty** ~u! експр. каквò направи, пакостнико!

hříšnost, -i ж. грехòвност

hříšn|ý, -á, -é **1.** грехòвен, грешен: ~ý **člověk** грешник; ~ý **život** грехòвен живòт; ~é **myšlenky** грехòвни мисли; ~á **slova** богохòлство,

duši експр. àлчен съм за парì; сребролюбòец съм, мнòго обичам парàта **2.** експр. безòбен, безòмен; страшно голям, ужàсно голям: ~á **cena** прекалèно висòка ценà; безòбжна ценà; **stojí to** ~é **peníze** товà струва безòмно скъпо; ~á **paráda** безòбно скъпи тоалети; безòбно скъпи труфила

hříšt|ě, -ě ср. игрище; площàдка за игра; спòртна площàдка: **dětské** ~ě дèтско игрище; дèтска площàдка; **fotbalové** ~ě фòтбòлно игрище; **sportovní** ~ě спòртна площàдка; **tenisové** ~ě тèнис-корт

hřív|a, -y ж. грива: **koňská** ~a кòнска грива; ~a **lva** лъвска грива; **bohatá, bujná** ~a (hlavy) експр. прен. гъста, буйна косà, буйна грива

hřívna, -y ж. **1.** истор. гривна (мярка за тегло и парична единица, монета): ~a **stříbra**

сà, дам лèптата си **2.** библ. талàнт; поверèн имòт **3.** прен. дàрба, дарòвание, способностì,

дàрбата, талàнта си

hřívnač, -e м. зоол. гълтòб гривек (Columba palumbus)

hřměn|í, -í ср. **1.** гърмотèвичен тътен, грòхот **2.** гърмèне, гърмèж, грòхот: ~í **děl** топòвни, оръдейни гърмèжи; ~í **motorů** рèв на мотòри **hřm|ět**, **hřm|ít**, -ím, нескв. **1.** обикн. безл. ~í гърми: **blýská se a** ~í святка се и гърми **2.** обикн. третол. ~í гърмя, тътна: **hudba** ~ěla мýзи-

ката гърмеше; **potlesk ~ěl sálem; sál ~ěl potleskem** залата се тресеше от аплодисменти; **motory letadel ~ěly** моторите на самолётите ревяха; **po silnici ~ěly tanky** танкове преминаваха по шосето с гръм и трясък **3. (proti komu, proti čemu) експр.** хвърлям, мятam гръм и мълнии (срещу някого, срещу нещо); сипя, бълвам огън и жупел (срещу някого, срещу нещо)

hřmot, -u м. гърмѐж, тѐтен, тѐтнѐж, трясък, трѐпот, грѐхот, шум: **~ kroků** трѐпот от стѐпки; **~ židli** трѐпане, шум от мѐстене на столѐве; **~ motorů** грѐхот на мотори; **vpadnout s velkým ~em** вляза, нахѐлтам с гръм и трясък

hřmot[ít, -ím нескв. трѐпам, трѐкам, трѐполя; вдигам шум: **~it nádobím** трѐкам със съдове; **v ulicích ~ily těžké povozy** по љлиците трѐполяха натовѐрени карѐци

hřmotně нар. грѐмко, шумно: **~ se zasmát** за-смѐя се грѐмко, грѐмогласно; **~ přisunout židli** шумно премѐста стол

hřmotn[ý, -á, -é 1. грѐмък, шумен, бѐрен: **~ý hlas** грѐмък, силен глас; **~ý potlesk** бѐрни аплодисменти; **~é veselí** шумно весѐлие; **~é kroky** тежки стѐпки; **~é fráze** *прен.* грѐмки фрази **2.** ѐдър, голям, силен: **~á postava** ѐдра, недоѐялана фигура

hu, hú междум. **1.** фу-у, фю-ю (за бучене на вятър) **2.** ѐлеле (за плач и под.) **3.** ухъ (за глас на бухал, на кукумявка) **4.** уф (за неприятни чувства)

hub[a, -y жс. **1.** муцѐна, устѐ (на животно): **~a koně** муцѐна на кон **2. грубо експр.** устѐ, муцѐна, мѐтра: **dostal přes ~u, po ~ě** натриха му муцѐната, мѐтрата; удариха го по муцѐната, по мѐтрата; **dát přes ~u, po ~ě (někomu)** натриѐ муцѐната, мѐтрата (някому); натриѐ носѐ (на някого); нажѐля носѐ (на някого); **mít mlsnou ~u** не ѐм всѐчко; капризен съм в ѐденето ♦ **dívat se, stát s otevřenou ~ou, mít ~u dokořan** глѐдам с отворѐна устѐ; глѐдам със зѐпнала устѐ; глѐдам като телѐ в желѐзница; **vzít u ~y (někoho)** излѐжа, премѐтна (някого); **mazat med kolem, okolo ~y (někomu)** подмѐзвам се (на някого); замѐзвам очите (на някого); **mít něco u ~y** нѐщо е под носѐ ми; нѐщо е много блиско до мѐне; **držet, brát u ~y (někoho)** държѐ под юздѐ (някого), държѐ изкѐсо (някого); **utrhovat si od ~y** кѐсам, дѐля от зѐлка си; отдѐлям от зѐлка си; **utřít ~u** вѐрна се с прѐзни ръцѐ; остѐна с прѐст

в устѐта; **sušit ~u** опѐвам уши от глѐд; глѐдѐвам; **nemít co (dát) do ~y** нѐмам какво да ѐм; нѐмам какво да слѐжа в устѐ; мизѐрствам; **čeká, že mu budou pečení holubi lítat do ~y** *поговорка* чѐка наготѐво; чѐка да му падне от небѐто, от гѐспода; готовѐнец е **3. експр.** ~~устѐта ѐвръжи~~ **munětu**

otevřít не мѐга да си отворѐ устѐта; не мѐга да кѐжа двѐ дѐми; двѐ дѐми на крѐст не мѐга да кѐжа; вѐрзан ми е езикѐт; **mluvit na púl ~y** говорѐ с половин устѐ; **řici/řícit něco na plnou ~u** кѐжа нѐщо направо, без заобикалки, без усѐкване; **být od ~y** ченѐто, устѐта ми рабѐти; не взѐмам устѐ на зѐм; **mít ~u (na někoho)** много към устѐт (по адрѐс на някого); невѐзпитано говорѐ (по адрѐс на някого); **ta má ~u; ta má dobře proříznutou ~u** рабѐти ѐ ченѐто; знѐе каквѐ да кѐже; **(ta) mele ~ou; ~a jí jede (jako by ji namazal)** устѐта ѐ рабѐти като картѐчица; устѐта ѐ са като воденица, кречѐтѐло; много е бѐбрѐва; **ujela mu ~a** изпѐсна се, кѐза нѐщо неподходящо; **pustit (si) ~u na špacír** развѐржа език; развѐржа си езика; развѐржа устѐ; развѐржа си устѐта; разприказвам се, раздрѐнкам се; пѐсна език от аршин повече; **nevidí si do ~y** не знѐе каквѐ приказва, каквѐ дрѐнка; **držet ~u** мълчѐ си, траѐ си; **dát si ~u na zámek, na řetěz, na petlici** слѐжа си катѐнец, катинѐр, кофѐр, клѐч на устѐта; съберѐ си устѐта; внимѐвам каквѐ говорѐ; **dostat se do lidských ~** стѐна (за) мѐзѐ, за пѐдбив в хѐрските устѐ; вляза в устите на хѐрата; **zavřít, zacpat ~u (někomu)** запѐша, затворѐ, затѐкна, зашиѐ устѐта (на някого); **lže, až se mu od ~y práší** лѐже като дѐрт, влашки, брадѐт, стѐр цѐганин; **drž ~u!** затвѐрай си чѐвката, гѐгата, мѐтрата, устѐта! траѐй! **dej si pozor na ~u!** внимѐвай каквѐ говорѐиш! **že tě ~a nebolí!** как не ти омрѐзна да говорѐиш, да мѐлеш, да дрѐнкаш! **že ti ~a neupadne!** как не тѐ е срам да говорѐиш такѐ! **líná ~a, holé neštěstí** *пословица* кѐйто не умѐе да се обѐди, пѐти **3. разг. експр.** устѐт чѐвѐк; плямпѐло, дрѐнкало, кречѐтѐло: **to je ~a plechová, nevymáchaná** цапнат(а) е в устѐта; **utrhačná ~a** устѐтник, грубиян нѐден; **zlé ~y** зли езѐци; клѐкари

hubat[ka, -y жс. кѐна с чѐчур

hubatě нар. устѐто, хлѐвоѐсто: **~ odmlouvat** грубо възраѐвам, отвѐрѐцам

hubatost, -i жс. устѐт, хлѐвоѐст харѐктер

hubat[ý, -á, -é устѐт, хлѐвоѐст; цапнат в устѐта; свадлив

hubeně нар. слáбо, кльòщаво, мършаво

huben|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. слабёя, измършавявам

hubenost, -i жс. 1. слáбост, мършавост **2. прен.** бѣдност, оскѣдност

huběňoučk|ý, -á, -é експр. **1.** слáбичьк, мършавичьк: ~á **dívěnka** слáбо, слáбичко момиче, девòйче **2.** тѣнък, тѣничьк: ~ý **svazeček básní** тѣничка стихосбѣрка **3.** мизѣрен, жáлльк, оскѣден: ~á **penze** мизѣрна, нищòжна пѣнсия

huběňour, -a, huběňous, -a/по-рядко -е м. разг. експр. слáб, сѹх, мършав човѣк; мърша, чѣроз

huben|ý, -á, -é 1. слáб, мършав, кльòщав: ~ý **obličej** изпитò лице; ~ý **krk** мършав врат

♦ **2.** оскѣден, бѣден, жáлльк, скрòмен, мизѣрен: ~á **odměna** оскѣдно възнаграждѣние; ~é **výsledky** жáлки, мизѣрни резултáти; ~á **strava** мизѣрна хранá; ~á **kapsa** почти прázна кесѣя, с твѣрде мáлко парѣ; ~é **políčko** неплодò-сѣдем глáдни годѣни **3.** обезмаслѣн, нискокалòричен, пòстен: ~ý **sýr** обезмаслѣно сѣрене; ~ý **beton** техн. пòстен бетòн

hubertus, -u м. лòден

hubic|e, -е жс. 1. чѹчур (на кана, на чайник) **2. техн.** наѹстник, мундщѹк, жикльòр **3.** на-крайник (на маркуч)

hubičk|a, -у жс. 1. обикн. експр. муцѹнка (на животни): **růžové ~y jehňat** рòзови муцѹнки на áгънца **2. експр.** устѣнца, устицá (на чòвек): **dítě špulilo ~u** детѣто си издáваше напред устѣчката; детѣто цѹпеше устѣчка **3.** целѹвка, целѹвчица: **dát, dostat ~u** дáм, полѹча целѹвка; **posílat (rukou) ~u** прáщам въздѹшни целѹвки **4.** чѹчур (на кана, чайник и под.)

hubičk|ovat, -uji/разг. -uju неск. целѹвам: ~oval se s **děvčetem** тòй се целѹваше с момиче

hub|ít, -ím неск. унищòжáвам, изтрѣбвам, по-гѹбвам: ~it **škodnou** изтрѣбвам врѣден дивѣч; ~it **plevel** унищòжáвам плѣвели

hubk|a, -у жс. 1. прáхан **2.** гѣбка (за миене): **drátěné ~y na nádobí** тѣлчета за миене на чинѣи

hub|nout, -nu неск. отслáбвам, измършавявам

hub|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (–) ругáя, роптáя, негодѹвам **2.** (kòho; na kòho; со; na со) ругáя, хòкам (някого); кáрам се (на някого); оплаквам се (от нещò): ~ovat **na poměry** ругáя порядките; ~ovat **na počasí** оплаквам се от врѣмето; **matka ~ovala děti** мáйката хòкаше децáта, мáйката се кáраше на децáта

hučen|í, -í ср. шум, бучѣне: ~í **lesa** шѹм в горá; ~í **vody** бучѣне на водá; ~í **v uších** шѹм, бучѣне, пищене в ушѣте; звѣнтѣне в ушѣте

huč|et, -ím неск. **1.** шумя, бучá: **voda ~í** водáта бучѣ; **les ~el svou píseň** горáта шумѣше, пѣеше свòята пѣсен **2. (čít)** оглáсям се (от нещò); нѣщо шумѣ, гълчѣ, бобòти, тѣтне: **jídelna ~ela hosty** гòстите вдѣгаха шѹм в трапезáрията; **kraj ~el dělostřeleckou palbou** местностá се оглáсяше от орѣдѣйни гѣрмѣжи **3. безл.** бучѣ, шумѣ, звѣнтѣ, свѣри: ~í **v komíně** ко-мѣнѣт свѣри; вѣтѣртѣт свѣри в комѣна; ~í **mi v uších** шумѣ, звѣнтѣ ми в ушѣте, ушѣте ми пищят **4. експр.** мърмòря, рѣмжá, говоря под носá си, гѣгна: **baba ~ela nesrozumitelná slova** бáбата мърмòреше нѣщо под носá си **5.** кáрам се, роптáя, недовòлствам: **přišel domů pozdě a žena ~ela** тòй се прибрá вкѣщи кѣсно и женá му запòчна да мърмòри **6. (co do koho)** разг. експр. проглушáвам ушѣте (на някого с нещò): непрекѣснато натяквам (нещò на някого); постоянно говоря едно и сѣщо (някому): ~eli **do něho, aby se oženil** проглушѣха му ушѣте да се ожѣни

hučk|a, -у жс. разг. стáра изтѣркана шáпка

hudb|a, -у жс. 1. мѹзика: **lidová ~a** нарòдна мѹзика; **vážná ~a** сериòзна, класѣческа мѹзика; **církevní ~a** цѣркòвна мѹзика; **komorná ~a** ~~мѹзика~~ ~~мѹзика~~ товá звучѣ като небѣсна мѹзика **2.** мелòдичност, мелòдика **3.** оркѣстър, мѹзика: **dechová ~a** дѹхов оркѣстър; **vojenská ~a** воѣнен оркѣстър, воѣнна капѣла

hudebně нар. **1.** музикално; в музикално отно-шѣние: ~ **nadaný člověk** музикално надарѣн, музикален чòвек **2.** мелòдично

hudebn|í, -í, -í 1. музикален: ~í **nástroj** музикален инструмѣнт; ~í **škola a)** музикално учѣ-лице **б)** музикална шкòла; ~í **nadání, vlohy, talent** музикална дáрба, музикални залòжби, музикален талáнт; ~í **sluch** музикален слѹх; ~í **doprovod** музикален съпровòд, акомпaнимѣнт; ~í **věda** музикознáние; ~í **skladatel** компòзитòр; áвтор на мѹзика; ~í **skříň** рáдио-грамофòн **2.** мелòдичен, музикален: ~í **verš** музикален, напѣвен, мелòдичен стѣх; ~í **hlas** мелòдичен глáс

hudebnic|e, -е жс. музикáнтка

hudebnick|ý, -á, -é музикáнтски: ~á **rodina** се-мѣйство на музикáнти

hudebník, -a м. **1.** музикáнт **2.** музикален, му-зикално надарѣн чòвек

husičk|a, -y ж. умал. 1. ма̀лка гѣска; гѣсчица
2. *прен. разг.* глупаче; наивно момиче

husi|nec, -nce *м.* 1. гъша кърешка 2. гъсарник, кърник за гъски
husit|a, -y *м. истор.* хусит, последовател на учението на Ян Хус
husitsk|ý, -á, -é *истор.* хуситски
husitstv|í, -í *ср. истор.* хуситство, хуситско движение
husopas, -a *м.* гъсар
husopask|a, -y *ж.* гъсарка
husopenin|a, -y *ж.* пача, желѐ: **vepřová ~a** свинска пача; **ovocná ~a** плодово желѐ
hustě *нар.* гъсто: ~ **zaldněný, osídlený kraj** гъсто населена мѣстност; ~ **popsaný list** гъсто, ситно изписан лист
hustilk|a, -y *ж.* нагнетателна помпа: ~a **na kolo** велосипедна помпа
hust|ít, -ím *несв.* 1. помпя, напмпвам: ~it **pneumatiku** напмпвам (автомобилна) гума 2. (со до коho) *прен. експр.* набивам, наливвам (нещо) в главата (на някого)
hustoměr, -u *м. физ.* ареометър, дензиметър, гъстомѐр
hustot|a, -y *ж.* 1. гъстотa, честотa: ~a **roztoku** гъстотa на разтвор; ~a **vzduchu** гъстотa на въздуха; ~a **obyvatelstva** *геогр.* гъстотa на населението; ~a **silničního provozu** гъстотa, интензивност на пътното движение 2. плътност: ~a **magnetického pole** *физ.* плътност на магнитно полѐ; ~a **proudu, proudová ~a** *електр.* плътност на тока
hust|ý, -á, -é гъст, чест, плътен, силен: ~ý **dým** гъст пѹшек; ~á **mlha** гъста мъгла; ~ý **děšť** силен дъжд; ~ý **zástup lidí** гъста тълпа (хора); ~é **obočí** гъсти, дебѐли вѣжди; ~á **železniční síť** гъста железопътна мрѣжа; ~á **tma** *прен.* непрогледен мрак
hu|ť, -ti/-tě *ж.* 1. **železářská ~ť** металургичен завод; металодобивна фабрика 2. **sklenářská ~ť** стъкларски завод; стъкларска фабрика 3. работилница (*при някои художествени занаяти*): **kamenosochařská ~ť** каменоделска работилница
hutně *нар.* 1. гъсто, плътно 2. сбѣто, стѣгнато: ~ **podaný výklad** сбѣто, стѣгнато изложѐние
hutn|í, -í, -í металургичен, металодобивен: ~í **průmysl** металургия; ~í **inženýr** инженер-металург
hutnick|ý, -á, -é металургичен, металодобивен: ~á **výroba** металургия; ~á **pec** металургична пѣщ
hutnictv|í, -í *ср.* металургия: ~í **železa** чѣрна металургия; ~í **barevných kovů** цвѣтна металургия

hutník, -a *м.* металург; работник в металургичен завод
hutnost, -i *ж.* гъстотa, наситеност, плътност, компактность: ~ **kouře** гъстотa на дѣм; ~ **potravy** калоричност на храна; ~ **mramoru** плътност, здравина на мрамор; ~ **myšlenek** сбѣтост, стѣгнатост на мисълта
hutn|ý, -á, -é 1. гъст, плътен, компактен, наситен: ~á **kapalina** гъста течност; ~á **hmota** гъста, компактна маса; ~á **vůně** *прен.* тѣжка, силна миризма; тѣжък, силен аромат; ~á **modř** наситено сѣньо (*за цвят*) 2. засищащ, калоричен: ~á **strava** засищаща храна 3. сбѣт, стѣгнат, съдържателен: ~ý **výklad** съдържателно, стѣгнато изложѐние; ~ý **sloh** стѣгнат, наситен (с факти) стил
hvězd|a, -y *ж.* 1. звезда: **severní ~a (polárka)** полярна звезда; **jitřní ~a (jitřenka)** зорница; **padající ~y** падащи звезди, метеорити; ~a **první velikosti** звезда от първа величина *и при* **Господи, знае това; každý má svou ~u** всеки си има своя съдба; **jeho ~a zhasla, zašla** звездата му залѣзе, угасна; престана да е прочѹт, знаменит; славата му отмина; **jeho ~a ho opustila** щастieto го напѹсна; **spoléhat na svou dobrou ~u** разчитам на щастливата си звезда 2. звезда; предмет с форма на звезда: ~a **v rozřiznutém jablku** сѣменник на разрязана напречно ябълка с форма на звезда; **pěticipá ~a** петолѣчка; **rudá ~a** червена звезда; **židovská ~a** еврейска звезда (*с шест лѣча*); **spojení do ~y** *електр.* звѣздно свѣрзване; **udělat ~u** *спорт.* направя звезда (*премятане с разтворени крака и ръце*) 3. *поет.* **идол** бѣше неговата пътеводна звезда 4. звезда, знаменитост, идол: **filmová ~a** филмова звезда; **fotbalová ~a** футболна звезда, футболен идол; ~a **městského divadla** звезда, примадона на градски театър
hvězdárn|a, -y *ж.* обсерватория (*астрономическа*)
hvězdař, -e *м.* 1. астроном 2. астролог
hvězdářsk|ý, -á, -é астрономически, астрономичен: ~ý **dalekohled** астрономична зрѣтелна трѣба, телескоп
hvězdářstv|í, -í *ср.* 1. астрономия 2. астрология
hvězdice, -e *ж.* 1. *поет.* звезда 2. звезда, предмет с форма на звезда: **sněhová ~e** снежинка; ~e **světových stran** знак върху географски карти, който показва основните посоки на светa 3. *зоол.* морска звезда (Asteroidea)

hvězdíkovit|ý, -á, -é звездообразен, звездовиден
hvězdícov|ý, -á, -é звездообразен, звездовиден:

~**ý ornament** звездообразен орнамент; ~**ý motor** *техн.* звездовиден мотор; ~**á klenba** *строит.* звездообразен свод (*късноготически*); ~**á štafeta** *спорт.* шафетно бягане по писта с форма на звезда

hvězdíčk|a, -u ж. 1. *умал.* звездичка, звездичка: **drobounké ~y sněhu** малки, ситни снежинки; ~**y na výložkách** звездички на пагони; **koňak s pěti ~ami** коняк с пет звезди 2. *млада звезда (млада, още не много известна актриса):* **filmová ~a** изгриваща кинозвезда

hvězdíkov|ý, -á, -é който се отнася до звездичка, до звезда: ~**ý koňak** коняк със звездички, със звезди; ~**é koření** *готв.* звездовиден анасон (*подправка*)

hvězdnat|ý, -á, -é звёзден; осеян със звезди: ~**á noc** звёздна нощ

hvězdn|ý, -á, -é 1. звёзден; който се отнася до звезди: ~**ý svít, ~á záře** сияние на звезди; ~**ý oběh** *астр.* орбита на звезда; ~**é spektrum** *астр.* спектър на звезда; ~**ý čas** *астр.* астрономично време; ~**ý rok** *астр.* звёздна, сидерична година; ~**á třída, ~á velikost** *астр.* величина, големинна на звезда; ~**ý atlas** *астр.* атлас на звездите; ~**ý globus** *астр.* звёзден глобус 2. звёзден, който е със звезди: ~**á noc** звёздна нощ; ~**á obloha** звёздно небе; ~**ý prapor** знаме със звезди

hvězdokup|a, -u ж. *астр.* звёзден куп

hvězdopra|vec, -vce м. астролог, звездобреец

hvězdopravectv|í, -í ср. астрология, звездобройство

hvězdovit|ý, -á, -é звездообразен, звездовиден

hvězdov|ý, -á, -é звездообразен, звездовиден: ~**á klenba** *строит.* звездообразен свод (*късноготически*)

hvízd, -u м. изсвирване, свирене, писък, свистене: **ptačí ~** свирене на птица; ~**větru** свирене, свистене на вятър; ~**střely** свистене на стрела; ~**vlaku** изсвирване, свирене на влак; **interferenční ~y** *техн.* шумове, които възникват при интерференция; **závěrečný ~ rozhodčího** *спорт.* последна свирка на рефър, съдий

hvízdán|í, -í ср. свирене, свистене

hvízd|at, -ám неск. 1. свиря, подсвирквам (си): ~**at (si) písničku** подсвирквам си песничка; ~**at na psa** свиркам на куче; ~**at na prsty** свиря с пръсти ♦ **on by pak ~al jinou, jinak** *разг.* той ще запее друга песен; **musí skákat, jak ona**

~**á** *разг.* трябва да играе по гайдата ѝ; трябва да ѝ уйдисва на акъла; **ostatek se ~á** *разг.* останалото - с многоточие (*не се доизказва*); **já tě naučím v kostele ~at** *шегов.* ще те науча аз тебе на държане 2. свиря, свиркам, свистя: ~**alo mu v prsou, na prsou** *безл.* гърдите, дробовите му свиреха

hvízdav|ý, -á, -é свирещ, пронизителен, свистящ: ~**ý zvuk** пронизителен звук; ~**ý dech** свирещ, свистящ дъх; свирещо, свистящо дъшане

hvízd|nout, -nu св. 1. свирна, изсвиря, изсвистя: ~**nout na píšťalku** свирна със свирка; ~**nout smluvený signál (na přítele)** извикам (приятеля си) с изсвирване на уговорен сигнал 2. изсвистя, изплющя: **bič ~l vzduchem** бичът изплющя въздуха **hvízdnu** *разг. експр.* лепна, зашлѐви, заши му един (шамар)

hvízdot, hvízdot, -u м. свиркане, свирене, свистене

hvozď, -u м. *книж.* голяма гъста гора; лес: **hraniční ~y** погранични лесове, гори

hvozdík, -u м. *бот.* див карамфил (*Dianthus*): ~**zahradní** градински карамфил

hy, hý *междум.* дий; хайде (*за подкарване на впрегатен добитък*)

hyacint, -u м. 1. *бот.* зюмбюл, хиацинт (*Hyacinthus*) 2. *минер.* хиацинт (*скъпоценен камък с червен, жълт или оранжев цвят*)

hyacintov|ý, -á, -é хиацинтов; който се отнася до хиацинт, до зюмбюл

hybaj *междум.* 1. хайде; махай се; вьн; марш: ~**odtud!** изчезвай; ~**domů!** хайде, върви си в къщи; ~**spát, do postele!** хайде, марш в леглото 2. *прен.* бързо: **umýt se a ~ do postele!** измий(те) се и хайде, хоп в леглото!

hybajte *междум.* хайде; махайте се; вьн; марш

hýb|at, -u/-ám неск. 1. (*čít*) движа, раздвигвам, мърдам (*нещо*); клата (*нещо*): ~**at rukou** движа си ръката; **vítr ~al větve** вятърът клатя клони **hýbat** *междум.* той само приказва (а нищо не прави); само устата му работи; **člověku to ~e žlučí** това изкарва, изважда човек от кожата, от равновесие, от търпение 2. (*s čít/čít*) движа, премествам, придвигвам (*нещо*): ~**at (s) nábytkem** премествам мебели; **ničím tu ne~ejte!** не пипайте тук нищо 3. (*s čít/čít*) *прен.* променям, изменям (*нещо*): ~**at s rozvrhem** преработвам, изменям програма (*обикн. училищна*) 4. (*кут, čít*) вълнувам (*някого, нещо*): **nové myšlenky ~ou světem** нови(те)

svědomím чұвства се винòвен, гризè го сьвесттà

hýb|at se/sebou, -u se/sebou/-ám se/sebou *несв.*
1. двíжа се, мърдам (се), шàвам, клàтя се: **ležel, ani se ne~al** лежèше неподвìжно, без да мърда; **ne~ej se!** стòй мìрно! недèй да шàваш! **zub se ~e/~á** збъйт се клàти; **obchod se ~e** търговията потрѣгна; търговията е **se** дèтска игра на гърнèта **2.** трѣгвам, потèглям: **vlak se již ~á** влàкът вèче потèгля, трѣгва; **nikdo se ne~al** нìкой не сì трѣгна, не сì отиде; **jednání se ne~á z místa** прèговорите стìгнаха до мъртва тòчка, не на-прèдват; **~ejte sebou/se** хàйде! дàвайте! трѣг-вайте! (*приканване за някаква дейност или за трѣгане*)

hýb|nout, -nu *св. (čít)* задвìжа, размърдам (*не-що*): **~nout rukou** размърдам си рькàта; **~nout sebou** *разг.* размърдам се, побързам

hybn|ý, -á, -é **1.** двíжещ, двìгàтелен: **~á síla** двíжеща сýла; **~é nervy** *анат.* двìгàтелни нèрви; **~á páka** *прен.* лòст; двíжеща сýла; импýлс **2. остар.** подвìжен, пѣргав: **~ý člověk** пѣргав, подвìжен човèк

hybrid, -u *м. биол.* хибрìд

hybridizac|e [-dy-], **-e** *ж. биол.* хибридизация, кръстòсване

hybridn|í, -í, -í *биол. геол. език.* хибрìден

hýčk|at, -ám *несв.* **1.** (*koho*) глèзя, разглèзвам, гàля с перò (*някого*): **~at jedináčka** глèзя, разглèзвам едìнствено детè; **~at nemocného** грижа се всеотдàйно за бòлен; **je ~án osudem** *книж.* тòй е гàленик на съдбàта; разглèзен е от съдбàта **2.** (*koho*) люлèя, люшкам (на рьце); успокоявам (*някого*): **~at dítě v náručí** люлèя, люшкам, дундýркам детè

hydr|a, -y *ж. митол.* хýдра и *прен.*

hydrant, -u *м.* хидрàнт, водоразделител, кран: **požární** ~ пожарен крàн

hydrát, -u *м. хим.* хидрàт

hydraulick|ý, -á, -é *техн.* хидравлìчен, хидравлìчески: **~ý lis** хидравлìчна прèса; **~á brzda** хидравлìчна спирàчка; **~é vápno** *строит.* хидрàтна вàр

hydraulik|a, -y *ж.* хидрàвлика

hydrofiln|í, -í, -í *хим. бот.* хидрофìлен

hydrologi|e, -e *ж.* хидролòгия

hydrologick|ý, -á, -é хидролòжки: **~á stanice** хидролòжка стàнция

hydromechanick|ý [-ny-], **-á, -é** *физ.* гидро-механичен: **~ý tlak** гидромеханично налягане

hydromechanik|a [-ny-], **-y** *ж. физ.* гидро-мехàника

hydrometeorologick|ý, -á, -é хидрометеорологìчен; кòйто се отнàся до хидрометеоролòгия

hydroplán, -u *м.* хидроплàн, водосамолèt, хидравìон

hydroxid, -u *м. хим.* оснòвен хидрàт; хидроòкис: **~ draselný** кàлиев хидрàт; кàлиева оснòва; **~ sodný** нàтриев хидрàт; нàтриева оснòва; **~ železitý** фèрохидрàт; **~ železnatý** фèрохидрàт

hydroxylov|ý, -á, -é *хим.* хидроксýлен: **~á skupina** хидроксýлна грýпа

hyen|a, -y *ж.* **1. зоол.** хиèна (Hyaena): **~a skvrnitá** петнìста хиèна **2. прен. експр.** хиèна, ненасýтен хìщник; мнòго àлчен човèк; грабìтел

hygien|a, -y *ж.* хигиèна: **tělesná a duševní ~a** хигиèна на тjàлото и душàта; телèсна и душèвна чистотà; **~a práce** хигиèна на трудà

hygienickoepidemiologick|ý [-ny-], **-á, -é** хигиèно-епидемиологìчен, санитàрно-епидемиологìчен

hygienick|ý [-ny-], **-á, -é** **1.** хигиеничен **2.** санитàрен: **~á zařízení** санитàрен вѣзел, санитàрни помещèния (*тоалетни, бани*)

hygienik [-ny-], **-a** *м.* хигиенист

hygroskopick|ý, -á, -é хигроскопìчен: **~é látky** хигроскопìчни вèщества

hyje *вж. hije*

hýk|at, -ám *несв.* **1.** рева (*за магаре*) **2. прен.** викам, крещя, рева

hýk|nout, -nu *св.* **1.** изрева (*за магаре*) **2. прен.** извикам, провикна се, изкрещя, изрева

hýl *вж. hejl*

hymen, -u *м. анат.* хýмен, дèвствена цýпа

hymn|a, -y *ж.* **1.** хýмн: **státní ~a** държàвен, национàлен хýмн **2. прен.** славослòвие, похвàла, хýмн, òда, дитирàмб

hymnick|ý [-ny-], **-á, -é** хýмнов, хвалèбствен, славослòвен

hymn|us, -u *м.* **1.** хýмн (*в древногръцката поезия*) **2. лит. муз. хýмн, дитирàмб, славослòвие, òда**

hy|nout, -nu *несв.* **1.** гýна, загýвам, вèхна, чèзна, умýрам, измýрам: **ve válce ~nou milióny lidí** по врèме на войнà загýват милиòни хòра; **vzácné živočišné druhy ~nou** рèдки животìнски вèдове измýрат; **~nout strachem** *прен. експр.* умýрам от страх **2.** упàдам, запàдам, пропàдам: **obchod ~ne** търговията запàда

hynut|í, -í *ср.* загýване, гýбел, изчèзване, измýране: **~í dobytka** измýране на добитък

hyperbol|a, -y *ж. 1. геом.* хипѣрбола **2. лит.** хипѣрбола, преувеличавање **3. прен.** преувеличение; нешто невероятно

hyperbolick|ý, -á, -é **1. геом.** хиперболичен **2.** хиперболичен, преувеличен, невероятен, прекален

hyperkorektn|í, -í, -í *език.* хиперкоректен: **~í tvar** хиперкоректна, сврхстарателна форма; **~í výslovnost** превзето, сврхстарателно произношение

hypermangan, -u *м.* калиев перманганат

hypermodern|í, -í, -í ултрамодѣрен

hyperprodukc|e, -e *ж. книж. икон.* сврхпроизводство, сврхпроиздукция

hypertenz|e, -e *ж. мед.* хипертѣнзия, хипертѣния; повишено, високо крѣвно налягане

hypertrof|e, -e **1. мед.** хипертрофия: **~e srdce** сѣрдѣчна хипертрофия **2. прен.** хипертрофия; неестѣсѣно увеличавање; прекалено разрастване, избуяване

hypnotick|ý [-ty-], -á, -é хипнотичен

hypnotik|um [-ty-], -a *ср. аптек.* сѣнотворно, приспивателно; лекарьство против безсѣние

hypnotizér [-ty-], -a *м.* хипнотизатор

hypnotiz|ovat [-ty-], -uji/разг. -uju *несв. и св.* хипнотизирам

hypnóza, -y *ж.* хипноза

hypocentrum, -a *ср. геол.* хипоцѣнтър; подземно огнище на земетръс

hypofýza, -y *ж. анат.* хипофиза; мѣзѣчен придѣтък

hypochondr, -a *м.* хипохондрикъ, ипохондрикъ

hypochondri|e, -e *ж.* хипохондриа, ипохондриа

hypokoristik|on [-ty-], -a *ср. език.* хипокористична, галена, умалителна форма (на собствени имена на хора или животни)

hypotax|e, -e *ж. език.* хипотаксис; подчинѣние, подчинѣност в синтаксиса

hypotečn|í, -í, -í ипотѣчен, ипотекѣрен: **~í banka** ипотекѣрна банка

hypoték|a, -y *ж.* ипотѣка

hypotekárn|í, -í, -í ипотекѣрен

hypotenz|e, -e *ж. мед.* хипотѣнзия, хипотѣния; понижѣно крѣвно налягане

hypotetick|ý [-ty-], -á, -é **1. книж.** хипотетичен, предполагѣем, вероятен **2. в сѣчет.** **~é souvěti** *език.* слѣжно условно изрѣчение

hypotéz|a, -y *ж. книж.* хипотѣза, предположение, догадка

hýřil, -a *м.* **1.** прахѣсник, разсѣпник **2.** гуляйдѣя

hýřit, -ím *несв.* **1.** харча без мѣрка; разточителствам, гуляя **2. (čím)** пилѣя, прахѣсвам (нещо): **~it penězi** пилѣя, прахѣсвам пари **3. (čím)** *прен.* изобилствам (с нещо); прѣливам (от нещо): **podzim ~il barvami** есѣнтѣ прѣливаше от цѣтовѣ, изобилстваше в цѣтовѣ; **~it nápadu** неизчерпѣем източник на идѣи сѣм, пѣлен сѣм с идѣи

hýřiv|ý, -á, -é **1.** разточителен, разгѣлен, разпѣснат: **~á společnost** компѣния от гуляйдѣи; гуляйдѣйска компѣния; **~ý život** разгѣлен живѣт **2.** богѣт, пѣстър; изобилстващ (с нещо); ослѣпителен, ѣрк, прѣливащ (от нещо): **~é barvy** ѣрки, ослѣпителни цѣтовѣ; **~á nádhera** ослѣпително великолѣпие, пѣщност

hysterick|ý, -á, -é **1. мед.** истѣричен, болѣзнено раздражителен: **~ý záchvat** истѣричен припадѣк **2. прен.** истѣричен, нѣрвен, неуравновѣсѣн; гѣбѣщ самообладѣние: **~ý pláč** истѣричен плач

hysterička, -y *ж.* **1. мед.** истѣричка; женѣ, коѣто страда от истѣрия **2. прен.** истѣрична женѣ; истѣричка

hysteri|e, -e *ж.* **1. мед.** истѣрия: **záchvat ~e** истѣричен, нѣрвен припадѣк **2. прен.** истѣрия, психѣза: **rozpoutat válečnou ~i** разпѣля воѣнна истѣрия; **davová ~e** масѣва психѣза

hysterik, -a *м.* **1. мед.** истѣрик, чѣвѣк коѣто страда от истѣрия **2.** истѣричен чѣвѣк

hysterk|a, -y *ж.* **разг.** истѣричка; истѣрична женѣ

hyzd|it, -ím **1. несв.** обезобразявам, загрозявам: **obličej, tvář jí ~í výrážka** лицѣто ѣе обезображено от ѣбрив; **ta stavba ~í město** таѣи сгрѣда обезобразява, загрозява града **2. (koho, co)** *порядко* хѣля, петнѣя (някого, нещо): **~it něčí dobré jméno** петнѣя нѣчие добрѣ ѣме

hyzd|it se, -ím se *несв.* загрозявам се, обезобразявам се: **výstředním líčením se žena ~í** с прекалено гримѣране женѣта се обезобразява, загрозява

hýžd|ě, -ě *ж.* сѣдѣлище (на чѣвѣк); задница (на животно, на чѣвѣк)

hýžd'ov|ý, -á, -é сѣдѣлищен; коѣто се отнася до задница, до сѣдѣлище: **~é svaly** *анат.* мѣскули на сѣдѣлицѣто, сѣдѣлищни мѣскули